

**R.P. Valentini Mangioni Per Vsini E Societate Iesv, In
Signatura Sacra Pœnitentiariæ S.D.N. Papæ Consultoris
Theologi De Religiosa Pavpertime non excludente rerum
Dominium nec Ius testandi Opvscvlvm ...**

Mangionius, Valentinus

Coloniæ, 1639

IV. Epopsis Consultationis Mangionianæ vberius confutata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63077](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63077)

QVARTA PARS.

EPOPSIS

*Consultationis Mangionianæ v-
berius confutata.*

K 4

INDEX

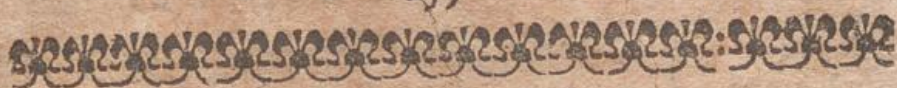
I N D E X
QVARTÆ PARTIS.

SECTIO PRIMA. *Quâ decem Epopseos argumenta
contra retentionem Dominij post vota simplicitatis
missa in Societate, confutantur.*

SECTIO SECUNDA. *Quâ Confutationes Argumen-
torum pro Dominij Retentione, refelluntur.*

SECTIO TERTIA. *De Excommunicatione latâ con-
tra eiusdem Dominij oppugnatores.*

PARS

P A R S IV.

VRIS ille CONSVLTVS, qui *Consultationis* meæ de simplici Paupertatis voto, EPOPSIN edidit, multa de me grauitè (quantum audio) conqueritur: illudque imprimis, quòd, cùm vnicam Assertionem de Voti solemnitate ex solâ Ecclesiæ constitutione inuentâ paucissimis verbis circumscriptam, accuratissimè confutauerim; in *Auctario* eamdem EPOPSIN tam prolixam, tam multis argumentis explicatam, tam leui manu, tantâ breuitate reiiciendam mihi esse censuerim. Sed is, primùm cogitare deberet, alium à me eximijs Theologis honorem habendum fuisse, ac ipsi homini ignoto; & nominis (mihi saltem) obscuri. Deinde, vt verum fatear, Ego pulchrum esse puto, imitari generosos illos milites, qui, vbi hostem prostratū vident; turpe iudicant ultra tendere: & commiseratione dignos reor Mastigias quosdam, qui vno, vel altero ictu penè exanimati, indignari solent, quòd plures plagas non acceperint. Neque verò gloriosius, quàm verius à me dicitur, EPOPSIOS Auctorem fuisse prostratum. Nam decem omninò Argumentis conatus ille fuerat ostendere, Titium post Votorum emissionem, confirmasse Testamentum in sæculo conditum: ac bonorum suorum Dominium in Caium hæredem institutum transtulisse. meis verò rationibus, qui-

bus perspicuè contrarium demonstraui, tripliciter responderat. dixerat enim, quæ in Constitutionibus Societatis & Pontificijs habentur de retentione Domini post vota simplicia, ea esse intelligenda, vel de *Domínio actiuo in communi* vel *particulari* tantum *passiuo*: vel certe *Dominium particulare actiuum* post illa vota non concedi per Constitutiones omnibus: sed ijs duntaxat, qui iustissimas haberent causas, ob quas cum ipsis dispensaretur. Cum autem ego, supposito, totam hanc Causam in his duobus cardinibus verti, An SUMMVS PONTIFEX possit statuere, & An re ipsa statuerit, vt aliqui sint verè ac propriè Religiosi cum retentione *Domini particularis* bonorum suorum ad tempus; cum, inquam, ostendissem luce clarius, per APOSTOLICAM SEDEM ita fuisse definitum de hominibus Societatis post Novitiatum emittentibus vota; hinc liquidò constabat, nullarum esse virium omnia Aduersarij argumenta, quæ desumebantur ex Iure positivo communi, præter quod ROMANVS PONTIFEX, qui est supra totum eiusmodi Ius, multa statuere potest. Sequebatur etiam, non esse de Iure diuino, vt vota substantialia Religionis priuent Domínio bonorum temporalium. quoniam, si de iure diuino esset; non potuisset contrarium à Romano Pontifice definiri. Cum hæc igitur ita se haberent; nihil superesse videbatur, cur amplius me scribendo, alios legendo fatigatos vellem. Sed quando video meo EPOPTÆ breui illo Auctario quatruiduo concepto & edito factum non fuisse

fuisse satis; curabo nunc, ut fiat: & non pauca, quæ ibi cursim perstricta, obscuriora fortè visa sunt, non grauabor in ipsius gratiam repetere & vberius exponere.

Præteribo autem tacitus splendidum illud mendacium, quòd tanquam adulterina gemma in fronte *EPORSEOS* niter: ubi dicitur illam fuisse à *Prouocante extortam*, cum ego nunquam fuerim quicquam in hac causa exaraturus, nisi, quæ admodum professus sum in Consultatione, iussus fuisset propulsare apertam vim, quæ & nostris & Summorum Pontificum Constitutionibus ab illius clancularij Scripti, quod eadem Consultatione reieci, Authore illata iam fuerat.

Omittam stoliditatem, quam in *Epigraphe* præ se fert: dum inuidiam molitur creare Patribus Collegij Colonienfis referendâ Ordinatione Præpositi Generalis. nec miser intelligit, in illâ ipsa Ordinatione supponi, posse à Nostris cum Consanguineis conuentiones iniri super bonorû temporalium exactionibus: & consequenter ab ipsdem ius aliquod eorundem bonorum retineri.

Tacebo de maleuolentia, quam in *Epistola nuncupatoriâ Nobilissimos, Amplissimos & Clarissimos Viros DD. Consules & Senatores* aduersus Societatem concitare nititur.

Nihil dicam de calliditate obscuris velata verbis, quâ in *Specie facti* supponit, quod erat probandum, *Titium* videlicet emisisse *Vota cum intèctione abdicandi à se omne ius ac Dominium rerum temporalium*. Ideoque *Caium* iure earundem detentionem obtinen-

tem,

rem, mutasse sibi titulum possessionis ex tunc ciuili-
nimo Domini possidere nisum. Silentio denique
uoluam arrogantiam, quâ se in statu Controuer-
cum Achille, me verò cum aliquo, si Deo place-
Thersite comparat.

Venio ad ipsam EPOPSIN excutiendam, quâ
faciam per partes & quasi membratim; ne vllus
malè coagmentati corporis articulus vllus suo
ctu careat. bifariam autem illam distinguo. in Ar-
gumenta, quibus probare contendit, Titium po-
vota fuisse destitutum bonorum suorum Domi-
nio, illudque in Caium transmisisse: ac proinde
testamentum deinceps condere, aut, quod in sæ-
culo fecerat, reuocare non potuisse (quem ille ipse
disertè affirmat esse statum huius Controuersie; &
in Confutationes Rationum, quibus ego in mea
Consultatione contrarium ostendi.

SECTIO PRIMA.

Quâ decem Aduersarij Argumenta confutantur.

DEcem omninò, vt dicebam, sunt argumen-
ta, quibus Aduersarius errorem suum stabi-
lire conatur: non est tamen omnium vna & eadè
vis: nec ad eundem Scopum destinatio. Primum
enim solum ostendit (si tamen ostendit) Titium
non potuisse reuocare Testamentum in sæculo
factum. Reliqua (præter quartum, quo demon-
strare nititur, esse nullum Testamentum condi-
tum ad fauorem Collegij, Colonienfis) contem-
unt,

dunt, Titium nullo modo potuisse testari: & Secundum quidem propter defectum vsus causalis competentis ratione Domini: Tertium quia non fieret satis Ordinationi Præpositi Generalis. Quintum ob defectum Domini particularis. Sextum ob defectum Domini veri. Septimum ratione status, quia est mortuus ciuilitate, quoad usum suorum bonorum, & consequenter quoad Dominium. Octauum ratione temporis, quia factio testamenti illi competit tantum ante ingressum Societatis, non post. Nonum ob defectum propriæ voluntatis. quia Religiosus non habet nec velle nec nolle. Decimum propter fictam traditionem possessionis; eò quod emittendo vota sine protestatione reseruandi Dominium, effecisse videtur, ut Caius Hæres institutus, qui bona hæreditaria possidebat iure familiaritatis; mutauerit sibi titulum, & cœperit possidere suo nomine, & animo Domini. Interferit etiam, nescio ubi, argumentum quoddam ex Iure diuino naturali: tanquam sit de essentia religiosæ Paupertatis, priuare illicò Vouentem omni Dominio, & iure bonorum temporalium: quod, licet sæpius confutatum sit; adhuc tamen paucis expēdemus in solutione Argumenti secundi.

I. ARGUMENTVM.

à num. 3. vsque ad 9.

Consilium Aduersarij est (nisi fallor) ostendere, Testamentum Titij in sæculo factum, esse

esse irreuocabile ex duplici capite. Primum ex natura communi omnibus Testamentis factis ante ingressum in Societatem. Deinde ex peculiari qualitate, quæ Titij testamento inest.

Ex primo capite sic argumentum formare licet ex ijs, quæ ipse admodum confuse habet.

2. *Ante ingressum in Societatem IESV qualibet dispositiones sunt valida, etiam testamentaria: Et post ingressum sunt irreuocabiles. Ergo dispositio testamentaria facta à Titio ante ingressum ad fauorem Caij fratris, post ingressum est irreuocabilis.*

3. Primam antecedentis partem probat ex iure Societatis in *Exam. gener. c. 8. §. 1. lit. G.* & in Constitutionibus *part. 3. c. 1. lit. G.* ubi expressè dicitur, quælibet ante ingressum de bonis suis temporalibus, suo arbitratu statuere posse. Si quilibet, & pro suo arbitratu; ergo etiam Titius per testamentum.

4. Secunda pars antecedentis erat, omnes dispositiones factas ante ingressum, post eundem esse irreuocabiles. Hanc ut probet, primum supponit *EPOPSEOS num. 8.* extremo ex doctrina Baldi in *l. cum Artemidoram. C. ut in posses. legat. col. fin.* statuto; aut Constitutione (Baldus habet consuetudine) posse tolli liberam reuocandi testamenti potestatem.

5. Deinde num. 4. sic argumentatur. Qualitas adiuncta Verbo, debet intelligi secundum tempus verb. l. in delictis. §. si extraneus, ff. de noxal. ubi Bart. & alij.

Sed verbum in nostro proposito est disponere, tempus est illud, ante ingressum: & qualitas adiuncta Verbo est non Reuocare. in *exam. gen. c. 4. §. 1. qui textus est*
relatiuus

*relativus ad alium. Part. 3. c. 1. lit. G. ubi dicitur quilibet
posse disponere ad libitum suum ante ingressum.*

*Ergo per Constitutiones Societatis Testamentum factum
ante ingressum, post eundem est irreuocabile. ergo etiam
Testamentum Titij. Quæ erat consequentia Argumenti
principalis.*

*Confirmat hoc totum ex Lud. Molin. de Iust. tr. 2. 6
disp. 129. & Nauar. Couar. Iul. Clar. ab ipso Molina
relatis, qui omnes Authores asserunt, Nouitios
ante ingressum posse statuere de omnibus bonis
suis temporalibus pro suo arbitratu: sed addit, per
rationem adductam à Molina posse etiam testari
irreuocabiliter.*

*Atque hoc est argumentum, quod Aduersa-
rius adducit ex naturâ Testamenti cuiuscunque
facti ante ingressum Societatis. Ex secundo autem
capite, hoc est ex qualitate peculiari, quæ inest
testamento Titij, sic argumentatur num. 4. vers. II.
Quia Titius.*

*Titius in suo testamento facto ante ingressum Societa- 7
tis non se spoliauit omnibus bonis: sed retinuit ter mille
imperiales: ergo reliqua omnia bona per ingressum incom-
mutabiliter abdicauit. Antecedens patet ex facto ipso: cõ-
sequentia probatur ex Regulâ. Reseruatio vnius est abdi-
catio alterius.*

*Responsio ad primum Argumentum, & primò ad primam
partem antecedentis.*

Prima antecedentis pars erat: ante ingressum 8
Societatis possunt fieri validè omnes & quæcunque
disposi-

dispositiones, & consequenter etiam testamentaria. Hæc non probatur ex adducto ab EPOPTA textu *Const. in exam. c. 8. §. 1. lit. G.* in eo enim cap. ne litera quidem G. reperitur, & in litera A. quæ sola ibi est, & in §. 1. nec vnum apicem EPOPTA inueniet de dispositionibus bonorum temporalium. Agitur enim solum de dispositione animi necessaria illis, qui in Societatem admittuntur, tanquam Indifferentes: & dicitur, eos esse debere sic animatos; vt non pratendant directè, nec indirectè potius hunc, quàm illum gradum: Sed dando locum perfectæ humilitati, & obedientiæ, omnem suipsius curam ad quodcunque officium, vel gradum sint eligendi, suo Creatori ac Domino; & pro ipsius amore & reuerentiâ, Societati, ac Superioribus relinquunt. In parte ergò tertia solum c. 1. lit. G. habetur, quemlibet ante ingressum posse statuere de suis bonis pro suo arbitratu. Sed si meus EPOPTA diligenter declarationem illius textus inspiciat; intelliget illas voces pro suo arbitratu, quas ipse num. 4. adiecta familiari sibi tessera NB. notari benè iubet; non esse referendas ad arbitrium, hoc est, ad facultatem disponendi, etiam per testamentum: sed ad libertatem intentionis finis, ob quem bona distribuenda sunt. Nam Constitutiones post ingressum in *Exam. c. 1. §. 1.* requirunt vt ingressi abdicent se omnibus suis bonis, distribuendo illa in pauperes & pias causas: sed ante ingressum relinquunt hoc ipsis liberum; ita vt possint ea distribuere etiam in non pauperes, & causas prophanas. ita habetur expressè illa lit. G. vnde infertur, mentem Constitutionis esse, agere tantum de causâ finali dispositionis

tionis

fictionis bonorum, non de *formali*, qualem dicit, siue donatio irrevocabilis, siue ultima voluntas. Sanè, si SANCTVS FVNDATOR intendit eo textu agere de volentibus ingredi Societatem; (quod non est vero absimile) mihi probabilissimum est, non fuisse illis ordinaturum, vt facerent testamentum, sed dispositionem irrevocabilem. Nam post ingressum vult, eos esse paratos ad disponendum de suis bonis temporalibus irrevocabiliter in *Exam. c. 4. §. 1.* vel certè ad promittendum se *promptè relicturos omnia post vnum ab ingressu annum* ibidem §. 2. Quo ergò iudicio SANCTVS PATER eiusmodi Candidatis ingressuris Societatem permisisset factionem etiam testamenti, per quod non fit bonorum abdicatio irrevocabilis *l. 4. ff. de adim. legat.* si statim ingressi debent esse prompti ad disponendum de suis rebus irrevocabiliter.

Ex his omnibus concludo, non probari ab 9 Aduersario illam primam partem Antecedentis, hoc est, per Constitutiones concedi facultatem etiam testandi; nec Constitutiones de huiusmodi dispositione agere. nam illam relinquunt in dispositione Iuris communis, iuxta quod omnes nō specialiter prohibiti testari possunt *tot. tit. ff. & C. qui testam. fac. & Inst. quibus non est permiss. fac. testam.* vbi DD. id notant *Gras. §. testamentum. q. 20. n. 1.* Hunnius in *Encyclop. Iur. part. 4. tit. 1. c. 1. n. 3.* Quare categoricè respondendo ad illam antecedentis partem; concedo quaslibet dispositiones etiam testamentarias factas ante ingressum esse validas

ex vi Iuris communis, ex vi autem Constitutio-
num, positiuè nego, negatiuè concedo. Volo di-
cere, per Constitutiones Societatis dispositiones
factas ante ingressum nullam vim positiuè ac-
quirere, sed solùm negatiuè: quod est, per Consti-
tutiones non prohiberi.

*Responsio ad suppositionem pro probatione secunda
partis Antecedentis.*

10 **S**Upponebat Aduersarius num. 8. in fine, dicturū
esse contra Baldum ad l. cum Artemidoram. C. v.
in possess. legat. eum, qui negaret, statuto, aut con-
suetudine liberam reuocandi testamentum pote-
statem tolli posse. Baldus, meus Cuius est. pro certo
habeo illum, si defensus fuerit à calumniā; proba-
turum esse institutum meum: si explicatus; non
ægrè laturum. Baldus ergò eo loco proposuerat
Quæstionem, Ecquod remedium competeret
aduersus focerum quendam fœdifragum, qui an-
te nuptias Genero pactus fuerat, se instituturum
filiam desponsandam, hæredem æqualibus por-
tionibus cum alijs Sororibus, & post contractum
matrimonium, non steterat promissis. & præter
cætera, quæ ibi habet, proponit aliud dubium, An
similia pacta accipere possint robur à statuto vel
Consuetudine: & respondet, posse, licet videatur
contra bonos mores (ciuiles.) Hinc infert Ad-
uersarius illo num. 8. in fine, posse statuto auferri li-
beram reuocandi testamentum potestatem. Et,
nisi fallor, ita ratiocinatur. Per statutum aut con-
sue-

consuetudinem potest confirmari pactum, quo qui se obligat ad instituendum certum aliquem heredem, ut in illo casu à *Baldo* formato, Pater se obligauerat ad instituendum heredem æqualibus portionibus cum sororibus, vnam ex filiabus, quam nuptui dare volebat. atqui talia pacta essent frustratoria, si testamentum reuocari posset: quia ad seruandam fidem datam posset condici Testamentum, & postea reuocari. ergò per statutum, aut consuetudinem potest induci necessitas, non reuocandi testamentum, & proinde auferri potestas reuocandi.

Respondeo, multipliciter hinc peccari ab Aduersario. Primum enim *Baldus* non agit de pacto testandi; & multò minus, non reuocandi testamentum: sed suppositâ necessitate instituendi aliquem certum heredem, qualis est Parentis respectu Filij & Filix, agit de pacto instituendi illi in tantâ, vel tantâ portione. Patet, quia *Baldus* loquebatur de illo Patre, qui non poterat non instituere heredem suam filiam. Pactum ergò illud, & similia, de quibus *Baldus* agit, quando dicit, posse accipere robur à statuto vel Consuetudine, sunt pacta, non de simpliciter instituendo certo heredem: sed supposito, quod debeat institui, de instituendo in maiori, vel minori portione cum cohæredibus.

Sed dato &, non concessio *Baldum* agere de Pactis testandi in fauorem certæ personæ: peccat Aduersarius secundò inferendo. Ergò per statutum & Consuetudinem auferri potest libera facultas reuocandi

testamentum. Licet enim verū fortasse sit, quod supra dicebatur, nō fore firma pacta de aliquo certo hærede instituendo, nisi tollatur simul facultas tale testamentum reuocandi; non tamen ex illo antecedente *Potest per statutum vel Consuetudinem induci necessitas obseruandi Pactum de non reuocando testamento*, legitimè infertur hæc consequentia. *Ergo per statutum aut Consuetudinem potest induci necessitas non reuocandi testamentum.* Fit enim aperta mutatio terminorum. Cū in antecedente dicitur *Potest induci necessitas obseruandi pactum de non reuocando testamento.* in Consequentia dicitur. *Potest induci necessitas non reuocandi testamentum.* Et, si volumus melius Elenchum deprehendere, formemus syllogismum.

Per Statutum & Consuetudinem mediante Pacto induci potest necessitas instituendi aliquē certum hærede: at si talis institutio posset reuocari, non induceretur ista necessitas. Ergo per statutum & Consuetudinem potest induci necessitas non reuocandi testamentum.

Respondeo negando Consequentiam. quia in Maiori, termino quod est *subiectum* adiunguntur illæ particulæ, *Mediante Pacto.* & in consequentia mutatur suppositio. Dicitur enim solum. *per statutum aut Consuetudinem potest induci necessitas, &c.* omissis illis verbis *Mediante Pacto*, quæ afficiebant subiectum.

- 13 Tertiò peccat in hoc, quod existimet, æquè induci posse obligationem non reuocandi testamentum, & obligationem obseruandi Pacta. Cū
tamen

tamen longè diuersa ratio sit vtriusque. natura si-
quidem Pactorum pendet potissimum à priuatâ
voluntate paciscentium *l. 1. §. & est pactio. ff. de*
pact. at natura testamentorum à Iure naturali &
publico *l. testamenti. ff. qui testam. fac. poss.* Quare o-
mnino malè arguitur ab vno ad aliud.

Quartò peccat, quod sine vllò textu, & sine o-14
mni Doctorem Auctoritate dicat, posse auferri
facultatem liberam reuocandi testamentum; cū
tamen magnum Iurisconsultum profiteatur.

Quinto peccat, quòd id ipsum non solùm af-15
firmat sine vllâ ratione, sed contra omnem ratio-
nem & legem naturalem, & positiuam ciuilem
in l. 21. §. 1. ff. de testam. & canonicam, quæ omnia
Iura sacram rectam esse volunt potestatem reuo-
candi semel condita testamenta.

Sextò peccat, quòd Baldi doctrinam, quæ in di-16
ctâ *l. cum Artemidoram.* est de Pactis dotalibus, cē-
seat, posse applicari ad Pacta quæcunque, cum
tamen illorum ratio sit valdè specialis & priuile-
giata.

Sed esto (quod tamen pernegandum iudico)
possit statuto vel consuetudine auferri libera po-
testas reuocandi testamentum in aliquo casu, pu-
tasne prudenter ac rationabiliter auferri etiam
posse in casu, quo quis in sæculo testamentum
condiderit & Religionem intrauerit?

Peccas septimo, & quidem grauissimè, si hoc17
putas. Sic ergò accipe. Cum status Religiosus
multas habeat annexas difficultates, & naturâ
suâ sit immutabilis; sapienter Iure positiuo de-

cretum fuit in Concil. Trid. sess. 25. c. 16. de Regul. vt nulla renunciatio, aut obligatio facta ante duos ultimos menses Nouitiatus, etiam cum Iuramento, vel in fauore cuiuscunque causa pia valeat, nisi cum licentiâ Episcopi, siue eius Vicarij intra duos menses proximos ante Professionem. Et addit, huic fauori renunciari non posse. Et ratio finalis Conciliaris huius decreti fuit: vt Nouitius diu haberet libertatem experiendi Religionem: nec cogeretur in eâ permanere, aut in eâ profiteri in casu, quo iam se abdicasset rerum suarum Dominio, quod facilè contingeret ob timorem mendicitatis, si rediret ad sæculum. Et Doctores communiter iam docent, hoc decretum non comprehendere testamenta, nec vltimas voluntates. quia sunt suâ naturâ semper reuocabiles. Vide *Nauar. com. 2. n. 51 de Regul. aliosq. complures apud Sanchez lib. 7. c. 5. in Dec. n. 13.* Imò aliqui negant etiam, comprehendi renunciationes suâ naturâ irreuocabiles, si factæ sint intuitu Religionis. ita *Nauar. lib. 3. conf. 1. edit. de donat. n. 7. & 8.* dicens sic determinasse Congregationem Cardinalium. Vide *Sanchez ibid. n. 23.* Scio equidem Societatis Nouitios, hoc Concilij Trid. decreto non affici, vt infra ostendam. At hîc solùm id attuli, vt intelligatur esse, si non contra, at præter iura, & rationes, vt ingredientis Religionem testamenta illicò fiant irreuocabilia; Et, si Aduersarius sine discrimine asserat, posse statuto vel consuetudine auferri facultatem reuocandi testamenta; eum non æstimare prudenter.

17 Et, si contendat, tale Statutum aut Consuetudinem

dinem esse posse in aliquâ peculiari Religione; tenetur ad id probandum afferre textus, & probationes valdè claras; & in terminis. Contendit ille quidem, tale statutum esse in Societate Iesv, & affert, vt initio dixi, textum ex *Exam. gen. §. i. vbi* dicuntur omnes huius Religionis Candidati *debere omnia bona sua, qua habuerint, distribuere in pia & sancta opera, submouendo omnem spem illa recuperandi.* Sed quam habeat vim illud argumentum, quod format de *Qualitate adiuncta verbo secundum tempus Verbi intelligendâ*, mox videbimus. Equidem difficultate hac licet me bis fœliciter, vt reor, expediuerim, semel in *Consultatione num. 62.* iterum in *Auctuario à num. 46. vsque ad 50.* nihilominus, quoniâ Aduersarius videtur, vel non posse vel non velle vim solutionis percipere, necesse habeo hîc iam tertio rem totam enucleare. quod vt facilius intelligatur, ponam prius ante oculos, quid Iure communi, quid speciali Societatis totâ de hac materia dispositionum de bonis temporalibus decretum sit. Et postea ad argumentum secundû, quo secunda pars antecedentis principalis probatur ab Aduersario, Respondebo.

Præcognoscenda de bonorum dispositionibus ingredientium Religionem ante vota pro solutione argumenti, quo probatur secunda Pars Antecedentis.

Q Vicunque se totum diuino seruitio mancipare cupit in ordine religioso, & arctam
L 4 Euang

- Euangelicorum consiliorum viam ingredi. debet obedire CHRISTO dicenti *Matth. 19. Si vult perfectus esse, vade, vende quae habes: & da pauperibus. Veni & sequere me.* In quibus verbis duo continentur. Absoluta bonorum omnium temporalium abdicatio, & eorundem erogatio in pauperes, seu pia opera. Hoc secundum ex communi Doctorum sententia & receptissima praxi, non est de praecepto: sed solum de consilio. Videmus enim passim, Ingressuros Religionem renunciare omnia bona sua temporalia suis consanguineis: & in ipsa Religione, ante Professionem de iisdem disponere, etiam irreuocabiliter in causas non pias; nec est de aliquo communi Iure positivo humano, vt amplexuri statum Religiosum, vel ante ingressum, vel post ingressum ante emissionem Professionis, si de suis bonis disponere velint, debeant necessario disponere ad causas pias.
- 19 Sola Societas nostra (quod quidem ego sciam) speciale statutum habet in *Exam. c. 4. §. 1. 2. 3. & Part. 3. c. 1. §. 7. & lit. G.* vt postquam quis ingressus est, teneatur ex peculiari promissione, quam facit initio sui ingressus, sua bona in pauperes erogare, si de illis ante ingressum (irreuocabiliter) non disposuerit, non excludendo tamen à nomine pauperum consanguineos, in casu, quo duorum vel trium iudicio existimaretur, esse maiori perfectionis, & Deo gratius ob paupertatem eorum, vel alias ob causas, potius consanguineis renunciare.
- 20 Illud autem primum, hoc est absoluta bonorum omnium temporalium abdicatio & renunciatio,

ciatio, ex suppositione, quod quis velit esse perfectus, & sequi CHRISTVM; est de præcepto. ita ista verba sonant. *Si vis, &c. Vade, vende.* Et concinnant alia *Luce 14. Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest esse meus discipulus.* Est tamen difficultas multiplex circa huius Præcepti observationem. Et quid Iure communi fieri debeat, aut possit: quid Iure Societatis. quod hic breuiter exponam.

Primo, cum hoc præceptum *vade, &c.* sit affirmatiuum; necessario adimplendum est per aliquem actum positivum: qui potest esse duplicis generis. Nam quidam actus ex sua intrinsecâ & propria natura habent vim priuandi Dominio rerum: talis est largitio in pauperes, donatio inter viuos, vel renunciatio omnino irreuocabilis: imò ipse actus voluntatis volentis bona sua habere pro derelictis. Alij actus non habent hanc vim priuandi proprietate rerum suarum ex intrinsecis suis principijs: sed ex adiuncta aliqua ordinatione extrinseca. Talis est emissio Votorum solemnium. Et in nostra Societate, Votorum publicorum, quam faciunt Coadiutores formati absoluto Nouitiatu *Const. Part. 4. c. 4. lit. E. GREGORIUS XIII. Bulla Ascendente Domino*, toties memorata.

Non adimpleretur autem hoc Præceptum, per solam factionem testamenti. patet. quia per testamentum non amittitur rerum Dominium: nisi per mortem naturalem, vel ciuilem confirmetur. *l. 1. ff. de testam. c. cum Martha. de celebra. missar.* Et quamuis, si Nouitius conderet testamentum,

& postea emitteret Vota solemnia; tunc fieret abdicatio bonorum; id tamen non fieret præcisè ex vi testamenti: sed ob adiunctam professionem in omnibus Religionibus, & ob Vota publica in Societate. Et quia testamentum est semper natura sua reuocabile. l. 4. ff. de adim. legat. ideo hinc habetur vna differentia maximè notanda inter Nouitios aliarum religionum, & inter Nouitios Societatis, & eiusdem Scholares post emissà vota. Nouitij enim aliarum Religionum non possunt cogi ante Professionem à Superioribus, vt disponant de suis bonis vllò modo. At Nouitij Societatis post primum annum cogi possunt in vim promissionis factæ initio ingressus ad disponendum absolutè *in pia & sancta opera*. Nam obligauerunt se ad disponendum irreuocabiliter, *submouendo à se omnem spem sua bona ampliùs recuperandi in pauperes*.

23 Quoad tempus adimplendi hoc Præceptum & abdicandi à se bona temporalia, de Iure communi non obligat statim, atque aliquis decreuit amplecti statum Religiosum, vel ante ingressum & susceptionem habitus, vel post. Imò post ingressum & inchoatum Nouitiatum, vt supra dixi, non potest validè fieri hæc abdicatio, nisi post elapsos decem menses, ex decreto *Concil. Trid. sess. 25. de regul. c. 16*. Vnde inferitur, neque ad hoc cogi posse, durantibus primis decem mensibus. Elapsis verò decem mensibus, possunt Nouitij validè renunciare suis bonis: non possunt tamen ad hoc compelli à suis Prælatiis. & si intra duos vltimos

mos

mos menses renuncient cum debitis solemnitatibus; tenet renunciatio.

In Societate, quoad hoc, est statutum speciali. 24
 ter, vt *statim* atque quis est ingressus *debeat omnia sua bona distribuere in pauperes*. Exam. c. 4. §. 1. vel si ob aliquam honestam causam non distribuat; promittat se distributurum post vnum ab ingressu annum, quandocumque superior iniunxerit. *ibid.* §. 2. At, si Nouitius velit, potest etiam statim, & semper toto primo & secundo anno Nouitiatus currente, disponere irreuocabiler de suis bonis, non obstante Concil. Trid. decreto supra allato, quod Societatis Homines ibidem excipit. Vide Less. lib. 2. c. 41. dub. 4. n. 41. Molin. de iust. & iur. tract. 2. disp. 139. A. 7. Sanchez in Dec. lib. 7. cap. 5. n. 9. Emanuel. qq. reg. tom. 2. q. 47. art. vlt. Est tamē aduertēdum, quod dicitur in citato §. 1. c. 4. Ingressos Societate debere *statim* sua bona dare pauperibus, ita esse intelligēdū, vt significet non praecepti necessitatem, sed decentiā & congruitatem quandam, vt infra fusi⁹ ostendetur.

Quoad facultatē disponendi *validē* de proprijs 25
 bonis. In alijs Religionib⁹ de Iure cōmuni Nouitij intra primos decem menses *validē* testari possunt; at aliæ renūciationes sunt irritæ ex eodē Cōc. Trid. In Societate autem testamenta Nouitiorum valida sunt, etiam si fierent in scio Superiore. ita Molin. de iust. tr. 2. disp. 139. vers. *etsi vero*. Sanchez in Dec. lib. 7. c. 3. n. 5. Aliæ dispositiones irreuocabiles ad pias causas non sunt nullæ, si fiant de consensu Superiorum, etiam toto tempore Nouitiatus. Quia, vt supra dictum est, Nouitij Societatis de-
 creto

creto *Concil. Trid.* non comprehenduntur. An vero huiusmodi dispositiones irreuocabiles forent irritæ, si fierent sine Superioris consensu, maxime in causas profanas, vel in consanguineos, non seruata forma Constitutionum, quæ præscribunt, debere fieri *cum consilio duorum vel trium*; *Laym. lib. 3. Theol. moral. tr. 5. c. 7. n. 11.* putat esse nullas, utpotè factas contra Constitutiones: & consequenter non exceptas à *Concil. Trid.* huc facit quod actus, qui cum consensu alterius confici debet, non valeat, nisi consensus ille interueniat *Menoch. 6. Præsump. 34. n. 16. Sanchez autem lib. 7. c. 5. n. 10.* putat esse validas, quia *Concilij Trid.* mens fuit, non impedire Nouitios Societatis, quo minus possent iuxta suum Institutum suis bonis se abdicare, non solum toto tempore Nouitiatus, sed etiam in ipso ingressu. Licet autem illi etiam intra decem primos menses Probationis se abdicent suis bonis; non faciunt contra Constitutiones. Vtraque sententia probabilis est.

26 Quoad facultatem disponendi licitè. In alijs Religionibus Nouitij testari possunt licitè de rebus suis. quia nullum est Ius, contra quod fiat; aliæ autem renunciationes irreuocabiles, quæ si ab illis fierent, essent irritæ, An forent illicitæ? dubitari potest. quia, licet non sint adstricti Votis; tamen videtur esse contra rationem, velle facere actum illum inualidum. In Societate autem testamenta Nouitiorum, si fierent cum Superiorum licentia, sine dubio non solum valida, ut dictum est, sed etiam licita essent. si verò absque consensu

Molin.

Molin. loc. cit. putat, Nouitios peccaturos esse: quia videntur facere contra promissionem factam initio de disponendo in pias causas irrevocabiliter iussu Superioris. *Sanchez loc. cit.* negat, Nouitios peccaturos: dummodo habeant intentionem reuocandi illud testamentum, & disponendi in pia opera, quando Superior iusserit. quia hoc modo non contraveniunt suæ promissioni, qua se obligarunt ad disponendum irrevocabiliter iubente Superiore: non autem ad non disponendum per testamentum, quod non excludit facultatem disponendi postea irrevocabiliter. Vtraque sententia potest sustineri, magis tamen placet prior. quia non est dubium, quin sit aliqua inordinatio & otiositas in illo actu testandi. Excipiendus tamen est articulus mortis, in quo etiam Superiore invito Nouitius Societatis testari posset, propter competentem omnibus testandi facultatem. ita *Sanchez lib. 7. c. 3. n. 5. Tannerus tom. 3. disp. 6. q. 3. dub. 6. n. 206.* De alijs dispositionibus irrevocabilibus sine consensu Superioris ad pias causas, ambigi potest, An essent futuræ illicitæ. quia ex vna parte non apparet, contra quam prohibitionem foret. non enim sunt contra promissionem initio factam, qua se astringunt solum ad disponendum, quando Superior iniunxerit; non tamen se obligant ad non disponendum etiam antequam hoc ipsis iniungatur. & disponendo in pias causas, conformantur menti Constitutionum. Ex altera autem parte videtur aliqua inordinatio disponere de suis rebus irrevocabiliter inconsulto Superiore
sub

sub cuius directione & obedientia viuunt No-
uitij. hoc certum est, si sine Superiorum licentia
disponerent irreuocabiliter in causas non pias,
fore dispositiones illas illicitas, cum promiserint
se sua bona in pia opera distributuros.

*Responsio ad secundam partem Antecedentis initio
propositi Argumenti.*

27 **D** Icebatur illa secunda parte, testamenta fa-
cta ante ingressum esse irreuocabilia : &
probabatur ex textu in Exam. c. 4. §. 1. iuncto alio
textu part. 3. c. 1. lit. G. hoc modo.

*Qualitas adiuncta verbo est intelligenda secundum
tempus verbi. sed verbum est Disponete etiam per testa-
mentum ex loco citato tertiae Partis; & Qualitas est
Non reuocare ex loco citato in exam. Et tempus est
Ante ingressum ibidem par. 3. Ergo dispositio testamen-
taria facta ante ingressum, post eundem est irreuocabilis.*

28 Bis iam, vt ante monui, respondi, me in illo
textu Examinis non reperisse illas voces Non re-
uocare: & nunc etiam tertio postquam induto Ad-
uersarij mei, hoc est EPOPTÆ genio diligentissi-
mè locum inspexi, serio confirmo, me illas voces
non reperire.

29 At, inquit, reperisti ibidem verba equipollentia. Sunt
autem hæc: debent dispensare tamen hæc bona iuxta
propriam deuotionem, & à se omnem fiduciam submo-
uere eadem vllò tempore recuperandi.

30 Ain' verò esse Equipollentia, Debent non reuo-
care testamentum factum, &, Disponere de suis bonis
à se

se omnem fiduciam submouendo, &c. vel, vt breuius dicam, Disponere irreuocabiliter? æquus iudicet Lector, an hæc sint æquipollentia. Non reuocare est quiddam negatiuum & omissio actus, & materia præcepti negatiui: Disponere autem est quid positium, & actus positio, & obiectum præcepti affirmatiui; Non reuocare testamentum spectat solū ad eos, qui ante ingressum testati sunt, vel solū ad eos, qui post ingressum testati essent, Disponere autem irreuocabiliter pertinet tam ad istos quàm ad alios, qui nullo modo disposuerunt.

Video quid respondere paret Aduersarius. dicet, ista duo æquipollere; quia sæpè præceptum 3° affirmatiuum æquipollet negatiuo, & contra.

Sit ita. At eiusmodi præcepta semper obseruanda sunt vel per positionem actus præcepti, 3° vel per omissionem actus prohibiti, In nostro casu non ita contingit. Nam præceptum de disponendo de suis bonis irrecuperabiliter, non impletur, *Non reuocando testamentum*, & per istam omissionem. quia, posito etiam quod quis non reuocauerit testamentum in sæculo factum, adhuc retinet bonorum suorum Dominium. Adde quod textus *Examinis* citatus & locus *tertia Partis* volunt, dispositionem esse faciendam in pauperes; At *Non reuocare testamentum* factum ante ingressum, per se non continet dispositionem bonorum in pauperes: quia potest contingere, vt testamentum sit factum ad causas profanas: Et sanè tale est testamentum Titij. Ex quibus omnibus patet, nullo modo posse dici

iuxta

iuxta sensum Constitutionum esse æquipollentia
Non reuocare & Disponere irreuocabiliter. imò si ista
 duo æquipollerent; esset manifesta contradictio
 in illo textu *exam. c. 4. §. 1.* qui textus expressè vult,
 bona distribui in pauperes & pia opera, iuxta
 sensum autem Aduersarij vellet, distribui etiam
 in non pauperes. Quod accideret, si testamentum
 fuisset conditum ad causam non piam, vt accidit
 in testamento Titij.

33 Sed concedamus (quod tamen negandum
 est) illa duo esse æquipollentia. Expendamus quā-
 tam vim habeat ratio inde formata; *Qualitas ad-*
iuncta verbo &c. Qualitas est, Non reuocare; Verbum
 est *Disponere irrecuperabiliter.*

Profectò non possum mirari satis EPOPTÆ
 ingenium (erravi, memoriam volui dicere) paulò
 ante dixerat, *Æquipollentia esse Disponere irreu-*
cabiliter & Non reuocare testamentum. Nunc ait, *Di-*
sponere esse Verbum. Non reuocare esse Qualitatem
Verbi. Quis Oedipus, quæ Sphinx hæc ænigmata ex-
 plicabit? Nunquam mihi persuadebitur, *Non reuo-*
care esse Qualitatem Verbi. quia *Non reuocare* est
 verbum actiuum, sicut est *Disponere*, vt Aduersa-
 rius putat, qui existimat, tam per vnum, quàm per
 alterum, obseruari verba Constitutionum. Sed
 hæc obiter dicta sint. Examinemus rem ipsam di-
 ligentius.

34 Pro fundamento suæ argumentationis Ad-
 uersarius sumit *text. ex l. in delictis. §. si extraneus. ff. de*
noxal. in quo textu determinatur, quod si aliquis
 feruus vidente ac sciente. v.g. Sempronio damnū
 dede-

dederit, & postea Sempronius eum emerit; teneatur actione noxali: non tamen in solidum, ut ibi *Gloss.* & ratio est. quia licet, si Sempronio iam domino vidēte, seruus damnum det; idem Sempronius teneatur non solum illud dare noxæ, sed etiam in solidum satisfacere damnum passo; tamē, quia quando damnum datum fuit ab illo seruo, Sempronius non erat Dominus: nec ei inerat ista qualitas Domini; non tenetur in solidum. licet ipso vidente damnum datū fuerit. Vnde Doctores eliciunt illud axioma adductum ab Aduersario ex illa l. *Qualitas adiuncta verbo &c.*

Per similes est nostra quæstio decisioni prædicti casus, quæ similitudo, ut magis appareat, formemus geminam quæstionem.

In primâ quæritur. *An Sempronius teneatur satisfacere in solidum.* In secundâ. *An Titius teneatur non reuocare testamentum.* In illâ verbum est, dedisse damnum: In hac fecisse testamentum. In illâ tempus verbi est illud, *Antequam Sempronius emeret seruum.* In hac tempus est illud, *antequam Titius ingrederetur Societatem.* In illâ *Qualitas verbi est, esse Dominū.* In hac est, *esse iam ingressum Societatem.* Ergo sicut in primâ quæstione Sempronius non tenetur satisfacere in solidum, quia quando fuit damnum datum, non erat dominus illius serui, ita in secundâ Titius non tenetur *Non reuocare testamentum.* quia quando testamentum fecit, non erat ingressus Societatem. Itaque ex Aduersarij interpretatione infertur penitus contrarium, ac ipse velit.

Sed volo illi aliquid amplius concedere, ut
M planius

planius intelligat, quàm turpiter erret. Supponamus in *Exam. c. 4. §. 1.* Esse hæc formalia verba. *Ingressus Societatem non potest reuocare testamentum.* adhuc posset reuocare testamentum factum in sæculo. quia *Qualitas adiuncta verbo est intelligenda secundum tempus verbi, & non secundum aliud tempus.* *Qualitas* in nostro casu est *Titium esse ingressum in Societatem; Verbum est, fecisse testamentum.* Ergò sensus est, quod non possit reuocare testamentum factum tempore, quo iam erat ingressus, & non factum tempore, quo non ingressus erat. Videat ergò aduersarius, An hoc loco bellè cadant ipsius verba in me contorta, in *EPOPSI num. 29.* *Allegauit ergò, quod iure timere debebat à nobis sibi opponi, dignus reprehensione Lud. Rom. & Alex. Est vitium Aduocati, & magna imprudentia, quando aliquis allegat id, quod vehementer debebat reformidare, ne ab Aduersario allegaretur.*

- 3 6 Placuit primum hoc Aduersarij Argumentum paulò diligentiùs excutere, vt intelligeret, ne summo quidem Iurisperito facilè esse, vno aliquo axioma ex libris Digestorum vel Codicis producto, imponere Hominibus, non dico in Theologicis, aut Philosophicis, sed in solis Dialecticis mediocriter exercitatis. Nò eo tamen inficias, *EPOPTAM* aliquà specie probabilitatis allucinatum, affirmare potuisse, esse *Æquipollentia illa duo. Disponere irreuocabiliter, & Non reuocare testamentum factum.* nam ex vna parte Constitutiones nullum genus dispositionis factum ante ingressum Societatis prohibent; ex altera videbat in
Exam.

Exam.c.4. §. 1. decerni, vt in ipso ingressu Cádida-
ti disponant irreuocabiliter de suis bonis. existi-
mauit ergò, (sed falsò,) vt ostensum est, Societatis
Constitutiones positiuè approbare etiam testa-
menta facta in sæculo, & illa quodammodo rati-
ficare, & reddere irreuocabilia: Et hoc modo,
Candidatum non valentem iam reuocare testa-
mentum factum ante ingressum, fecisse idem, ac si
in ingressu disposuisset irreuocabiliter, seque do-
minio rerum suarum abdicasset.

Sed, vt tandem fateatur, se magnopere decipi; 37
Quæro ab illo, an putet eum, qui testatus fuit an-
te ingressum, statim post ingressum amittere do-
minium suorum bonorum irrecuperabiliter, ac si
illa donasset inter viuos: An potius egrediens è
Nouitiatu possit illa recuperare. Primum Aduer-
sarius dicere non potest. quia si hoc vellent Con-
stitutiones: nimis duram legem statuerent ingre-
dientibus, vt statim amitterent Dominium bo-
norum suorum, de quibus disposuerunt per te-
stamentum. Si secundum, iam sequitur *Non posse
reuocare testamentum*, non æquipollere *dispositioni
irreuocabili*, quia per hanc statim disponens amit-
tit perpetuò dominium rerū suarum. At per im-
potentiam reuocandi testamentum, non amittit.

*Corollaria quibus quarundam mearum responsionum
Veritas stabilitur, & Aduersarij impugna-
tiones conuelluntur.*

EX haftenus demonstratis, hoc est, non esse 3
ablatam ingressis Societatem, facultatem re-
uocandi

uocandi testamentum, infertur. 1. Solidam esse meam responsionem in Consultatione num. 62. vbi negaui, in Exam. c. 4. §. 1. determinari, testamentum factum ante ingressum reuocari non posse: & adieci rationem, quia Constitutiones eo loco non sunt contentæ quacunque distributione bonorum; sed volunt, fieri irretocabilem in pia & sancta opera: quod non fit per testamentum sua natura reuocabile vsque ad mortem casu, quo ante ingressum Societatis conditum sit. Aduersarius ergo num. 6. oppugnat hanc meam responsionem duobus argumentis. Primò, quia, inquit, clausula Examini, quæ iubet disponi in pia opera, non est necessitatis, sed consilij: probat hoc, quia si esset necessitatis, sequeretur, Dominium ingredientis Societatem ab abdicante non transire nisi dicto modo, id est, distribuendo res suas in pia opera, quod est sine dubio absurdum. probatur sequela. nam inde fieret, aut nullarum esse virium donationem factam non pauperi, nec per illam amitti dominium: aut, si amittitur; per ingressum in Societatem reuocari eam donationem, & Dominium recuperari: quod vtrūque, inquit, est plenum rursus, & infectiarum.

39 Concedo, hæc duo esse absurdissima, sed nego reliqua omnia. primum enim falsum est, non esse necessitatis, sed consilij distributionem in pia opera iniunctam illo loco examinis, ingressis iam in Nouitiatum, vel saltem petentibus admitti; contrarium enim supra probaui, esse nimirum Necessitatis quoad substantiam distributionis in opera pia; licet non sit quoad tempus. quia textus
verba

verba expressa sunt : & in ijs est verbum *Debent*, quod per Aduersarium importat præcisam necessitatem. tum quia *eiusdem capituli §. 2.* exigitur promissio de distribuendis bonis in pia opera post primum annum. Promissio autem importat debitum, & necessitatem. Et sicut iuxta hanc promissionem distributio necessariò facienda est in opera pia; ita in eadem opera facienda est statim in ingressu, si tunc fiat.

Nego secundò. Si hæc dispositio irrevocabilis, 40 sit necessitatis; donationem factam ante ingressum non pauperi, nullarum fore virium, & irritabilem per ingressum: nam Constitutiones, licet velint ingressos distribuere sua bona in pauperes, & causas pias; non propterea irritant factas ante ingressum in causas profanas, ut sæpè dixi irritato Iure Societatis vllum est *ver. 17. 2. de iust. disp.* tentur. Imò existimo *cap. 139. non est* Jurisdictionem ad eas ex capite irritandas.

Nego tertio, Si distributio in pauperes esset 41 necessitatis; fore ut Dominium ingredientis ab abdicante non transiret per donationem factam non pauperi. aut si transiret, eam donationem revocari, & bona recuperari per ipsum ingressum, quia Constitutiones præcipientes, fieri debere dispositiones solum in causas pias, non agunt de dispositionibus factis in sæculo; sed illas, ut sæpè dixi, relinquunt naturæ suæ. agunt enim de dispositionibus faciendis ab ijs qui petunt admitti ad Societatem, vel iam sunt in Societate.

- 42 Secundò probat num. 6. non esse necessitatis, sed consilij, distributionem in pia opera; quia quoties qualitas non annectitur ad Essentiam actus, non est necesse utrumque verificari: *7 as. in l. 7. §. 1. ff. quibus ex causis in posses. eat. qualitas autem illa in pia opera non*
- 43 *annectitur ad substantiam distributionis.* Vehementer fallitur, dum putat, non annecti. nam in *Exam. c. 4. §. 1. & 3. part. 6. l. 1. lit. G.* expressè habetur contrariù. Confirmatur ex dictis. quia promissio, quæ exigitur ab ingredientibus, est de distribuendis bonis in pia opera, ergò etiam distributio, si fiat in ingressu, in eadem opera pia fieri debet.
- 44 Ex his cognoscere potest EPOPTA, quàm longè aberret à Veritatis tramite, sed inde omnis leuallucinatio oritur, quia putat, esse æquipollere *testamentum. Disponere irrecuperabiliter & Non resubdidi, debere fieri dispo. ex vi Constitutionum* solum ad pia opera; ille existimauit me *irreuocabiles, Constitutionibus iuberi reuocari omnes dispositiones.* Nil tale dixi. imò pluribus locis contrariù affirmavi. Dixi solum, Constitutiones velle, ingressos disponere irrecuperabiliter. Si apud EPOPTAM sunt æquipollentia ista duo (in quo iam intelligit se toto cælo errare) cur ego culpor, & mea dicta vocantur *plena raris & inficetiarum.*
- 45 Infertur secundò verè me dixisse, per textum *illum exam. c. 4. §. 1.* non probari ab Aduersario, non posse reuocari testamentum factum in sæculo, sed potius probari, esse reuocandum.
- 46 Respondet autem num. 8. & repetit num. 65. *Ex hac*

hac meâ doctrinâ sequi, verba Constitutionum nihil operari, quod est inconueniens ex Tiraquel. de Retract. P. 1. §. 9. Gloss. 2. num. 58. Et alijs. quia Constitutiones eo loco Examinis iubent, non reuocari. quasunque dispositiones factas in seculo. Ergo si per me ab his excipiuntur testamentaria; Lex nihil operatur, cum aliâ omnes. prater has sint irreuocabiles natura sua; & absque decreto Constitutionum.

Consequens est verum, sed falsissimum antecedens. Nam, vt ostendi, eo textu Examinis non decernitur, quasunque dispositiones factas ante ingressum reuocari non posse: sed solum vt ingressi disponant de suis rebus irreuocabiliter in opera pia. Vnde hinc infertur, testamentum Titij debere reuocari; cum sit factum ad causas non pias, nec habeat vim priuandi testatorem Dominio, nisi secuta morte naturali, vel ciuili.

Infertur tertio, quàm verè dictum fuerit ab Aduersario Textu Exam. c. 4. §. 1. de Distributione bonorum in pauperes, esse relatiuum ad textum part. 3. c. 1. lit. G. de facultate disponendi pro suo arbitratu. falsissimum enim est, esse relatiuum in sensu, quo asseritur ab Aduersario, qui putat esse æquipollentia *Disponere, & Non reuocare*. Concedo ergo illi in hoc sensu esse relatiuum, quod textus 3. part. agat de non ingressis Societatem, Textus examinis, de Ingressis: ille permittat quasunque dispositiones tam irreuocabiles; quàm reuocabiles: hic postulet irreuocabiles: ille concedat disponi ad quasunque causas, etiam profanas: hic solum ad pias: ille velit, donari posse consanguineis sine vlla

conditione: hic dummodo sint pauperes, & , si aliorum iudicio putetur fore maioris perfectionis, vel Deo gratius. Si huiusmodi textus EPOPTÆ sunt relatiui, non abnuo. iudicent Summulistæ.

Responsio ad Confirmationem ex Lud. Molina petitam.

49 **A**Rgumentum hætenus confutatum confirmare intendit Aduersarius num 4. vers. hoc argumentum. ex Molina. tract. 2. de Iust. disp. 139. hoc modo. Nouitijs ante, & post ingressum statuere possunt de omnibus suis bonis temporalibus pro suo arbitratu, etiam irreuocabiliter: Titius ante Ingressum est testatus de suis bonis. ergo illius testamentum post ingressum est irreuocabile. maiorem quoad illam partem, quod ante Ingressum Nouitijs testari possint, non habere difficultatem, certum est. quoad aliam, hoc est, posse testari irreuocabiliter, probari asserit per rationem subiunctam ab ipso Molina his verbis. Alioqui eo ipso, quod qui ingredi vellet Religionem, reque ipsa ingrederetur, rescinderetur multa, quæ valida re ipsa fuerunt. quod est ridiculum, nec puto esse in Ecclesia Iurisdictionem ad ea ex hoc capite reddenda inualida. neque vllam rationem est credendum, id Ecclesiam voluisse. præsertim cum neque cum illius Constitutionis fine congruat.

Si vsquam; hoc me profectò loco, Aduersarius in stuporem dat. Molina enim in illa ipsa disp. 139. hæc verba habet. est observandum in nostram Societate, non posse Nouitium sine Superioris licentia testari, quod cum eâ lege recipiatur; ut nihil nisi conscio & approbante Supe-

Superiore (dum inter nos esse voluerit) efficiat, adhibitaq₂ simplici promissione recipiatur, quod per acto primo probationis anno, quandocunque Superior id iniunxerit, promptè & omninò ita de omnibus suis rebus, modo supra explicato, disponat; vt spem omnem illas iterum consequendi amittat; sanè contra fidem datam, contra idq₂, quod recta ratio postulat, inprimis faceret, si sine facultate & approbatione Superioris testaretur, idq₂ sufficientissimū esset, vt, tanquam nostro Instituto indignus, continuò expelleretur à nobis. Et paulò post hæc habet. Hinc iam facilè intelligitur, quo pacto accipiendum sit, quod supra ex nostris Constitutionibus retulimus: nempè quemcunque nostrorum ante suum ingressum in Nouitiatum statuere posse de omnibus suis bonis pro suo arbitratu. Id namque intelligendum est, non per vltimam voluntatem, qua solùm firma fit per mortem naturalem ita disponentis: aut per professionis, aut votorum Coadiutorum spiritualium, vel temporalium emissionem. Sed intelligendum est per donationem inter vivos siue ad pia, siue ad profana: alioquin esse possent multi inter Nos, qui etiā Superiore iubente, non tenerentur vsq₂ ad professionē, aut gradū Coadiutoris abdicare omninò à se res suas absque spe illas iterum obtinendi, eisq₂ fruendi, quod esset contra Constitutiones, & Societatis paupertatem. Quare si quis ingrederetur Nouitiatum condito prius testamento, admonendus esset per acto primo probationis anno teneri, quādo Superior id iniunxerit, illud reuocare & disponere omninò ad pias causas de omnibus suis bonis; aut, si quid cōsanguineis velit largiri; interueniente iudicio, & approbatione duorum, vt dictum est; hætenus Molina, à quo Aduersarius ait confirmari argumentum suum,

quo probauerat, testamentum factum ante ingressum Societatis reuocari non posse: profectò nunquam illi deesse poterunt argumenta, si talibus utitur.

50 Sed videamus, an per rationem, quam à Molina subiungi dicit, probetur, posse Nouitios ante ingressum testari irreuocabiler. Ratio autem dicitur ab illo contineri in his verbis Molina: *Alioqui eo ipso, quod quis ingredi vellet religionem, req³ ipsa Nouitium ingrederetur, rescinderentur multa, quæ alias valida fuerunt. &c.* vide supra.

Primum dico. Si Molina afferret hæc verba, vt probaret, testamentum factum ante ingressum fieri irreuocabile per ingressum: ipsius ratio non esset ad rem, quæ enim ex hoc Antecedente. *testamentum factum in seculo est reuocabile post ingressum:* deducitur hæc consequentia: *ergò per ingressum rescinduntur multa. quæ re ipsâ valida fuerunt.* v.g. donationes inter viuos. Negatur consequentia ista, debuisse inferri quiduis aliud.

51 Secundò dico, falsò asseri ab Aduersario. Molina illam rationem subiungere, vt probet, *testamentum factum ante ingressum in Societatem esse irreuocabile.* nihil minus. Molina proposuerat hoc dubium: *An ea Constitutio (Concilij Trid. sess. 25. de regul. c. 16. irritans renunciationes omnes Nouitiorum non factas ante duos ultimos menses) intelligenda esset solum de renunciatione, aut obligatione irreuocabili factâ post ingressum in Nouitium: an verò etiam de eâ, quæ facta esset ante susceptum habitum, & inchoatam probationem.* Et respondet cum distinctione. *distinguendum.*

guendum est (inquiēs) num in seculo sit facta sine intuitu, & animo ingrediendi religionem; an verò intuitu ingrediendi. & quidem priori euentu, nulli potest esse dubiū validam esse: neque comprehendī eā Constitutione (Cōcilij) Et subdens rationem. Alioquin, inquit, eo ipso, quod quis ingrederetur &c. quæ sunt verba citata ab Aduersario. Itaque Molina volens probare, à Cōcilio Trid. non irritari renuntiationes factas ante ingressum à Nouitijs suā naturā validas & firmas, quando factæ sunt absque intuitu religionis; dat pro ratione, quia alioqui multa rescinderentur per ingressum religionis, quæ re ipsa fuerunt valida. ergò Molina nullo modo loquitur de testamentis, quæ licet reuocabilia sint post ingressum; non inde efficitur, vt aliæ renuntiationes suā naturā validæ & firmæ ingressu religionis rescindantur. Et tamen Aduersarius tantam vim putabat inesse in Molina testimonio, quod partim est contra ipsum proferentem: partim omnia alia probat. Ite nunc, fidite EPOPTÆ, cui non satis est suo Marte & suis verbis paralogizare, nisi etiam magna & præclara Ingenia ipsorum & verbis, & sententijs hinc inde collectis, & malè confarcinatis paralogizare cogat cauillator egregius.

*Responsio ad Argumentum ex Qualitate peculiari,
quæ inest testamento Titij.*

EA qualitas est, quod Titius in Testamento facto ante ingressum Societatis, iure legati reliquit Societati 52
ter mille daleros imperiales, vt ipsemet Aduersarius habet

habet In *Facti specie* initio Epopsbos proposita.
 argumentum ergò erat hoc. Titius ante ingressum
reseruauit sibi ter mille imperiales; at reseruatio vnius est
abdication alterius; ergò reliqua omnia bona per ingressum
incommutabiliter abdicauit. Ad hoc argumentum
 Respondeo, hæreditatis & legatorum testamen-
 to non inofficioso datorum parem esse ratione;
 nec posse confirmari testamentum, quoad bona
 hæreditaria, & non quoad legata. *Grass. §. legatum.*
q. 67. n. 2. facit §. 34. Inst. de legat. cum ergò Aduer-
sarius, per ingressum putet Titium abdicasse re-
liqua omnia bona hæreditatis, eorumque domi-
nium in Caium transmisisse; erit pariter abdicat-
um Dominium ter mille imperialium: nec pote-
rit hîc habere locum Regula. Reseruatio vnius est
abdication alterius. Et testator condens testamentû,
 in quo sint aliqua legata, dum viuit, retinet domi-
 nium & bonorum hæreditariorum & legatorû,
 cum verò moritur; vtraque amittit. Dicit fortas-
 se Aduersarius, posse dici reseruos ter mille im-
 periales. quia hoc legatum est relictum ab illa
 Societati, cuius Titius membrum est: & fortè So-
 cietatem teneri illam summam trium millium
 imperialium vel permittere dispositioni ipsius
 Titij, vel restituere in casu, quo ille recedat à reli-
 gione. Sed hæc omnia gratis dicuntur, & falsa
 sunt, & par omninò ratio est hæreditatis & lega-
 torum testamento non inofficioso datorum. Ad-
 de quòd ratio, quâ adductus Aduersarius puta-
 uit, Titio esse reseruos ter mille imperiales, *ut*
scilicet Nouitius ante professionem liberè recedere posset,
 non

non est necessaria in hominibus Societatis, tum quia, vt supra dictum est, non afficit illos decretū Concilij Trid. de renuntiationibus Nouitiorum: tum quia Aduersarius etiam fatetur, Titium retinere *Dominium passiuum* semper vsque ad professionem, vel vota publica, hoc est, ius recuperandi omnia sua bona in casu recessus à Societate. Illud quoque difficile videtur in hoc argumento Aduersarij, quòd dicat *per ingressum Societatis incommutabiliter Titium abdicasse reliqua omnia sua bona*, cum nihilominus in decimo & præcipuo suo Argumento, Dominium amitti per emissionem Votorū adiunctā illā fictā sua traditione asseueret.

Maiores difficultates esset, si Titius in suo Testamento præter bona, quorum hæredem instituit ⁵³ Caium, & ter mille Imperiales, quos legauit Societati, certam sibi summam reseruasset, de qua suo arbitratu disponderet.

Verum, si hoc diceretur; non dubitarē asserere, eiusmodi Titij testamentum esse omninò nullum. probatur, quia sicut *hereditas nihil est aliud, quàm successio in vniuersum ius, quod defunctus tempore mortis sue habuit. l. hereditas ff. de regulis iur.* sic hæres solum est is, qui succedit in vniuersum ius defuncti, & in quem aditā hereditate, transeunt omnia iura & actiones actiua & passiuæ cum omnibus rebus hereditarijs. Iam si contigisset, vt Titius moreretur sub tali testamento, nulla facta dispositione summæ, quam sibi reseruauit; non habuisset hæredem. quia Caius ex vi huius Testamenti non successisset in vniuersum ius Titij testatoris, adeoque in hoc testamento

non

non fuisset institutio hæredis, & consequenter nullum foret, vt nemo ignorat.

Deinde quæro ab Aduersario: An Titius in hoc casu *decessisset ex parte testatus, & ex parte intestatus*? quod illi tam absurdum videtur. omnino sic accidisset, quia quoad summam reſeruata *decessisset intestatus, testatus verò quoad reliqua sua bona.*

§ 4 Ex hæcenus dictis in refutatione primi nostri EPOPTÆ Argumenti apparet, Titium non solum potuisse reuocare testamentum factum in sæculo post ingressum, & toto tempore Nouitiatus; sed etiam post Votorum Simplicium emissionem; cū retinuerit Dominium, & Testamenti factio sit *vsus Causalis* Dominij.

Sed faciamus, verum esse, Titium post ingressum non potuisse reuocare testamentum antefactum; Aduersarius hoc suo argumento, vel non probat id, quod est in quæstione, vel nimium probat, & consequenter nihil probat. Antecedens quoad primam partem patet, quia *status controversia est* (etiam per Aduersarium) *An Titius fuerit bonorum suorum destitutus dominio?* Argumentum verò probat, solum *non potuisse reuocari testamentum*; quæ impotentia reuocandi, & iterum testandi non arguit priuationem Dominij, & multò minus transmissionem eiusdem in alium, vt patet in *passu capitis diminutionem*. Quoad secundam partem probatur, quia si textus ille *Examinis cap. 4. §. 1.* vult, vt Aduersarius contendit, non posse reuocari testamentum statim post ingressum, & consequenter (vt idem existimat) amitti Dominium; nimium

nimum probat; quia Dominium deperdi existimat solum per emissionem Votorum adiuncta ficta traditione, ille autem probat, amitti etiam per primum ingressum in Societatem & Novitiatum.

II. ARGUMENTVM

num. 9. 10. 11.

Testamenti, inquit, factio est usus causalis rerum, ut ⁵⁸ proprietarum, iure Domini competens. l. 32. ff. de hereditatibus institutis. ubi Glossa & Doctores, Scholares Societatis per emissionem Substantialium Votorum amittunt usum rerum, ut proprietarum, iure Domini competentem, & habent Dominium tanquam non habentes. ergo post vota non habent factionem Testamenti.

Maiorem non aliter probat, quam textu allegato. Minorem probat primo ex Bullis GREGORII XIII. Quanto fructuosius & Ascendense Domino, ubi habentur haec verba. In illorum (bonorum) usu religiosam servant paupertatem, nec ullam re tanquam propriam, & sine Superioris facultate uti possunt. Secundo probat testimonio Molinae de Iust. tom. 1. disp. 193. pag. 112. Tertio Authoritate Ioannis Honorij ab Acell. lib. 3. sum. Decret. tit. 39. n. 42. Quarto ratione. Quia Canones de religiosis loquentes habent locum etiam in Scholaribus, post Vota simplicia, quibus constituuntur veri Religiosi. Canones autem auferunt testandi facultatem Religiosis. ergo etiam his Scholaribus.

Quinto. Quia per eosdem Canones, paupertas est necessaria ad statum perfectionis: & non sufficit illa, per quam
actu

*actū relinquimus omnia bona temporalia : sed oportet, ut
moueatur, & cadat sub obligationem nunquam illa sibi
querendi. S. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. Nauar. de reddit.
Eccles. q. 1. monit. 1. monit. 7. num. 1.*

Responsio ad ARGUMENTVM II.

§ 6 **S**ecundum hoc argumentum laborat eodem
vitio, quo primum; non probat, quod est in
quæstione. Esto. non possint Scholares post Vota
habere factionem Testamenti. nego, hinc sequi,
eos destitutos esse Dominio, & multò minus il-
lud in quemquam transmississe. Quæro enim ab
EPOPTA tanto Iuriconsulto, quando passi capi-
tis diminutionem maximam, mediam, & aliqui
etiam minimam, Iure prohibentur testari, dicer-
ne, eorundem bona transisse in alterius Domi-
nium? multò conformius Iuri diceret, ipsorum
Testamenta esse rupta, & infirmata, sicut rumpi-
tur testamentum illius, qui se vendidit in seruum,
vel se alij arrogandum præbuit, Vt non ignorat
Aduersarius; his persimilis est, qui se Votis reli-
giosis obstringit, & Religioni mancipat, per quā
actionem seruis & arrogatis comparatur.

§ 7 Volui semel admonere Lectorem de hac for-
ma argumentandi Aduersarij. ne sæpius repetere
cogar. quoniam pleraque argumenta, quæ restāt,
huc collineant, vt ostendatur, Titium post Vota
non potuisse condere testamentum. quod licet
concedatur; non tamen inde inferitur, Titium (vt
dixi) amisisse Dominium, nec in Caium transmi-
sisse, quod est nostræ Controuersię caput.

Responsio

Responsio ad Maiorem.

MAior erat. Testamenti factio est usus causalis rerum ut proprietarum Iure Domini competentis.

Respondeo primò, hanc propositionem nullo modo probari ex l. 32. de hered. instit. Cuius initium est. *illa institutio in qua ne verbum quidem est, quod huc trahi possit. Solum enim ibi statuitur, testamenta non posse ab aliena voluntate dependere, nec hæredis nominationem conferri in alienum arbitrium.*

Secundò respondeo, falsum esse testamenti factionem semper esse usum causalem competentem ratione Domini. Nam Monachus & si regulariter nec valide, nec licite testari possit. *Auth. Ingressi. C. de Sacros. Eccl. Canonizata in c. quia ingredientibus 19. q. 3.* tamen in duobus casibus testari potest. Primus est, si Pater emittat professionem antequam diuidat inter filios hereditatem. nam ea distributio illi permittitur, & ex Bartolo est ultima Voluntas, & vim habet testamenti. *Auth. Si quæ mulier C. de sacros. Eccl. Vide Couar. de testam. c. 2. n. 9. Suarez tom. 3. de Religion. lib. 8. c. 16. n. 2.* in hoc autem casu ille Pater, cum sit professus, non habet usum causalem competentem Iure Domini. ergò falsum est factionem testamenti necessario postulare talem usum. quod si Aduersarius dicat, in eo casu eiusmodi professio concedi à Iure usum causalem ad effectum illius distributionis; multò rationabilius dicere possumus Nos, à Sede Apostolicâ potuisse

N
concedi

concedi Scholaribus Societatis post Vota tantū simplicia Dominium & *vsū causalem* ob causas expressas in Constitutionibus & ab eādem SANCTA SEDE approbatas.

60 Secundus casus est, si PAPA det licentiam Religioso professo testandi, quod posse facere est communis sententiā, & praxis confirmat. Vide *Couar. l. c. num. 10. Nauar. com. 2. n. 57. de regul. Molin. de iust. d. 141. tom. 2. Suar. l. c. n. 9. Sanchez. in decal. lib. 7. c. 8.* & ratio est, quia quod professi non habeant factionem testamenti, non est de Iure naturali, nec diuino: sed humano. Ergo PAPA potest dispensare cum Professis, ut testentur. Neque obijciat Aduersarius, Professos carere omni Dominio, & Iure naturæ, Neminem testari posse de re non suā: aut esse contra Ius diuinum, ut manente Voto paupertatis, concedatur actus testandi, qui est quidam Actus proprietarius.

61 Respondeo enim primum, negando Totum id, quod assumitur; deinde dico cum *Nauar. & Suarez locis citatis.* datis esse testamentum fieri de licentiā alterius, in quā actione non exercetur Dominium, sed est sola quædam administratio, ut etiam probat *Socin. consil. 13. incip. presens consultatio col. 4. §. Et.* Et sicut Abbas concedit professo facultatem donandi aliquid inter Viuos, nec tamen dispensat in Voto paupertatis; ita Pontifex concedens licentiam testandi, non dispensat in solemni Voto paupertatis. Vnde infertur, esse etiam falsum, quod Aduersarius assumit in Minori argumenti principalis, *ad factionem testamenti requiri vsū*

vi *vsu* causalem rerum vt *proprietarum* sub illa reduplicatione: cum ne requiratur quidem *vsus* causalis rerum *proprietarum* specificatiue, vt probatum est.

Responsio ad Minorem.

Minor erat. Scholares Societatis per emissionem *substantialium Votorum* amittunt *vsu* rerum vt *proprietarum* iure Domini competentem, & habent *Dominium* tanquam non habentes.

Pro solutione Notandum est primo, *Vsu* late, hoc loco accipi pro actu, quo disponitur de aliqua re, quomodocunque id fiat, siue illam alienando, siue consumendo quoad substantiam, aut solum quoad *vsu*: siue ineundo quouis contractu, aut quasicontractu, vel pacto circa eandem rem per *not. Bart. in l. donationes 22. §. species. n. 1. ff. de donat.* & hic *vsus* siue *Actualis* dispositio dupliciter contingit. Nam aliquando fit ab eo, qui in illa re habet ius, hoc est, vel *Dominium*, & proprietatem, vel *vsu fructum*, vel *vsu* strictè sumptum, quatenus hæc nomina significant non aliquid facti, vel actum secundum: sed quiddam iuris, & actum primum. & tunc qui ea de re disponit, dicitur disponere ex iure suo, & illa dispositio actualis, quatenus proficiscitur ab habente plenum *dominium*, vocatur *vsus causalis* à Iuristis, à Theologis *vsus iuris* late illum sumendo. quatenus verò ab habente utile tantum *dominium*, id est *vsu fructum* vel *vsu*, appellatur cum à Theologis, tunc à Iuristis apud *Cep. de serui. Urban. Prad. c. 5. n. 1. & 2.*

N 2

vsus

Vsus Iuris. quia scilicet sic disponens, disponit ratione Iuris, quod in ea re habet; Aliquando autem aliqua res alienatur, consumitur, venit in contractus, vno verbo, de ea disponitur, non ex aliquo Iure, quod quis in ea habeat: sed ex concessione alterius, cui in eandem rem Ius competat. Si Religiosi professi, quando consumunt res sibi attributas, quando donant aliquid de licentia Superioris, & exercent usum circa aliquam rem, non dicuntur exercere *Vsum Causalem*, neque *Vsum Iuris*, sed *usum causatum*, vel *facti*, vt Iurisperiti loquuntur, & Theologi. Et talis usus non comperit illis ratione vllius Iuris, quod habeant in ijs rebus, sed ex concessione alterius, qui habeat.

36 Secundo Notandum est, accidere posse, vt qui habet ius in aliqua re, & consequenter possit habere eiusdem rei *Vsum Causalem* vel *Iuris*, lege aliqua prohibeatur exercere tale Ius, & talem usum circa illam habere. ita contingit Pupillis & Minoribus, qui licet habeant Dominium & Ius rerum suarum, non tamen habent liberum & expeditum usum & dispositionem illarum; sed solū dependenter à Tutore & Curatore. quando tamen disponerent de ipsorum licentia, exercerent proprium Ius & haberēt *usum Causalem* vel *Iuris*. Contrā verò, qui carentes omni Iure, de alicuius licentia disponerent de re aliena; dicerentur habere *usum tantum Causatum & facti*.

Ita accidit in scholaribus Societatis. non amittunt *Vsum Causalem* vel *Iuris*. Sed solū per Vota redduntur quasi ligati, nec illi possunt habere;

habere, nisi dependenter à Superiore, cuius accedente consensu habent *Vsum Causalem sibi competentem ratione Dominij*, quod retinent; & patet inde, quia, si quis bona horum Scholarium furaretur; faceret iniuriam ipsis Scholaribus Dominis, & non Superioribus. At verò, si quis furaretur libros, v.g: quibus utitur aliquis professus; faceret iniuriam Religioni, penes quam est illorum Dominium. Porro habere hoc modo *Vsum Iuris vel Causalem* ligatum vel dependentem, non est illi mamisisse, sed solum habere impeditum.

Ad Minorem ergò negatur, Scholares Societatis non habere *Vsum rerum propriarum Iure Dominij competentem & habere Dominium tanquam non habentes*. Concedo, illum ipsos solum habere impeditum & ligatum, sicuti habent Pupilli & Minores; & sicut isti disponentes cum debita licentia, dicuntur habere *Vsum Causalem vel Iuris*; ita Scholares Societatis; quando accedit consensus Superiorum, exercent *Vsum Iuris vel Causalem ratione Dominij competentem*. & consequenter, si talis usus est necessarius ad testandum, illo non carent.

Ad textus allatos ex Constitutionibus GREGORII XIII. respondeo in illis expressè Scholaribus Societatis concedi Dominium post Votandum autem dicunt, *Scholares in suorum bonorum usu religiosam servare paupertatem*; non licet inferre, carere ipsos usu eorundem: imò potius illum habere: in eo tamen servare paupertatem religiosam, quia more omnium Religiosorum non

vruntur suis bonis sine Superiorum licentia.

66 Ad testimonium *Molina* respondeo, in eo nihil esse, quod Aduersario faueat. obseruant autem Vota Scholares non secus ac professi, quia sine consensu superiorum non possunt sine reatu Sacriligij quicquam disponere de suis bonis. Et de *Molina* sententia, quoad retentionem Dominij, non potest esse dubium, cum passim affirmet, retineri.

67 Ad locum *Honorij ab Axel* contra citatum, respondeo, in eo nihil esse nisi quod *singula membra Societatis sunt verè ac propriè Religiosi*, de Dominio verò Scholarium ibidem hæc habet. *Interim bonorum Ius atque Dominium retinent, vt maiorem Societas habeat libertatem illos, si opus fuerit, dimittendi cum minori offensione. Vsum verò eorum arbitrio Superiorum.* GREGOR. VS XIII. in Constit. Ascendente S. licet. possunt itaque de ijs liberè prehabita licentia in pios vsus testari. l. in re. C. Mandati. l. quæ ratione ff. de Acquiren. Domin. hætenus *Honorius*, qui si stat ab Aduersario; do manus. Victorem agnosco. Ad id, quod dicit *Canones de Religiosis & votis loquentes habere locum in Scholaribus Societatis*, respondeo esse verum, nisi per statuta particularia aliquid peculiare Scholaribus concedatur. Conceditur autem retentio Dominij post Vota, vt agnoscit ipsemet *Honorius* allegando l. in re mandatâ C. Mandati. vbi hæc aurea regula Iuristis traditur. *Sua quisque rei moderator atque arbiter est.* Supponit ergo *Honorius*, Scholares esse adhuc dominos, atque ipsis manere suas res, id est proprias. Vellem sequentia d. legis in re mandata

data, non omnia sed pleraq; negotia ex proprio animo facit, EPOTTA legisset, haud dubie à pluribus tibi cauisset. Sed his omissis, potuisset quoque Adversarius legere in eodem Honorio num. 42. ibidem Institutum Societatis non posse nos metiri communibus aliorum ordinum rationibus, & sanctionibus.

Ad rationem, concedo, paupertatem esse necessariam ad statum perfectionis; eamq; postulare, ut relinquatur omnia bona temporalia, & inducat obligationem nunquam illa querendi, ut bene docet Nauarrus. Sed dico, Scholares Societatis idem facere, nam iuxta Votum, quod emiserunt, relinquunt iussu Superiorum sua bona, nec sine eorum consensu absque peccato quicquam acquirere possunt. Et S. Thomas verè asserit, ad statum perfectionis requiri paupertatem ad hoc, ut auferat curam & sollicitudinem rerum temporalium, quæ magnoperè impediunt acquisitionem perfectionis. addo tamen, hanc ipsam curam, & sollicitudinem non solum auferri per carentiam dominij; sed etiam per id, quod non possit quis vlllo modo disponere de rebus suis sine licentia Superiorum. & patet, quia diuites seculares inde patiuntur magnas sollicitudines ob res temporales, quia sunt occupati in ijs conseruandis, augendis, administrandis &c. teste Bernardo, quorum omnium nihil potest facere Scholaris Societatis. cum ex voto nihil retinere possit, nisi ad nutum Superioris, nec sua bona vllatenus administrare: sed omnis administratio illorum, ut primum Nouitiatum ingressi sunt, nedum post Vota, Prouincialis arbitrio committenda sit ei, qui maiori cum

fide tractaturus videatur, vt decreuit Congregatio
vii. Generalis in Can. 17, §. 1.

III. ARGUMENTVM
num. 12. 13. 14.

69 **T**ertio, inquit, Scholares tenentur se à temporalium rerum dominio & cogitatione, quantocyus expedire. ergò. antecedens probat ex Ordinatione Praepositi Generalis his verbis: Constitutionum menti magis congruum est, & omnimoda paupertatis perfectioni magis conuenit, vt Scholares à rerum temporalium Dominio, & cogitatione quantocyus expediantur. patet sequela, quia si res temporales per viam testamenti distribuuntur, non expeditur ab earum Dominio & cogitatione quantocyus, sed post mortem, quo tempore testamentum confirmatur, nec ante testamentum Dominio priuat.

R E S P O N S I O.

70 **O**pus hic esset aliquo Tyresia, qui varicinareretur, quid EPOPTA ex illo antecedente inferre velit. Suspicio tamen, velle eum inde efficere, non posse Scholares testamentum condere. quia si solum testamentum conderent; non se expedirent quantocyus à Dominio; sed solum post mortem. Verum meo iudicio rectius inferretur, non debere Scholares facere testamentum, vt ordinationem illam obseruarent. quia, si solum testentur; non se expediunt. Nullo autem modo sequitur ex illo antecedente, Scholares amisisse testamentum.

di fac

di facultatem. Cæterum legitimus sensus illius Ordinationis est, ut etiam dixi, licet in Constitutionibus nullum præfigatur tempus, sed relinquatur arbitrio Generalis, quando Scholares debeant se exuere Dominio bonorum suorum, quod retinent post vota; non est tamen existimandum Domini renunciationem esse diutissime differendam. ideoque Præpositus Generalis qui in hoc suas vices committit Superioribus immediatis, determinavit certum tempus, hoc est, quadriennium ab ingressu, ultra quod sine ipsius consensu illa renunciatio prorogari non possit. Quocirca Argumentum ex hac ordinatione ductum ad rem nullo modo pertinet.

Miratur ibidem Aduersarius, me in Consultatione ad hoc ipsius argumentum ne verbo quidē respondisse, suspicaturque à me fuisse declinatū, *quia fortè nihil, quod scopo meo deseruiret in mentem incidebat.* fallitur vehementer. Subsidit hoc argumentum in illius Scripti (quod, ut dixi, integrum ad manus meas non peruenerat) pagellâ extremâ; sicut solet in fundo vasis non solum quod vltimum, sed etiam quod pessimum subsidere: Iâ, nisi fallor, EPOPTA intelligit, *aliquid mihi tunc etiâ in mentem incidere potuisse, quod meo scopo deseruiret:* illiq; gratias ago pro eâ responsione, quam mihi suggerit num. 14. habeat sibi res suas.

IV. ARGVMENTVM.

num. 15. & 16.

72 **T**estamentum, inquit, quod propter factum heredis instituti reuocare non est integrum, nullius est momenti, nec vllum iuris operatur effectum Authore Baldo, &c. Atqui testamentum Titij post Vota substantialia est huiusmodi, quia illius reuocatio non potest fieri sine voluntate Superioris Societatis heredis instituta. ergo testamentum factum à Titio ad fauorem Collegij Colonienfis, nullius est momenti.

RESPONSIO.

73 **S**ivsqum, hinc enim uerò, enormiter exerrat E-
POPTA, ostendendum illi erat, Titium per-
missione Votorum amisisse Dominium, con-
firmasse Testamentum ad Caij fauorem factum,
nec illud potuisse reuocare; ille autem probat, te-
stamentum factum ad fauorem Collegij Colo-
nienfis esse nullum. Sic ita. quâ ratione hinc col-
ligis, Dominium esse amissum, & prius testamen-
tum confirmatum, quod erat probandum?

74 Adde, quòd falsum est, nullarum esse virium
testamentum ad fauorem Collegij Colonienfis.
quia, licet quælibet dispositio debeat à Titio post
Vota fieri de consensu Superiorum; tamen Su-
periores tenentur illi dare hunc consensum ad di-
sponendum irreuocabiler post quadriennium
ab ingressu, quo tempore exacto, Scholaris qui-
cunque

cunque tenetur reuocare quodcunque testamē-
tum, & de suis bonis absolutè & irreuocabiliter
disponere, vt sæpè iam dictum est; itaque tantum
abest, vt hæc reuocatio testamenti sit impossibi-
lis (quia dependet à voluntate vnius, hoc est Su-
perioris & Societatis hæredis institutæ) vt potius
sit debita, & necessaria. Et posito casu, quo Scho-
laris post quadriennium sit dispositurus irrecu-
perabiliter de suis bonis, non tenetur disponere
ad fauorem Societatis, sed pro suâ deuotione, vt
habetur expressè 3. part. c. 1. §. 7. & in exam. c. 4. §. 5.

V. A R G V M E N T V M.

num. 17. & 18.

HOc quinto Argumento Aduersarius par-75
tim ad ingenium, partim in viam redit. Ad
ingenium, quatenus propositum illi est, o-
stendere. Titium post Vota non potuisse testa-
ri. quod licet concederetur; non sequeretur, vt
sæpè dixi, Titium fuisse destitutum Dominio
suorum bonorum, aut illud in Caium transtulisse.
In viam autem redit, quatenus assumit pro ratio-
ne, Scholares Societatis non retinere Dominiū
particulare ad testamenti erectionem prorsus ne-
cessarium. Sed formemus argumentum, vt appa-
reat, quam nullum sit. Ad Testamenti erectionem est
prorsus necessarium Dominium particulare. Scholares
hoc Dominium post vota non retinent, ergo non possunt
testari. Maiorem supponit ex suo argumento se-
cundo. Minorem probat primò ex Horatio Mando-
sto,

sio, Emmanuele Rodriquez, Romano Hayo, qui dicunt, Scholares Societatis non habere Dominium, nec in particulari, nec in communi, ex Hieronymo Gabrielio, qui affirmat eos habere solum Dominium in communi, ex Alphonso Roderico, qui ait paupertatem in eo consistere, vt non solum corpore, & exterius cunctas mūdi res missas faciamus; sed voluntatem & affectū penitus ab ijs auellamus. quod sanè, inquit EPOPTA, non facit, qui Dominium in particulari retinet sine iustissimis causis, & testamenta reuocatoria conficit, quibus nō sine iniuria spem heredibus probabiliter competentem euerit, & maximè Titius, qui sua bona in Casum irrevocabiliter transmittit. Denique ex Nauarra, qui docet peccare mortaliter, qui contra votum paupertatis etiam simplex, querit vel retinet vllum Dominium, sicut contra Castitatem, qui quemui vsum Venereum cupit, vel habet.

R E S P O N S I O.

76 **M**aiorem esse falsam patet ex refutatione secundi argumenti principalis, num. 80. & seqq.

Minor etiam falsissima est, vt demonstraui in Auctario, num. 4. & 7. quia Mandosius, Rodriquez, & Hayus expressè loquuntur de Dominio bonorum Collegij, cuius Scholasticus membrum est. Nostra verò quaestio est de Dominio priorum, & paternorum. Idem dico de Hieronymo Gabrielio. quod si de Dominio particulari actiuo sermo sit, vt esse debet, Emm. Rodriq. qq. reg. t. l. q. i. a. 4. expressè docet, Scholares retinere Dominium, neque

que hoc esse contra substantiam Religiosæ paupertatis. Sicut dicunt quidam, Monachum Episcopum de licentia PAPÆ Dominium posse retinere, & in omnium sententiâ coniugati post matrimonium consummatum possunt esse veri Religiosi retinendo mutuo dominium suorum corporum.

De sententiâ *Alphonfi Roderici* circa paupertatē 77
Scholarium, nemini dubium esse potest. Si ullus est, qui in Societatis Instituto apprimè versatus sit, *Rodericius* est. Is ergò, cū nō loquatur de Scholarium paupertate, sed communi omnibus Religiosis; nihil inde deduci potest contra hanc paupertatem specialem, & cū ipse fuerit per plures annos Novitiorum Magister, sine dubio exegit à singulis promissionem de abdicando dominio, quando Superiores iniungerent. Non ignorabat autem, iniungi solere minimum post quatuor annos, & exacto biennio probationis admittebat ad vota simplicia, nemini iniunctâ abdicatione dominij. Quis autem suspicari audeat, hominem tantâ scientiâ rerum Societatis, & morum integritate præditum, fuisse passurum, plerosq; Novitios emitteere Vota, non factâ prius abdicatione Dominij? Sed his omissis.

Dico, verissimè affirmare *Rodericium* esse Religiosos fictos, & mendaciter pauperes, qui dimissis rebus temporalibus retinent affectum erga illas. Sed hoc tam convenire potest Scholaribus Societatis retinentibus Dominium, quàm quibuslibet Professis illius incapacibus. Quod autem

autem Scholares retineant *Dominium* bonorum suorum *particulare*; non potest illos impedire, quò minus possint retrahere omnem affectum à rebus temporalibus, & quin illas habeant *tanquam non habentes*, & possideant *tanquam non possidentes*.

79 Nec ista Domini retentio in Scholaribus Societatis minuit quidquam de perfectione paupertatis, vt doctissimè ostendit *Suarez de Inst. Societ. l. 4. c. 6. à num. 12.* quia est sufficientissima ad omnem illam perfectionem, quæ in Statu religioso, quatenus est Schola perfectionis acquirendæ, desiderari potest. ratio autem est, quam indicauimus *num. 66.* quia aufert omnem curam & sollicitudinem rerum temporalium, ob quam solam auferendam Votum paupertatis emittitur. & verè pronunciauit *Theodoricus* ille Cancellarius Colonienfis: *Magis nocet Religioso vsus pecuniae sine proprietate, quàm proprietatis sine vsu.*

80 Quod verò dicebat Aduersarius, *non sine iniuria fieri testamenta reuocatoria*, quibus spes heredibus probabiliter competens euertitur, non sapit nec Theologum, nec Iurisconsultum. cum hæredes instituti in testamento ante ipsius cōfirmationē nullū ius habeant in bona Testatoris: nec verum est, Titium irreuocabiliter transtulisse Dominium suorum bonorum in Caium per prius Testamentum, aut per ingressum societatis, aut per Votorum emissionem, vt toties probatum est, & porro probabitur. *Navarri* testimonium verissimum est. quia etiam Votum simplex paupertatis obligat uouentem ad non retinendum perpetuò *Dominium*.

nec aliquid quærendum: non obligat tamen ad dimittendum, nisi iuxta intentionem vouentis; de quâ si non constet; dimittendum est quamprimum fieri potest. Si autem constet; dimittendum est tempore, quod intentione designatum est. De intentione autem Scholarium Societatis, quoad hoc, nullum est dubium. Obligant enim se ad Dominium abdicandum *quandocunque Superior iusserit, post primum probationis annum.* Quid habet ergo Nauarrus, quod nostræ sententiæ incommodet?

VI. A R G V M E N T V M.

Dato, inquit, sed non concesso, quod Titius post e-8 i
missa Vota retineat Dominium in particulari bonorum suorum: cum eorundem usu sit perpetuo priuatus; hoc Dominium erit inutile, & instar Domini Quiritarij, imaginarium, cum usus iam abdicatus nunquam possit cum dominio consolidari, quod in iure absurdum est. Hæc Aduersarius, & quia ego in mea Consultatione respondi, Titium non fuisse priuatum simpliciter usu bonorum suorum, sed solum usu independente à voluntate Superiorum, ac proinde illis annuentibus posse uti rebus suis, & de iis disponere tanquam verum Dominum; Miratur, tam absurdam responsionem mihi in mentem venire potuisse; quia propter usum à voluntate alterius dependentem non potest rectè dici quisquam habere usum cum Dominio, talis enim usus sic dependens non est effectus Domini priuati & particularis, de quo Controversia nostra est, sed Domini in communi, uti in alijs Religiosis videre est, qui
licet

licet Dominium in particulari non habeant; nihilominus retinent vsum à voluntate Abbatis dependentem. Concludit itaque, si Scholares Societatis non habent vsum nisi dependentem à Superioribus; non habere rerum Dominium particulare, sicut non habent reliqui Religiosi.

Deinde, quia ego ad aliud ipsius argumentum respondens, dixeram, posse dari casum, in quo consolidari possit dominium; quod retinent Scholares, cum usu, quem habent dependentem; hoc est, si dimittantur à Societate; dicit hoc esse insubtile, qui recedere à Societate non est in potestate Scholarium, qui se perpetuo ex parte sua Religioni deuinxerunt. & licet possint dimitti à Superioribus; hoc tamen non obest; quia quod ob voluntatem tertij contingere potest, non aspicitur. Et quando praesens rei Status non indicat contingentiam de futuro, non inspicitur tunc, quod euenire potest l. inter stipulantem §. Sacram. & ibi Bart. ff. de verb. oblig. Et ut Poetam agnoscamus, affert illud Claudiani:

Omne futurum:
Despicitur, suadentq; magis praesentia fructum:

RESPONSIO.

62 **I**am supra in Confutatione secundi Argumenti notavi, vocabulum *Vsus*, saepe significare ipsam actionem disponendi, siue actualem dispositionem de rebus temporalibus. & quia actualis haec dispositio aliquando competit disponenti ratione Iuris, quod in illis rebus habet; aliquando ve-

rò solùm ex concessione alterius; Dixi, primum illum appellari *Vsum Causalem* vel *Iuris*, Secundũ *Causatum* & *Facti*. Addo nunc idem Vocabulum *Vsus* sæpè accipi pro *Iure* & *Facultate vtendi* aliquã re, de quæ eã disponendi. & hic duplex est, *Causalis*, & *Formalis*. *Causalis* est ius vtendi aliquã re propria, & dicitur à sua causa hoc est Dominio, à quo, vt à proprietate nõ est separatus; sed cũ sua causa, id est cũ proprietate, coniunctus & vnitus est; & potest dici pars Dominiij iuxta *legem 4. ff. de usu fructu*, & tunc nõ est species Seruitutis. quia res sua nemini seruit. *l. vti frui ff. si Vsus fructus petatur*. *Formalis* verò *Vsus* dicitur, quando *usus*, hoc est ius vtendi aliquã re, est separatum à suã causa, id est, à proprietate, & ab eã distinctam habet formã, ita vt apud vnum sit proprietas, apud alium verò *Vsus* eiusdem rei, ex *l. rectè dicimus. ff. de verb. signif.* & hoc modo *Vsus* non est pars Dominiij, sed species Seruitutis, vt habetur in *d. l. rectè dicimus*. sicut etiã *Vsus fructus* diuiditur in *Causalem*, & *Formalem*.

Aduersarius ergò, vt mox ostenderetur, videtur ⁸³ confundere has acceptiones vocabuli *Vsus*. Ego autem sic dico, Scholares Societatis respectu rerũ suarum non amittere *vllum vsum*, quatenus *usus* significat *Ius & facultatem disponendi* de illis, quia retinent Dominium, & proprietatem. quatenus verò *usus* significat *actionem disponendi*; dico eosdẽ Scholares non amittere *Vsum Causalem* vel *Iuris* competentem ratione Dominiij simpliciter, sed cum addito: id est *vsum independentem*, quod est dicere, non posse illos disponere de suis bonis sine cõsensu Superiorum, illustratur hac similitudine;
 O habens

habens potentiam ambulandi liberam & expeditam, si ligetur; non dicitur simpliciter amittere motum. sed cum addito, hoc est, *dum est ligatus, vel nisi solvatur*. Solutus autem ambulat ex vi suae potentiae motuæ, quam simpliciter non amiserat. Alia verò ratio esset, si motuam potentiam perdidisset. quia tunc si moueretur localiter; moueretur ex vi aliquâ extrinseca, non ex vi sibi intrinsecâ. Sic prorsus accidit Scholaribus Societatis. Ipforum *Vsus Causalis* non amittitur, sed *ligatur* vinculo obedientiae & paupertatis. Si Superior illos soluat, hoc est, det illis licentiam, disponunt ex vi Iuris & Domini, quod habent in suis rebus: & actualis illa dispositio, est *Vsus Iuri & Causalis*, & non tantum *vsus causatus & facti*. alij autem Religiosi, cum nullum *vsu* habeant, prout *vsus* significat Ius, & facultatem disponendi, neque possint habere *vsu Iuris & Causalem*, quia sunt priuati omni Dominio & Iure; quando Superior illis dat licentiam disponendi de aliquâ re, & illâ vtendi: perinde est, ac si mouerentur ab extrinseco, sicut ille, qui perdidit potentiam motuam, & illa dispositio & *Vsus* non competeret ipsis ex vi alicuius Iuris, cum sint incapaces, sed ex vi concessionis sibi ab altero factæ.

- 84 Ad argumentum ergò Aduersarij, quando dicit, *Scholares sunt priuati perpetuo suorum bonorum vsu*, ergò *Dominium quod retinent est inutile, & imaginarium*. Respondi in Consultatione, & nunc etiâ respondeo. Sunt priuati simpliciter, hoc est, omni vsu tam dependenti quàm independenti, nego,

negotio, sunt priuati cum addito, id est, *usu independen-*
tem à Voluntate Superiorum, sicut *Minoren-*
nes, concedo. & intelligo de *usu Causali*, latè ac-
 cepto, hoc est, de Actuali dispositione ratione
 Domini. Nam hunc *usum* *Vota* Scholaribus non
 abstulerunt, sed solum ligarunt. Et quando Su-
 perioris licentia accedit, exercent, ut dixi, *usum*
Causalem & Iuris.

Ex quibus patet, hunc *usum*, quem Scholares, 85
 habent dependenter à licentiâ Superiorum, non
 esse similem *usu causato & facti*, quem omnes
 Religiosi habent; Et nullum esse argumentum,
 quo dicebatur, *usum*, quem habent Scholares, non esse
effectum Domini priuati & particularis, de quo est
 controuersia, sed *Domini in communi*, ut in alijs Reli-
 giosis videre est, & consequenter responsionem, quæ
 mihi in mentem venit, non esse absurdam, ut EPO-
 PTA conuertiatur.

Sed urgere pergit, ipsum *usum Iuris & Causalem*, 86
 cum eam Scholares Societatis non possent habere nisi de-
 penderent à Superiore, reddere Dominium, quod retine-
 tur, inuicile, & imaginarium, quia nunquam potest cum
 Dominio consolidari, quod in iure absurdum est.

Respondeo, primò abuti Aduersarium Iuri- 87
 bus, *usus formalis* (qualis hic non est) morte *usu-*
arij dicitur consolidari cum proprietate §. *Instit.*
de usufructu. & not. DD. in titul. quibus. mod. *usufructu*. vel
usus amittit, non verò *usus facti* dependens, ut pa-
 tet in pupillis & minoribus. His enim quando
 maiores facti obtinent *usum facti* independentem,
 non dicitur *usus consolidari*, sed tantum libera rei

suæ administratio Scholaribus committitur, quādo consensu Superiorum permittitur illis bonorum suorum dispositio in causam piam; nec minus hoc absurdum, quā cū minoribus 25. annis, qui, vt modò ostendi, rerum suarum administrationem liberam & independentem non habent, si tamen vicesimi anni metas excefferint, venia ætatis fit, vt res suas administrare possint. *l. 2. C. de his, qui Ven. ætat. impetr.* licet hi hanc administrationem liberam in perpetuum, Scholares verò, quoad illum actum, impetrent; & falsum est, *non debere in hac Societate attendi quod casu dimissionis, qui dimittitur, recipiat vsum liberum Dominiij.* quia licet Scholares non possint ipsi discedere; tamen potest contingere, & contingit aliquando, vt dimittantur; in quo casu retentio Dominiij non est inutilis. quod vt magis explicetur,

- 88 Respondeo secundò. Vtilitatem huius Dominiij, quod retinetur in Societate, non esse spectandam in nostro proposito ex eo capite, quod Aduersarius tanquam purus Iurisconsultus sibi imaginatur; Sed ex fine, quem SANCTVS FVN-DATOR in Constitutionibus sibi proposuit, & SEDES APOSTOLICA approbavit. Aduersarius putat, nullum alium finem esse Dominiij rerum temporalium, nisi commoditatem, quæ ex illis percipitur. quæ commoditas, si penitus & in perpetuum ablata fuerit; Dominium sine dubio respectu huius finis est inutile, & imaginarium. (vt aliquid demus Aduersario.) Societas neglexit hunc finem, ideoque in *Septimâ Congregatione*
Gene.

Generali can. 17. §. 5. decretum fuit, vt tempore proro-
gationis, quæ Scholaribus cōceditur, ad abdican-
dum Dominium, nihil ex annuis prouentibus rerum
temporalium, quarum proprietatem retinent, possessori-
bus accrescat. Sed in pias causas annui hi fructus Prouin-
ciali iudicio impendantur. Quis, ergo, inquires, est fi-
nis propositus Societati in hac Domini retentione?
 Responder GREGORIUS XIII. varias
 esse causas in suâ Constitutione. *ascendente Domi-*
no. & illam nominatim, vt maiorem Societas habeat
libertatem illos (qui retinent Dominium post vo-
ta) si opus fuerit cum minori offensione dimittendi. Si
Aduersarius voluisset, aut potuisset, vt certè po-
terat ac debebat, distinguere inter prædictos v-
sus & fines; abstinuisset profectò à conuirijs.

VII. ARGUMENTVM

num. 21. & 22.

Titius, inquit, *per Vota confirmauit Testamentum 89*
in seculo factum, quoad vsum bonorum suorum, illo
enim priuatus est perpetuò. Ergo quoad vsum mortuus est
ciuiliter, & decessit quoad illum testatus. Ex alterâ parte
retinet dominũ, & quoad dominũ non est mortuus ciui-
liter. ergo ratione domini decessit intestatus. decedere autẽ
ex parte testatum & intestatum abhorret à Iuris regulis.

In Consultatione num. 21. respondi, Titium
 per vota non esse mortuum ciuiliter, quoad vsum⁹⁰
 bonorum suorum simpliciter; sed solùm quoad vsum
 independentem à voluntate superiorum: adeoque
 retinere Dominium, & vsum, & quidquid est

O 3

Iuris

Iuris bonorum suorum; sed impeditum, ne exeat in actum secundum. EPOPTA, pro sua singulari modestiâ, in his meis pauculis verbis clamat, esse ingentem verborum abusum, nihil omnino sani in his esse, ut supra, inquit, ostensum est: nec esse verum, Titium, quoad usum dependentem civiliter vivere, & probat, quia pari ratione reliqui quoque Monastica vita sectatores aliarum Religionum ob eundem usum non morerentur, & consequenter post conditum ante solemnem professionem testamentum, adhuc discederent quoad dictum usum dependentem, donec naturaliter à viuis discedant, intestati, quo quid, inquit, potest esse ieiunium magis?

R E S P O N S I O.

¶ **E** Nimvero magnus hîc non verborum tantum, sed contumeliarum numerus, vocat me verbosum: nil habentem sani: mea dicta falsa: & maxime ieiuna appellat. non imitabor illum. conuincam tantum, magno in errore versari. Et licet nihil sit in hoc argumento, quod non apparere possit solutum in proxima confutatione mediocriter consideranti; placet tamen breuiter ad singula aliquid dicere.

Ac primum. Si quis est meis in verbis abusus, ille me docuit. Etenim cum certum sit bonorum ratione potest quis dici discedere testatus, vel intestatus, esse immobilia, mobilia, se mouentia, iura, & actiones, prout actio significat ius agendi civiliter, & petendi, quod sibi ex contractu, vel quasi, item ex delicto, vel quasi, debetur

ex instit. §. actio. tit. de action. non autem prout significat actum humanum, vel exercitium alicuius humanæ dispositionis; cum, inquam, hæc ita sint; Aduersarius in suo argumento assumpsit, Titium per vota confirmasse Testamentum in saeculo factum, quoad usum bonorum suorum, quo priuatus est perpetuo. & consequenter quoad usum mortuum esse ciuilitate, & decessisse quoad illum testatum. An non ergo ipse abutitur vocabulis. cum enim *usus* secundum subiectam materiam vniuocè loquendo sit accipiendus vel de *causali* vel *formali*, vel etiam improprie pro *utilitate ipsa* ipse de *actuali dispositione* bonorum accipit. At hæc non est bonum immobile, non mobile, non se mouens, non Ius, non actio in significatione paulò antè explicata, quæ omnia & sola sunt materia ultimarum voluntatum. Quis autem vnquam audiuit aut legit, aliquem quoad actiones humanas ciuiles in casu simili mori ciuilitate, ac propterea decedere intestatum, vel testatum. Ego tamen, vt etiam hîc indulgerem libertati loquendi mei *EPOPTÆ*, respondi, Titium esse mortuum ciuilitate quoad usum bonorum suorum, non simpliciter, sed solum quoad usum independentem, quod verissimum est, quia independentem à Voluntate superiorum non potest de illis disponere. Sed si hic meus est *ingens abusus Verborum*, & propterea damnor; profectò non est absoluen-
dus *EPOPTA*, cuius exemplo necessario peccare debui.

Secundo dico, supposita doctrinâ traditâ su- 92

pra de duplici *Vsu Causali*, seu *Iuris*, & *Causato* seu *facti* (quos *usus Aduersarius* non videtur distinguere) si pergamus abuti vocabulis, illos tantum dicendos esse mortuos ciuilitate, *quoad vsum causalem*, qui illum penitus amiserunt: nec villo modo habere possunt, neque sine licentia, neque cum licentia alterius. tales sunt alij Religiosi, qui cum sint incapaces dominij priuati, & particularis; implicat, vt possint habere *vsum causalem*, qui non competit nisi ratione dicti Dominij. At Scholares Societatis, cum retineant *dominium particulare*, cum licentiâ saltem superiorum, possunt habere eundem *Causalem vsum*, ideoque absolutè & simpliciter, *quoad ipsum*, non sunt mortui ciuilitate, nec dici potest, eos *quoad dominium*, decessisse intestatos, & *quoad hunc vsum*, testatos.

93 Quoad *vsum* autem *Causatum*, & *facti*, nullus potest dici mori ciuilitate quia impossibile est hunc *vsum* à quoquam amitti, quoniam nullus religiosus est, qui ex Iure, & concessione alterius, non possit disponere de rebus temporalibus. Sicut ergo nullus Religiosus respectu *usus causati* potest dici ciuilitate mori; ita non potest dici ciuilitate vivere: cum contrariorum eadem sit disciplina.

94 Dico tertio, si velimus (vt debemus) propriè loqui. *mori ciuilitate & decedere testatum vel intestatū*, dici solùm respectu bonorum, vt dicebam, immobilium, semouentium, Iurium, & actionum: quæ sola bona sunt materia vltimarum voluntatum. Et hoc contingere potest dupliciter. Primo. Si quis decederet testatus. v.g. respectu quorundam

dam bonorum immobilium, & non omnium: vel respectu immobiliū, & nō mobiliū. &c. Secundò si respectu bonorū v.g. immobiliū decederet intestatus quoad nudam proprietatem, & testatus quoad dominiū directū, vel vsumfructū. hoc posito: dico, Scholares Societatis per vota simplicia nō mori ex parte testatos, ex parte intestatos. quia etiam post vota retinent omnia sua bona immobilia, mobilia, &c. Et omne ius respectu bonorū temporalium competens. Sicut contra, Religiosi professi, & in Societate Coadiutores formati, per emissionem Votorum decedunt ex omni parte testari. quia amittunt omnia bona, quæ habebāt, & omne ius, quod eorundem ratione ipsis compete-
 bat. Atque ex his infertur, illud absurdum, quod abhorret à Regulis Iuris, hoc est, *decedere ex parte testatum, & ex parte intestatum*, non habere locum in Scholaribus Societatis, qui, vt diximus, retinent omnia sua bona, & quidquid est Iuris respectu illorum, adeoque posse iam EPOPTAM intelligere, an *in meis verbis sit aliquid sani, & succi*:
 An verò sint penitus *insana, & ieiuna*.

VIII. ARGUMENTVM.

num. 23.

TRipliciter probare intendit, Titium post 95 vota substantialia non potuisse componere testamentum *argumento à contrario sensu*.

Primò, *quia testamentum condendi facultas conceditur ante Ingressum in Societatem, ergò post ingressum subtrahitur*.

O 5

Se-

Secundò. Quia Nouitijs tantum testandi facultas conceditur ex Mandosio. tract. de priu. ad instar. Glos. 2. num. 13. ergò, per subauditum intellectum, Scholaribus non conceditur.

Tertiò. Quia ex Tannero, nisi Candidati Societatis reuocent testamentum factum ante ingressum, aut non velint reuocare, non sunt admittendi. ergò postquam sunt admissi, non possunt testari. & probat hanc consequentiam, quia nulla alia potest esse ratio, cur non admittantur, nisi reuocauerint testamentum, quam quia ingressi reuocare non possunt.

RESPONSIO.

96 **P**rimum de his testimonijs ab Aduersario productis potest dici illud. Marc. 14. Et testimonia conuenientia non erant. primum enim, quod ille ducit ex exam. c. 4. §. 5. præterquam quod est falsum; quia ibi nullo modo agitur de facultate testandi ante ingressum; non conuenit cum secundo testimonio, quia secundo asseritur Nouitios, adeoque iam ingressos posse testari, primo autem & tertio illud negatur.

97 Deinde, etiamsi concederem totum argumentum, & Titium post ingressum non posse testari; adhuc nihil probaret, quod pertineat ad scopum Controuersie nostræ, nam, dato & non concesso, Titium post ingressum non posse componere testamentum; adhuc negatur amisisse dominium bonorum suorum, illudque in Caium transtulisse: quod est in questione.

98 Præterea dico, primum & tertium argumentum

tum nimium probare. probant enim per Aduersarium, non solum subtrahi facultatem testandi post Vota, sed etiam ante Vota, statim post ingressum; qui verò nimium probat, nihil probat. per not. ad princip. Auth. vt determ. sit num. Cler.

Postremò Noto, *Argumentum à contrario sensu* sine dubio receptum esse in Statutis & Constitutionibus; & (ne omnia denegem Aduersario) cōcedo aliquo modo esse cōtraria, non esse ingressum, & esse ingressum. non emisisse Vota, & emisisse Vota: & admitto illud axioma. *Contrariorū Contraria est dispositio*. Sed postulo ab Aduersario, vt mihi vicissim concedat, esse verum aliud axioma, de quo Euerhardus in locis loco à contrario num. 9. *Contrariorū eadem est dispositio*; & tunc demum esse firmum *argumentum à contrario sensu*; si non resultet prauus intellectus, aut correctio iurium, vt passim Doctores. Deinde & hoc, quod dispositum ad vnum finem, non debet eius contrarium operari. Auth. principales. C. de Iureiur. & ibi Gloss.

His positis ad omnia allata argumenta respondendi potest, non procedere *argumentum à contrario sensu*. primum, quia si Scholares Societatis non possent testari, sequeretur, eos, qui habent dominium particulare bonorum suorum, non posse testari: quod est absurdum: & pugnat vt EPOTTA concedit, num. 34. cum lege naturali, diuina, positiuâ, ciuili, & canonica: & est contra rationem & textus Iuris communis, exorbitans, & si Aduersarius contendat, ingressos iam in Societatem esse specialiter prohibitos testari; debet afferre

afferre textus expressos, & rationes conuincen-
tes: quod nunquam faciet. erubescat igitur sine
lege loquens contra §. *consideremus*, *Auth. de Trient.*
& *semiff.*

101 Ad Authoritatem *Mandosij* in particulari iam
dixi in *Auctario*, nec eum in loco citato *plurima*
verba profundere, vt ait *EPOPTA*; nec habere illam
particulam *Tantum*, & hoc testimonium produ-
xisse contra seipsum, qui, contra quod probant
alia duo testimonia, ostendit post ingressum in
Societatem, habere facultatem testandi.

102 Ad Authoritatem *Tanneri*, quæ desumpta est
ex 3. tom. disp. 6. q. 3. dub. 6. num. 205. respondeo ne-
gando sequelam, hoc est, *nullam fore rationem, cur*
Candidati non admitterentur in Societatem, non reuo-
cato testamento antea facto, si post ingressum non caveret
facultate testandi Ratio enim, cur talia testamenta
reuocari debeant, & si quis noller reuocare, non
admittatur, non est, quia post ingressum subtra-
cta sit facultas testandi & reuocandi testamen-
tum: sed quia statim post ingressum Candidati
vel debent abdicare se omnino Dominio suo-
rum bonorum, erogando illa in pauperes; vel
promittere, se idem facturos post primum ab ingres-
su annum quandocunque Superior iniunxerit. Si quis
ergo noller reuocare testamentum iam factum;
consequenter non veller obedire huic Consti-
tutioni: adeoque esset indignus, qui reciperetur,
& vt suprà notauimus ex *Molina*, si fortè iam esset re-
ceptus, dignus esset, vt expelleretur.

IX. AR-

IX. ARGUMENTVM.

num. 24. ad 30.

EX ijs, quæ Aduersarius pluribus verbis hoc loco inuoluit, hoc breuiter argumentum ex ipsius sententiâ formo : *Nemo potest testamentum tanquam actum pendentem à voluntate vnius, condere dependenter à voluntate alterius l. illa Instit. ff. de hered. Instit. l. ait Prætor 5. & l. metum. 9. §. Sed quod Prætor ff. quod met. caus. & l. captatorias. C. de mil. testa. Omnis Religiosus habet actum pendentem à voluntate Superioris, cum non habeat nec velle, nec nolle ex. c. Si Religiosus de elect. in 6. & Doctoribus passim ibi, & in c. in præsentia. de probat. ergo nullus Religiosus potest condere Testamentum. ergo neque Titius, nec vllus Scholaris Societatis, cum sint verè ac propriè religiosi, & profiteantur veram abnegationem propriæ voluntatis, & iudiciij. seq. in omnibus conformare debeant cum voluntate ac iudicio Superioris cui etiam liberam sui ipsorum, rerumq. suarum dispositionem relinquere teneantur, studeantq. obedientiam plurimum obseruare, & in ea excellere. vt habetur varijs Constitutionum locis, quos citat. Confutat deinde quasdam meas responsiones, quas commodius infra proponemus, & soluemus.*

R E S P O N S I O.

IN hoc argumento proponendo admiratus sum Aduersarij solertiam. cum enim ratio potissima legis prohibentis Religiosorum testamentum

menta sit, quia non habent ullius rei dominium,
 vt dicitur in *Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles.* canoni-
 zata in *c. quia ingredientibus*; ille prudentissime ab-
 stinuit ab hac ratione. quia si assumpsisset, Scho-
 lares Societatis non habere Dominium; sciebat à
 me meritò negatum iri. hac ergò ratione diffi-
 mulatâ, aliam attulit, quæ cõmunis est non solû
 dispositionibus testamentarijs Religiosorû; sed
 quibuscunq; alijs dispositionibus, cõventionibus
 & pactis eorundem. Ista enim omnia æqualiter
 prohibita sunt Religiosis: quippe qui nō habeant
nec velle, nec nolle, & quoad hoc æquiparantur ser-
 uis. Sed malè nihilominus sibi consuluit. quia,
 quẽadmodum Religiosi, licet nō habeant *velle &*
nolle, possunt cū legitima licentiâ alias dispositio-
 nes facere licitè & validè; ita etiâ cum eadẽ legiti-
 mâ licentia facere testamentarias. discrimen solû
 est in hoc, quod alias dispositiones possunt face-
 re cum licentia suorum Superiorum: testamentû
 autem solû cum licentia PAPÆ, vt est clarum
 in Iure. & ratio discriminis est optima, quam af-
 fert Sanchez l. 7. in deca. c. 8. n. 5. quia consuetudo, &
 conuictus humanus postulat, vt Religiosus ali-
 quid consumat, donet, mutuet, expendat, &c. quæ
 omnia, cum sit contra Votum Paupertatis, face-
 re absque licentia; debuit hæc facultas imperti-
 di licentiam esse penes Superiores ordinarios: &
 omninò fuisset irrationabile, hoc reseruari PA-
 PÆ At verò, cum per testamentum Testator de-
 claret, quid fieri velit de bonis, de quibus testa-
 tur, post suam mortem naturalem, quod non po-
 stula-

Reservatur à quotidiano conuictu, & religiosa consuetudine, & sapit aliquo modo dominium & sollicitudinem etiam in tempus post mortem; iure ac merito nō debuit hoc relinqui in potestate Superiorum ordinariarum: sed tanquam casus rarissimus reservari P A PÆ Canonum Cōditori.

Ex his habemus primò, cum per Canones, & 105
Ius commune prohibeantur testari Religiosi professi carentes omni dominio; Scholares Societatis hac lege non affici: cum *dominio particulari* non careant.

Secundò habetur, sicut omnis Religiosus ab - 106
solutè potest cum legitima licentia omnes dispositiones facere etiam testamentum, nec illi obstat, quod careat *velle & nolle*, & quod legitima licentia testandi ob rationem dictam reservetur P A PÆ; sic sequitur, Scholares Societatis, qui continent dominium bonorum, nec afficiuntur, quoad hoc, prohibitione Iuris communis; æquè posse facere de licentia suorum Superiorum testamentum & alias dispositiones. quocirca *non est frigidissimum*, ut ait Aduersarius num. 26. meum argumentum, dum dixi, vocabulo *dispositionis*, loquendo de Scholaribus, cōprehendi etiā *testamentum*, quia Scholaribus ad dispositionem quālibet faciendam sufficit licentia priorum Superiorum: nec illos comprehendit ratio legis potissima, hoc est, ut dixi, carentia *dominii particularis*. Sed respondeamus ad singulas propositiones.

Ad maiorem iam respondi in *Auctario* num. 41. 017
illam legem, illa *Institutio*, adduci extra rem, & per
illam

illam non probari, testamenta non posse pendere ab alieno arbitrio, hoc est, non fieri de alterius licentia sed non posse nominationē hæredis committi arbitrio alterius; in *l. autem Ait Prætor. & in l. metum*. nihil aliud statuitur, nisi quod, quæ fiunt ex metu, rescindi oportet. Testamētum autē quod fit à Religioso de licentia Superioris, non fit ex metu, sed fit liberè & spontè, & nullo modo coactè, vt malè affirmat Aduersarius *num. 28.*

In *l. denique captatorias*. decernitur, Institutiones sub conditione de futuro esse nullas: Vt si quis, inquit Gloss. dicat *Instituo te si Titius voluerit, vel sit meus hæres, quem Titius voluerit: vel eris meus hæres, si me institueris* quorum omnium, nihil est in casu Titij: Nam ipsemet designauit hæredem absolutè & liberè, & sub nulla conditione de futuro. Itaque falsa est maior, *testamentum non posse condi dependenter à voluntate*, hoc est, à licentiā alterius, vt patet etiam de Testamentis factis à Professis de licentia PAPÆ.

108 Ad minorem quando dicuntur Religiosi non habere velle, & nolle, non est sensus, quod nullam possint facere dispositionem, nullam obligationem contrahere: sed quod si aliquid tentent absque Superioris Auctoritate, id ab eodem retractari possit. Vide Nauarrum. *com. 2. de regul. n. 42.* Azor. *tom. 1. lib. 12. c. 11. q. 5.* Lessium *lib. 2. de Inst. c. 2. dub. 1. n. 6.* quare accedente legitimo Superiorum consensu possunt Religiosi contrahere, & disponere quocunque modo, iuxta tamen præscriptum Extrau. *Ambitiosa, de reb. Eccl. non alienan.* & nisi lege ali-

aliqua peculiari prohibeantur, quoad dispositiones verò testamentarias Iure communi, vt dixi, prohibentur Professi, & licentia reservatur PAPA, quo Iure communi non tenentur Scholares Societatis, qui emittunt solum Vota simplicia, & habent Dominium bonorum ex Constitutionibus Apostolicis, & in illis cessat ratio legis, vt supra significavi.

Neque habet vllam vim, quod contra assertur, de abnegatione perfecta propriæ voluntatis & iudicii &c. quia Scholares disponentes de rebus suis, non faciunt nisi conformiter ad voluntatem Superiorum.

Et quod adducitur ex *Mandosio num. 27. dicente* Scholares Societatis non habere vocem & consensum, & omnem suorum bonorum curam, & administrationem in Præpositum transtulisse, qui ipsi inuitis & minimè vocatis tanquam nulli facto contradicere valentibus de istis bonis disponere potest. perperam ab Aduersario intellectum est. *Mandosius* enim, vt patet ex textu, & in *Auctario probavi num. 4.* non agit de proprijs bonis, & paternis singulorum; sed de bonis Collegiorum, quorum cura & administratio est penes Præpositum Generalem, & ab ipso designatos. Ex quibus omnibus patet, etiam Minorem esse falsam. Licet enim Scholares non habeant *nolle & velle* nisi dependenter à voluntate Superiorum; tamen habitâ licentiâ, possunt quolibet iuridico modo contrahere & licitè & validè, vt omnes docent. Restant quædam impugnationes Aduersarij sparsæ hinc inde in argumento.

P

Prima

112 Prima est num. 26. vbi dicit, sub Generali dispositionis vocabulo non comprehendi factionem testamenti. Ideoque frigidissimum esse quod ego dixi, Scholares per Constitutiones posse disponere de rebus suis, & consequenter etiam testari.

113 Respondeo, falsum esse sub Generali dispositionis vocabulo non comprehendi factionem testamenti, cum verbum *disponere* in propria sua significatione importet ultimam voluntatem. Alex. in rubr. ff. solut. matrim. col. 3. Socin. in Confil. 13. incip. *Præsens disputatio ad 5. per l. dispensatorem. ff. de sol. Niconit. in repet. rub. solut. matrim. à n. 127. vsque ad 130.* Verba autem debent intelligi proprie. Menoch. 4. *Præsumpt. 178. n. 3. per l. qui liberu. §. hæc verba. ff. de vulg. l. non aliter. ff. de legat. 3.* Deinde Respondeo, verbum *disponere* secundum subiectam Materiam esse accipiendum per l. *Si vno anno ff. locat. & conduct.* Vide Euerhardum in loc. à subiecta materia n. 1. Subiecta autem materia est de Scholaribus Societatis, qui retinent dominium, nec tenentur iure illo communi prohibente testari sine licentiâ PAPÆ. ergo verissimum est sub nomine *dispositionis* contineri etiam testamentum. In alijs verò Religiosis est diuersa ratio, vt supra ostendimus, quia ipsi de licentiâ Superiorum non possunt testari, licet possint aliter disponere.

114 Secunda est num. 28. ex eo, quod Superioris arbitratu determinetur tempus dispositionis bonorum propriorum faciendæ à Scholaribus, non autem dispositio ipsa, extrema inscitia est, dicere, ipsos Scholares disponere, cum propriam voluntatem & Iudicium abnegauerint,

& liberam sui, rerumque suarum dispositionem Rectori reliquerint.

Respondeo negando Assumptum. quia abnegatio voluntatis & iudicii, & libera sui & suarum rerum dispositio commissa Superiori, est propria omnium Religiosorum, qui tamen habitâ licentia eorundem licitè & validè disponunt, & liberè & spontè. Socin. d. Consil. 13.

Tertia est numero eodem. Non valet, inquit, argumentum ductum à Religiosis Commendatarijs in Hispaniâ & Lusitaniâ, qui habent testandi facultatem, quamvis sint sub obedientiâ, ut probetur Scholares Societatis testari posse. quia isti Commendatarij nec verè & propriè Religiosi sunt, nec obedientiam verè & integrè, sed solo nomine profitentur.

Respondeo hoc non esse meum argumentum, sicut nec est præcedens. dico tamen, non esse nullius momenti, ut Aduersarius ait. quia qui illud adduxerunt, voluerunt solum ostendere, alicuius paupertatis voto (addo ego & obedientiæ) non repugnare posse testari. quare Paupertati, quæ est propria Scholarium Societatis, potuit etiam non repugnare factio testamenti. Sicut non repugnat Dominium, quod retinetur ad tempus, & quod nullo modo derogat Essentiæ, & substantiæ paupertatis religiosæ.

Quarta est num. 29. Non licet, inquit, inferre ex eo, quod Scholares non obstante Voto obedientiæ possunt alias dispositiones facere de suis bonis, retinere dominium in particulari: quia quod dispositiones alias ab arbitrio Superioris

perioris facere possint dependenter, arguit solum Dominium in communi.

- 119 Respondeo, hoc esse verum in Professis, & alijs Religiosis, qui nullum dominium habent rerum propriarum. At Scholares Societatis cum retineant *dominium in particulari* suorum bonorum, si possunt alias dispositiones facere, quid prohibet, quo minus faciant etiam testamentariam? ergò quando hæc dixi in Consultatione, non poteram iure timere opponi mihi ab Aduersario quod allegabam. Ideoque neque timeo nunc reprehensionem *Ludouici Romani, & Alexandri, quod olim Antonium Magnum exceperunt.*

X. ARGUMENTVM.

à num. 61. vsque ad 69.

DEcimum hoc Argumentum est *Achilles mei Achillis*, cui sub initium *EPOPSEOS* impar *infeliciter congressus dicor*: quapropter diligenter proponendum est, & confutandum.

- 120 Primò supponit, Titium in emissionem Votorum nullam fecisse protestationem reseruandi sibi dominium bonorum suorum; sed illa emisisse purè & simpliciter.

- 121 Secundò supponit, eundem Titium in Votis emittendis habuisse intentionem abdicandi se Dominio bonorum suorum, illudque transferendi in Caium hæredem institutum, quam intentionem colligit ex duobus locis Epistolæ à Titio scriptæ post Vota, in quorum altero ait, *se non curare vel obulum, neque cupere sua vel semel aspice-*
re.

re. Ex quibus verbis apparet, Titium agnouisse incapacitatem contractam reuocandi testamentum in sæculo factum: in altero *Vtinam*, inquit Titius, *id temporis intellexissem: non fuisset factum. quoniam aduerto, non potuisse bonâ conscientia fieri.* Ex quibus verbis apparet, ideò Titium pænitere facti testamenti: quia iam iudicabat, illud retractare non licere. Et confirmatur, quia in iisdem literis vel alijs, Caium precariè rogat, vt aliquid amplius præter legatum relictum Societati largiatur. cur autem rogasset, si existimasset se capacem reuocandi testamentum? cur suo iure vsus non fuisset?

Terriò supponit, Dominium non nudis patris & conuentionibus transferri, sed traditione¹²² vel vera, vt cum res de manu in manum traditur, vel fictâ, vt cum res possidetur titulo inualido ad illud transferendum, superueniente titulo ad transferendum valido: & addit in casu proposito, Titium non transmisisse Dominium bonorum suorum in Caium ex vi testamenti, quod semper est retractabile ante obitum; sed ex vi votorum emissorum ab eodem Titio, non solum sine protestatione reseruandi, quinimò cum intentione abdicandi, adiunctâ ficta traditione eorundem bonorum: quæ in eo cernitur, quòd cum Caius hæres institutus, quando Titius emisit Vota, illa possideret nomine Titij causa familiaritatis; emissis iam Votis potuit optimo iure mutare sibi titulum possessionis, vt qui hætenus nomine Titij familiaritatis causa possidebat; postea suo nomine, & animo domini possidere inceperit,

rit, non secus ac si Titius post Vota pro eorundem implemēto in dictum Caiū vera traditione dominiū irreuocabiler transulisset, illique dominiū iam acquisitum cōcludit sine mortali peccato & summa iniuria auferri non posse. Sed formemus breuiter argumentum ex Aduersarij sententia.

123 Quotiescunque aliquis facto Testamento, & herede instituto existente, in detentione bonorum testatoris, & mutis in Societate post biennium Vota Simplicia sine protestatione reseruandi sibi, imò cum intentione posita transferendi dominium in heredem, efficit, ut institutus iure sibi mutet titulum possessionis, & incipiat possidere titulo domini, nec bona iam translata illi auferri possint sine peccato mortali. Hec omnia contingunt in casu Titij respectu Caij, ergo dominium, quod erat Titij ante Vota, translatum est irreuocabiler in Caium, &c.

R E S P O N S I O.

Dicam primum aliquid de suppositionibus, & postea ad argumentum in forma respondebo.

124 Ad primam suppositionem quæro ab Aduersario. Vtrum, si Titius fecisset protestationem de reseruando sibi dominio; impedita fuisset dominiij translatio in Caium institutum? An verò non fuisset impedita, & nihilominus dominium transiisset? Si respondeat non fuisse impediendam dominiij translationem, etiam facta protestatione, & dominium fuisse transferendum; impertinens est dicere, Titium hanc protestationem non fecisse, quia, etiam si fecisset, ex suppositione dominium nihilominus transiisset, quod protestatio

statio actui & facto contraria nihil valeat. *Gail.*
1. obs. 73. num. 7. & 2. obs. 101. n. 2. Si respondeat, fa-
 cta protestatione retinendi dominium, fuisse im-
 pediendam eiusdem translationem, primum hæc
 protestatio fuisset contraria facto, id est, actuali
 abdicationi dominij, quæ in sententia Aduersarij
 est effectus votorum substantialium religiosorum
 ex illorum emissionem necessario consequens:
 & ideo talis protestatio nihil operata fuisset. Sic-
 ut, si quis volens suscipere Subdiaconatum, pro-
 testaretur se non velle obligari voto solemni ca-
 stitatis, nihil efficeret, quoniã ex institutione Ec-
 clesiæ susceptioni illius ordinis, est annexum votum
 solemne castitatis. Et confirmatur, quia protesta-
 tio hominis priuati nõ potest auferre ab emissio-
 ne votorum, si illa includunt vel ex Iure positio,
 vel diuino effectum priuationis dominij, vt putat
 Aduersarius, hunc ipsum effectum, quia licet pro-
 testatio admittatur contra præsumptionem Iuris,
 & de Iure; non tamen, quando ex ea fraus legi
 facile fieri potest. *Menoch. 5. Præsump. 29. n. 14.*

Ad secundã suppositionem de intentione abdicã-
 di dominium. quæro pariter ab Aduersario. vtrum, si ¹²⁵
 Titius illam non habuisset, fuisset nihilominus do-
 minium transiturum in Caium, an non? si respondeat, fu-
 isse nihilominus transiturum: impertinens est, illam
 habere, vel non habere. Si respondeat transiturum
 non fuisse, recurrit idem argumentum, quod de
 protestatione. Nam posito quod Titius velit e-
 mittere vota, quibus ex sententia Aduersarij est
 annexa necessario abdicatio dominij; non potest

priuata intentio vouentis impedire effectum necessario consequentem ex Essentia Votorum. & hoc dictum velim in sententia illorum, qui putant, si quis intendat vouere, & interius habeat intentionem non se obligandi, adhuc tamen obligari, ita *Sotus. lib. 7. de iust. q. 1. a. 2.* ob rationem dictam, quia obligatio oritur ex Voto, sicut effectus necessarius a sua causa. Sed, si sequamur sententiam longè probabiliorem, *Glossa in cap. literaturam de Vot. & Vot. redempt. Angeli. v. votum l. q. 7. Syluest. v. metus q. 8. & v. pactum. n. 4. Nauarri in Man. c. 12. n. 27.* dicentium, Intentionem non se obligandi, esse contra Substantiam Voti, & illud reddere nullum (sicut nulla esset donatio facta cū Intentione non alienandi à se rem donatam) tunc dico, Votum paupertatis emissum à Titio cum intentione nō abdicandi dominium, & non se obligandi ad hanc abdicationem, fore nullum.

Hæc autem absurda, quæ sequerentur in sententia Aduersarij ex vi dictarum *Protestationis & Intentionis*; in Scholaribus Societatis emittentibus Vota cum protestatione reseruandi dominiij & intentione non se illo abdicandi, non sequerentur in nostra. quia illi solum protestantur, velle reseruare dominium, & idem retinere intendunt donec Superior iniungat, quod est conforme Constitutionibus & naturæ Votorum, quæ ipsi emittunt: nec vilo modo pugnat cum paupertatis religiosæ Essentia.

126 Ad tertiam Suppositionem primū verissimè dicitur, dominia non nudis pactis, & conuentionibus,

nibus, sed traditione vera vel ficta transferri. Se l
 reliqua, quæ ibidem dicuntur, falsa sunt. nam v
 per fictam traditionem dominium transeat ab v
 no in alium, qui est in possessione, quique ea de
 tinet titulo inualido ad transferendum dominiū:
 opus est, vt superueniat alius titulus validus
 ad dominium transferendum. nam si superue
 niat titulus inualidus ad hunc effectum, dominiū
 non transferrur. v.g. locavi tibi domum meam.
 titulo locationis non fit tua, licet illam detineas,
 si postea illam tibi vendam, fit tua quoad propri
 etatem. quia venditio est titulus validus ad do
 minium transferendum. at si eandem domum ti
 bi concedam in Emphyteusin, non fit tua quoad
 proprietatem. quia hic titulus Emphyteusis non
 est validus ad proprietatem transferendam, *Eue
 rard. in loc. ab Emphyteusi ad censum. n. 2.*

Aduersarius supponit, emissionem Votorum
 simplicium in Societate esse titulum sufficientem
 & validum ad transferendum dominium, quod
 est maximè in quæstione, & ego probavi esse fal
 sum: quare manifestissimè petit principium.

Deinde clarè sibi ipsi repugnat, quando dicit, ¹²⁷
 Titium ex vi Testamenti, quod est reuocabile vs
 que ad mortem, non transmisisse Dominium in
 Caium. quia in ipsius sententia per Votorum e
 missionem Titius mortuus est ciuilitè, & con
 firmavit testamentum antea conditum: confir
 mato autem testamento per mortem naturalem
 aut ciuilem, statim transit dominium hæredita
 tis in hæredem, nec est opus vlla aliâ traditione,

verâ vel fictâ. Sed sola additione, siue acceptatione ipsius hæreditatis acquirit hæres dominium bonorum defuncti ante eorum apprehensionem ac possessionem *l. cum hæredes ff. de acquir. possess.* Imò hæres suus fit dominus, antequam hæreditatem adeat, eo quòd vna prorsus cum defuncto, persona censeatur. Quæ propterea dixerim, vt EPOPTA intelligat, extra rem tam multa se attulisse de ficta traditione, quasi illa necessaria sit hæredi ad comparandum dominium hæreditatis.

128 Ex his patet responsio ad Maiorem argumenti. in initio propositi. neganda enim est absolute. quia, dato etiam & non concesso, quod Scholaris aliquis emitteret Vota sine protestatione reservandi dominium, & cum positiva intentione illo se abdicandi: licet alius esset in detentione bonorum ipsius, non posset hic iure mutare sibi titulum, & incipere possidere animo, & nomine domini. quia emissio Votorum simplicium in Societate facta à Scholaribus non est titulus validus, vt dixi, ad dominium transferendum: & Adversarius hætenus contrarium non probavit.

129 Ad Minorem respondeo. primò, in casu Titij deesse validitatem tituli ad transferendum dominium. quia emissio Votorum ab ipso facta non est efficacior, quàm facta ab alijs Scholaribus.

130 Secundò respondeo quoad protestationem, vt etiam dixi in Consultatione num. 64. & 65. non fuisse eâ opus Titio, cura certi Iuris sit per Vota Scholarium non amitti dominium: & si opus fuisset, Titio non defuisse, quia expressè voluit

uit omnia, intelligendo iuxta Societatis Constitutiones, quæ Scholaribus concedunt retentionem domini-
nij etiam post Vota.

Tertiò respondeo, quoad intentionem abdi-
candi se dominio, primò falsum esse quod illam
Titius habuerit: nec rectè probatur contrarium
ex duobus illis locis Epistolæ, vt ostendi in eadē
Consultatione num. 66. & 69. imò ex eadem Episto-
la clarè colligitur, Titium positivè non habuisse
talem intentionem, scribit enim *se toto tempore No-*
uitatus, cum ex vna parte consideraret singularem Cha-
ritatem Superiorum erga se in victu, vestitu, &c. & ex
alterâ summam annona caritatem ob illorum temporum
difficultates, scribit, inquam, se in perpetuâ animi agri-
rudine & molestiâ fuisse. & cordis anxietate, & vt ipse
loquitur, sæpè coram Deo calidas sparsisse lachrymas pro-
pter dispositionem à se factam, quam vellet retractare, &
& rem totam alio modo instituere: & in eadem animi
dispositione fuit etiâ statim post Vota, vt ex eadē
epistolâ constat. quis ergò sibi persuadeat illum
in actu emissionis Votorum habuisse intentionē
abdicandi se absolutè dominio honorum suorū,
illudque in Caium transmittendi?

Adde, quòd Titius in ipso primo ingressu in,
Nouitiatum de more promisit, *se post primum an-*
num promptè renunciaturum omnibus suis bonis, & ea e-
rogaturum in opera pia & sancta de consensu Superiorū,
& sciebat se teneri ad non danda sua bona con-
sanguineis, nisi de iudicio duorum vel trium virorum
prudentium cum approbatione Superioris electorum.
Quis credat, iuuenem probum, & timoratae con-
scientiæ

scientiæ sine sui Superioris consensu, omnibus incōsultis sua bona voluisse dare, & re ipsa dedisse Gaio suo germano, nisi qui summā cum iniuriā velit illum præsumere malum & infidelem?

133 Huc accedit, quòd, licet Titius in emissione Votorum habuisset intentionem abdicandi le dominio suarum rerum; *attamen cum ista intentio (sunt verba EPOPTÆ num. 62. in fine) insufficiens sit, & tanquam in mente retenta nihil operetur*; nemo secundum eam, & ex illius vi affirmare iure potest, secutam fuisse dominij abdicacionem & illius transmissionem in Caium.

134 Dicere potest. *Titium detexisse postea per literas istam suam intentionem, & voluntatem.* Sed hoc nihil est, quia ad hoc, ut intentio & voluntas operetur; opus est, ut sit simul cum signis externis: quæ tamen fuerūt (si tamen fuerunt) longo tempore posteriora. Sic accidit in Sacramentis. Si enim intentio baptizandi infantem præcedat aut subsequatur lōgo tempore ablutionem, & prolationē formæ, non fit Sacramentum, quia non coniunguntur moraliter intentio interna, & ista signa externa.

135 Imò, dato etiam per impossibile, quod Titius, quando scripsit illam Epistolam, habuisset actua- lem intentionem abdicandi dominium; ex sententiā *Molinae & Layman* supra relatā in *argumento primo*; fuisset nulla talis dispositio, utpote facta non iuxta Constitutiones sine consensu Superiorum, & in Consanguineum non adhibito prudentium iudicio, cum voluntas non solemniter nō sit

fit voluntas. *Menoch. l. Presumpt. q. 80. n. 30. & paria*
sint aliquid non facere, vel non debito modo l. 1.
§ penult. ff. quorum legat.

Postremò dico. si talis intentio reseruandi sibi³⁶
 dominium fuisset necessaria ad non transferen-
 dum dominium in hæredem institutum, non de-
 fuisset Titio. quia, vt dixi, vouit *omnia intelligendo*
iuxta Constitutiones, quæ excludunt intentionem
 abdicandi se per emissionem Votorum statim
 dominio, & postulant solùm intentionem abdi-
 candi se illo, *quando Superior iniunxerit.*

Quæ verò adduntur de Titij æstimatione pu-¹³⁷
 tantis se perdidisse dominium suorum bonorum,
 nec posse vti suo iure ad ea repetenda: & propterea
vti verbis precarijs, vt aliquantò plus haberet pro Collegio
Coloniensi, & se panitere facti. iam exposui hæc o-
 mnia in Consultatione. *num. 68. & 69.* Et dato
 & non concesso, ista omnia esse vera, vt dixi eo *n.*
68. priuatus iste error Titij nihil operaretur, vt
 patet: cum in damnis amittendæ rei suæ, Iuris er-
 ror non noceat. *l. error. ff. de iur. & fact. Ignor.* Titius
 autem certabat de damno rei suæ amittendæ:
 Caius verò de lucrando. Atque hæc sufficiant cir-
 ca Confutationem huius vltimi argumenti, ex
 quibus facilè soluuntur, quæ Aduersarius repli-
 cat. *num. 64. 65. 66. 67. & 68.* partim enim falsa
 sunt, partim nullo fundamento nixa, vt constare
 poterit cupienti aliquid boni otij perdere
 in his nugis.

SECTIO

SECTIO SECVNDA.

Qua omnes Aduersarij Confutationes refelluntur.

HActenus prospero Marte Hostis aggredi-
entis impetum fortiter fregimus: & appa-
ruit, quam imbellis fuerit manipulus ille decem
Argumentorum, quem EPOPTA contra reten-
tionem dominij post vota Scholarium Societatis
emisit in aciem. Videndum nunc est, an pari ille
successu sustinuerit impressionem à nobis fa-
ctam per duplo pauciores rationes (tanquam per
generosos & inuictos milites) quas è statutis So-
cietatis, Constitutionibus Apostolicis, Obser-
uantia subsecuta, Ratione & Refutatione omni-
um Obiectionum in campum eduximus.

*I. Confutatio Argumenti ducti à Iure Societatis à
num. 30. vsque ad 44. reijcitur.*

Argumentum, quo ego in Consultatione à
num. 10. vsque ad 24. ostendi, post Vota sim-
plicia emitti solita post biennium probationis,
ex Constitutionibus retineri *dominium particulare
actiuum* bonorum propriorum ac paternorum,
petebatur ex *part. 6. c. 2. §. 11. lit. H. ex 4. part. c. 4. lit.
E. ex 3. part. c. 1. §. 7. adiuncta lit. F. ex exam. gener. c. 4.
§. 2. & 5.* ac denique ex varijs Decretis & Cano-
nibus septem Congregationum generalium ad
hanc vsque diem celebratarum. Aduersarius, vt
hoc Argumentum confuter, primum stabilire in-
tendit

tendit aliquot Assertionēs: deinde ex illis, tanquam fundamentis, euertere conatur omnes meas rationes: Postremò deducit quædam Corollaria. hæc omnia sigillatim proponam & refutabo.

Aduersarij Assertiones.

PRima Assertio. Textus Constitutionum, quibus in Consultatione probatur, retentio dominij post vota, sunt obscuri & ambigui, teste Mandosio de priuil. ad instar. Gloss. II. §. 24, ergò ex illis malè probatur dominij retentio.

Resp. Antecedens huius Assertionis falsissimum est. æquus iudicet Lector, an hi textus sint obscuri & ambigui. *part. 6. l. c.* ita dixerat S. FUNDATOR. vt nihil proprium domi teneri, ita nec foris apud alios potest: Ad hæc ergò verba *lit. H.* subiungit. intelligendum est hoc absolutè de Professis. caterùm in Scholasticis hoc intelligi debet de rebus ijs, quæ in presentia subsint eorum dispositioni. nihil enim horum habere debent, nisi conscio & approbante Superiore; neque sermo est de bonis, quæ fortè procul inde illi habent, de domibus scilicet vel rebus alijs: Sed, quod ad hac attinet, parati etiã debebunt, vt illis se abdicent, quandocunque Superiori videretur. & *part. 4.* hæc consuetudo facit, vt quamuis paupertatis Votum sit emissum; bona tamen temporalia haberi possint ad certum vsque tempus, quod Superiori intra probationis spatium videbitur. & *3. part.* quamquam necesse non sit bonorum suorum tempore probationis possessione se abdicare, nisi Superior post elapsum primum annum iuberet. & in exam gener. quod si statim propter

statim propter aliquas honestas causas bona non relinquat: promittat se promptè relietorum omnia post vnum ab ingressu absolutum annum, quandocunque per Superiorem ei fuerit iniunctum in reliquo tempore probationis, quibus textibus quid potest esse clarius & dilucidius?

Mandosij verba hæc sunt. Si præsupponamus ipsos (Scholares) ex privilegijs Apostolicis in communi habere bona immobilia & redditus annuos, & in particulari nihil possidere (quod qui eorum Constitutiones & confirmationes Apostolicas viderit attentare posset) licet id mihi tutum non videatur; in his verbis non video, quomodo Aduersarius agnoscat Mandosij sententiam esse, textus Constitutionum esse obscuros & ambiguos, loquentes de retentione domini bonorum propriorum, quæ Scholares habent in sæculo; cum Mandosius ibi loquatur de bonis Collegiorum, & illorum dominio, vt clarè ostendi in Auctario num. 4. & de his bonis asserit, inspectis Constitutionibus & Confirmationibus Apostolicis, fortè dici posse, dominium non esse penes ipsos Scholares & Collegiales: sed penes Præpositum Generalem. quomodo hinc infertur, textus Constitutionum loquentes de dominio bonorum propriorum ac paternorum esse obscuros?

141 II. Assertio est, Candidatos Societatis ante vel statim post emissionem Votorum simplicium, dominium, quod in sæculo habebant, abijcere, & in alios distributione vel renuntiatione rerum temporalium transferre, decreto Constitutionum iuberi. & hac distributione factâ incipere deinceps habere dominium illud, quod habent persona

sona particularis, quae sunt membra alicuius Religionis, quae incapax non est bonorum in communi.

De obligatione distribuendi & renuntiandi¹⁴² res temporales, qualis & quanta sit, mox dicam. Quod verò Aduersarius ait, *factâ renuntiatione incipere eos, qui renuntiarunt habere dominium in communi*, apertissimè repugnat alijs locis *EP O P SE OS*, in quibus contendit *non retineri dominium in communi* ex sententiâ *Mandosij, Rodriquez & Haij.* ita *num. 17. 38. 45. 75.* & rationi, quam isti Authores afferunt, existimantes, omne ius bonorum Collegiorum & Domorum probationis, respectu quorum est *dominium in communi*, esse penes Præpositum Generalem. Prætereà, ut sæpius demonstravi, falsum est, decreto Constitutionum, iuberi Scholares *statim* abijcere dominium rerum temporalium; cum ferè post quadriennium hæc abdicatio illis iniungatur iuxta ordinat. Præpos. Generalis. Et licet verum sit, eosdem Scholares *factâ* suorum bonorum renuntiatione, retinere solum *dominium in communi*; tamen priusquàm renuntiationem faciant, præter *dominium in communi* respectu bonorum Collegij, cuius membra sunt, retinent *dominium particulare* propriorum bonorum *actiuum*; & *factâ* Renuntiatione non retinēt *dominium passiuum* vlllo modo, cum omnia sua bona irrecuperabiliter abdicarint.

III. Assertio. Quicumque Societatem ingredi volunt,¹⁴³ antequam sub obedientiâ viuere incipiant, debent necessariò *statim* omnia bona temporalia distribuere & renuntiare, hoc est in continenti, & intra vnum diem post

Q

vota

vota substantialia emissa, antequam ad extraneos diuertantur actus; probat, hoc fieri debere ab omnibus; quia hoc importat particula Quicumque. Probat, debere fieri necessario, per particulam debent, quæ particule sunt in textu exam. cap. 4. §. 1. Probat, debere fieri statim, id est in continenti, & intra vnum diem, ex Ordinatione Præpositi Generalis, in qua dicitur Nostros debere expediri à dominio & cogitatione rerum temporalium Quantocys. Quæ dictio, inquit, indicat quid incontinenti fieri, id est, intra vnum diem.

144 Respondeo, hunc textum Examinis non loqui de hominibus Societatis, qui mox emissuri sunt, vel iam vota emiserunt: sed de illis, qui sunt admissi ad Domum Probationis, antequam viuere incipiant sub Obedientia Societatis, & ad Societatem ipsam admittantur tanquam Nouitij, vt pater ex ipso textu.

145 Secundò respondeo, dato, quod agatur etiam de alijs, tam Nouitijs ante vota, quàm de Scholaribus post vota; in his verbis non contineri præceptum, quo omnes teneantur statim se abdicare dominio bonorum suorum: tum quia, vt dixi in *Auctario num. 22.* Verbum debet, non semper importat necessitatem, sed interdum pro subiecta materia tantum decentiam & honestatem: vide *Rebuff v. oportere 37. ff. de verbor. signific.* quin & ipse Aduersarius hunc §. non necessitatis, sed consilij esse docet, tum quia *parte 3. c. 1. §. 7.* vbi expressè fermo est de hac abdicatione, dicitur, *ne cesse non esse probationis tempore* (quæ probatio durat vsque ad emissionem Votorum solemnium vel publicorum)

eorum possessione bonorum suorum se abdicare, nisi id Superior post elapsum primum annum iuberet. ergò multò minus statim, in continenti, quantocyus, intra vnum diem.

Tertiò respondeo, falsum esse illam dictionē ¹⁴⁶ quantocyus semper significare aliquid fieri in continenti, vel intra vnum diem. tum quia, quando certū tempus non definitur; in potestate Superioris est illud determinare. l. i. §. ult. ff. de iur. deliber. vbi DD. norant. tum quia sæpè in Iure, iuxta subiectā materiam, denotat fieri etiam intra decem annos. vt notat Barb. in Apostill. ad Barth. in l. 3. §. Cum igitur ff. de vi & vi arm. in v. contrariū: tum quia in illā ipsa Ordinatione, quæ citatur, per particulam quantocyus intelligitur etiam intra quatuor annos ab ingressu in Societatem, vt retuli in Auctario num. 24.

Quartò respondeo, verum & germanum ¹⁴⁷ sensum illius textus Examini esse proponere Candidatis Societatis solum Consiliū CHRISTI, quod est, debere eos in Societatem admitti, qui Dei seruitio se omnino mancipare, siue in hac, siue in aliā Religione statuerint: & idè debere vel statim, antequam recipiantur, vel si propter honestas causas statim fieri non expediat; suo tempore omnia sua bona temporalia dare pauperibus. Sicut ergò admittendi in alias Religiones non tenentur statim sua bona dare pauperibus: imò primis decem mensibus Nouitiatus non possunt; ita non est credendum, SANCTVM FVNDATOREM Candidatis Societatis hoc imponere voluisse sub præcepto, in cuius instituto adeò substantiale est, vt dominium bonorum

propriorum retineatur ad plures annos, ob magis diuturnas probationes, quæ sunt in vfu Societatis & ob maiorem libertatem dimittendi etiam post vota, cum minore offensione, minime idoneos.

148 IV. Assertio. In Societate retentio dominij post vota conceditur iuxta Constitutiones & Confirmationes Apostolicas solùm ex dispensatione in voto paupertatis: & ideo cum dispensandum sit in iure diuino, causa debent esse iusta, imò iustissima, vt dicitur in Ordinatione citatæ Præpositi Generalis; imò vrgentissima necessitas ex doctrinâ Nauarri, & vrgens, grauis, & maxima causa, quæ vix potest accidere; ac proinde retentio dominij post vota non conceditur per Constitutiones omnibus, & quibuscunque: sed pro rerum & causarum diuersitate, licet in Societate fortè ad hanc dispensationem non requirantur aque vrgentes ac magna causa, ac in alijs religiosis Ordinibus.

149 Hæc Assertio falsissima est, quatenus habet ad retinendum dominium in Societate post vota esse opus dispensatione in voto. quia GREGORIUS XIII. definiuit, *Scholares Societatis post vota simplicia esse verè ac propriè Religiosos*, sicut sunt quilibet professi; & loquitur GREGORIUS de omnibus ita vouentibus & retinentibus dominium. Si autem cum illis dispensaretur in voto paupertatis, (quod ex sententia Aduersarij essentialiter includit priuationem dominij) isti Scholares nõ tenerentur Voto essentialis Paupertatis. Ergo iidem ex sententia Aduersarij non essent verè ac propriè religiosi, quæ Propositioni definitioni Summi

mi Pontificis directò aduersatur: deinde ex istâ dispensatione, (si illam obtinerent post vota nûcupata) duo absurda sequerentur in sententiâ Aduersarij. Primum, quòd post Vota emissa ante dispensationem obtentam, essent verè ac propriè religiosi, & votum paupertatis non excluderet dominium, cum tamen ipse hoc ab illo putet essentialiter excludi. Alterum absurdum esset, quòd Scholares per eam dispensationem obtentam, post vota de verè ac propriè Religiosis fierent nō Religiosi, vtpote qui carerent voto paupertatis, quod est de intrinseca ratione proprij status religiosi: eo modo quo Doctores asserunt, accidere, quando PAPA dispensat cum Professis in voto solemnī Paupertatis, qui dicunt tunc dispensatum de Monacho fieri non Monachum.

Secundò respondeo, ad retinendum dominiū, post vota in Societate, non esse opus dispensatione in voto; quia hoc votum emittitur à vovente iuxta Constitutiones, quæ omnibus concedunt retentionem domini, abdicandi, quandoque Superior iusserit, quod suprà docuimus, posse stare cum essentia voti substantialis voti Paupertatis religiosæ. Ex quibus infertur, frustrà requiri ab Aduersario illas causas *graves, maximas, & vrgentissimas, & iustissimas*, ex Ordinatione Præpositi Generalis, quam idem corrumpit. In ea enim non habetur vocabulum *iustissimas*, sed *iustas*. Ratio illationis est, quia non dispensatur in voto, nec in iure diuino, de quo loquuntur Authores ab Aduersario citati.

Q ;

Terriò

131 Terriò respondeo, vt retineatur dominium post vota, non dispensari in Constitutionibus Societatis, nec, si dispensaretur, deesse in vlllo casu *iustas causas*: & , si sine iustis causis dispensaretur; non propterea dispensatio foret nulla. quæ omnia probaui in *auctario num. 22.*

132 Ex quibus omnibus colligitur, ruinosum proreus esse fundamentum Aduersarij: & *retentionem domini* in Societate post vota concedi *omnibus*, & *quibuscunque* & *propter causas*, quæ *nunquam desunt*. Nam apertè Constitutionibus emittentes vota, solum obligantur ad abdicationem domini, quando Superior iniunxerit: Superior autem debet prudenter iudicare, quando expediat, attentâ ætate vouentis, legibus patriæ, constantiâ in vocatione, & alijs circumstantijs, quarum omnium consideratio relinquitur arbitrio prudenti Superiorum: & iuxta Ordinationem Præpositi Generalis approbatam à totâ Societate & in praxin deductam; non solet iniungi hæc abdicatio nisi post quatuor annos ab ingressu, & consequenter post duos ab emissionem votorum.

RESPONSIONES ADVERSARIJ
Ad Textus Constitutionum Societatis, examinantur.

133 **E**X Fundamento posito, quòd solum illi Scholares post vota retinent dominium, qui habuerunt iustas causas, ob quas cum illis dispensaretur; putat se Aduersarius vno spiritu difflasse omnes rationes, quas ego duxi ex citatis textibus
Con-

Constitutionum. ait enim, illos esse veros in ijs tantū, in quibus predictæ vrgentes causæ ad dispensandum concurrunt, vt inde etiam inferat, eiusmodi causas nō habuisse Titium: & consequenter non retinere dominium particulare bonorum suorum.

Verum enim verò, cum iam demonstraui, hoc fundamentum Aduersarij ruinosum esse; quis non videt, quicquid eidem superexstructū est, non posse consistere & esse in præcipiti per l. i. ff. de except. rei iudicat. & ibi Dd c. cum Paulus i. q. i. Vicemus tamen quid dicat ad singulos textus.

Ad primum ex part. 6. respondet Aduersarius, ¹⁵⁴ ex prænotatis, esse intelligendum non absolutè, sed in altero casu, quo iustissima causæ intercedunt dilationis in abdicando dominio, quæ debuisset fieri statim, vt in Examine dictum est. Sed hæc responsio nihil habet peculiare, quod confutatione egeat. nec est verum, illas particulas desumptas ex Declaratione lit. H. esse relatiuas ad locum Examinis, nisi in hoc sensu, quod scilicet Scholares debeant esse parati, vt suis bonis se abdicent quandocunque Superiori videretur.

Ad secundum textum part. 3. respondet Ad- ¹⁵⁵ uersarius noster eodem modo; hoc est, Scholares retinere dominium suppletuè, scilicet intercedentibus iustissimis causis; alioquin, inquit, non euadimus contradictionem aliorum textuum, quibus iubentur homines Societatis statim quantocys ante ingressum, omnia, quæ habent, dispensare.

Verum ex dictis iam ipsemet intelligere potest, quid sit statim, quantocys &c. cum excurrere pos-

fit dilatio abdicationis dominij, regulariter loquendo, vsque ad quadriennium.

Et quia ego ponderando illum textum, quasi ui ab Aduersario, quodnam dominium abdicationi essent Scholares, quando Superior abdicationem illis iniungeret post emissionem Votorum? & dixeram, in Sententiâ Aduersarij non posse esse *dominium particulare actiuum*: cum illud putet amitti per vota, neque *dominium particulare passiuum*; quia hoc etiam in sententia eiusdem, retinetur semper vsque dum emittantur vota solemnia, vel publica, neque *dominium in communi* bonorum Collegij; nam hoc solum priuantur Scholares per vota solemnia, si fiant professi; vel per publica, si fiant Coadiutores formati; quia, inquam; ista quasiui; ad meam questionem nihil respondet. solum dicit *Scholares non habere dominium & possessionem in communi ex sententiâ Rodriquez. & Haij & Hieronymi Gabriely, qui existimant, dominium in communi amitti ante professionem, aut vota publica.*

In qua responsione non video quid ad rem sit. Nam si in sententiâ Aduersarij Scholares post vota non habent *dominium particulare actiuum*, nec *dominium in communi*; & *particulare passiuum* non amittunt, nisi per professionem aut vota publica, vrgeo. quando Scholares iubentur à Superiore post vota multis annis ante professionem & vota publica, abdicare se dominio; quo dominio se abdicant? non *particulari actiuo*, nec *dominio in communi*. quia, ut ipse sentit, ista per emissionem votorum post Nouitiatum amittuntur: non do-
minio

minio particulari passivo, quia istud semper retinent. ergo aliquā quarta specie dominij. quæ qualis futura sit; diuinare non ausim.

Ad tertium textum ex *part. 3.* respondet eodē modo, *promptus iurare esse intelligendum, si iustissima dispensationis causa adsint; additque se nequicquam morari prolixissima mea verba, quibus illum textum pōdero: quasi putem casum Titij in illo contineri.*

Defino hñc vrgere Aduersarium, quia cum *promptus sit iurare; si vel tantillum adigeretur; peieraret: et si mea verba prolixissima sunt; ostendat, si potest, quid ex illis demi possit. Profectò si vacaret; non esset difficile breuissimis eius clausulis in medium adductis obijcere illud:*

Sed tu dysticha longa facis

Porro casus Titij ex eodem textu bellissimè decidi potest.

Ad quartum textum ex *exam.* ait, *illo, suam sententiam confirmari, & meam damnari. quia ibi dicitur, esse abdicanda bona temporalia statim, nisi iusta dilationis causa intercedant arbitrio Superioris: & miratur, me non fecisse mentionem honestarum causarum, de quibus in illo textu.*

Sed quid erat opus meminisse istarum causarum? præsertim disputanti de casu Titij, qui in ingressu Societatis nec per ætatem, nec per patrias leges poterat se abdicare dominio rerum suarum: cum esset Minorennis. Textus autem expressè pro me est. Nam in eo §. 2. habetur promissio, quam Candidatus facit, *se relicturum omnia post vnum annum ab ingressu, quandocunque per Superiorem*

Q 5

riorem

riorem iniunctum ei fuerit in reliquo tempore probationis, quod excurrit vsque ad professionem & vota publica.

Etenim ex hoc infero: si Superior non iniungat, nisi post vota, (vt ferè non iniungit) ergò post Vota dominium retinetur.

158 Ad quintum textum *exam. §. 5.* respondet Iuſſu illud ſolemne, *retentionem dominiſ ſecularium & ſpiritualium honorum cum diſpenſatione ob iuſtiſſimas cauſas concedi.*

Et ego meum ſolemne reſpondeo, fundamentum hoc de diſpenſatione & iuſtiſſimis cauſis eſſe ruinoſum. vt verò intelligat, quàm hoſpes ſit in Instituto Societatis; ſciat abdicationem aliquorum bonorum *ſpiritualium*, vt ipſe loquitur, hoc eſt, Eccleſiaſticorum, non ſolum non præcipi in Societate, ſed prohiberi. ita Congregatio Generalis ſeptima *Can. 17 §. 4. Penſionibus tamen*, inquit, *Eccleſiaſticis abdicare ſe in ſolidum noſtros non expedir.*

159 In Conſultatione *num. 23.* attuleram ex ſingulis Congregationibus generalibus varia Decreta, in quibus expreſſè ſupponitur retentio dominiſ particularis poſt vota; & ſtatuuntur multa circa propriorum bonorum diſtributionem. Ad hoc Argumentum EPOPTA ne verbo quidem reſpondere dignatus eſt. An quia Codicem non habuit ad manus? *An quia nihil in mentem incidebat,* vt eius vtar verbis, *quod ſuo ſcopo deſeruiret?* An quia putat, totam Societatem errare in hac re, vt ſignificat in Conſultatione *Argumenti ex Obſeruantia*
ſubſe-

subsecutus ipse viderit, hoc mihi constat, ne si quidē Nestoris annos viuat; quicquam excogitaturū esse, quo Soli meridiano tenebras possit offundere.

Corollaria quaedam Aduersarij improbantur.

Primum est, posse vnumquemque ante ingressum in 60 Nouitium Societatis, res temporales in alios erogare, & per viam testamenti, & dispensatione alia quauis inter viuos part. 3. c. 1. lit. G. vtroque tamen modo irreuocabiliter. Exam. c. 4. §. 1. & 2. supra Arg. 1.

Quoad dispositiones inter viuos, non repugno; quoad testamentum, nego: & patet ex responsione ad primum Aduersarij Argumentum. falsum enim est, testamentum factum ante ingressum esse irreuocabile.

Secundum est, posse Nouitium intra biennium probationis, eodem modo res suas dimittere. arg. const. part. 3. cap. 1. lit. T. & parte 5. c. 4. §. vlt. iunct. c. 4. §. 1. exam.

Si intelligat, Nouitium posse intra biennium probationis testari irreuocabiliter, falsum est; quia nullum testamentum est sua naturā irreuocabile: nec Aduersarius haecenus probauit, testamenta Nouitiorum Iure Societatis irreuocabilia esse. quod verò pertinet ad alias dispositiones inter viuos; verum est, posse fieri à Nouitijs: sed cū quibus limitationibus.

Prima est, si Superior consenserit; secunda si fiat in pauperes, & in Consanguineos in casu, quo iudicio duorum, vel trium electorum arbitrio Superioris iudicetur esse maioris perfectionis, & Deo gratias, vt supra declaratum est.

Textus

Textus autem illi citati ex 3. & 5. part. solum decernunt, ne durante biennio probationis; cuiquā precipiatur, aut vllus cōpellatur, vota emittere, sed solum permittatur, si pro suā deuotione velit. & declaratur iisdem locis, ea vota non esse, (qualia sunt vota, quæ emittuntur post biennium) religiosa: licet emittenda sint iuxta eandem formulam. Si ergo Aduersarius existimat, vi horum votorum amitti dominium, vel confirmari testamentum antea factum, sicut putat fieri per vota emissa post biennium; vehementer errat. non solum enim sunt vota simplicia, sed neque habent vim efficiendi vouentem Religiosum. quia à Societate & ab Ecclesia non acceptantur ad illos effectus, ad quos acceptantur vota post biennium.

162 Tertium est, *debere dimitti dominium ante, vel statim quantocyus in continenti post Votorum simplicium substantialium emissionem absoluto Nouitiatus biennio* ex exam. c. 4. §. 1. & 2. & Ord. Præposit. Gener. distribuendo bona in pauperes. nam non est necessitatis, sed consilij clausula illa, *de distribuendo in pauperes.*

Locus ille examinis non loquitur de Renuntiaturis suis bonis ante; vel statim immediate post vota; sed de Candidatis antequam recipiatur in Societatem, vt patet ex textu. quomodo verò intelligenda sit particula *quantocyus* in Ordinatione Præpositi Generalis; iam diximus, eam seruari, si dominium abdicetur etiam post quadriennium, & distributionem in pauperes esse præceptam in Constitutionibus, satis supra pluribus locis probatum est.

Quæ

Quartum est. *Posse Scholares ad tempus, etiam post* ¹⁶³
emissa vota, retinere dominium bonorum temporalium
non omnes & singulos, nec semper, sed aliquos, & tunc de-
num si honesta, ut vult Exam. c. 4. §. 2. vel iusta ut vult,
utraq; Constitutio GREGORII XIII. vel iustissima, ut
habetur in Ordin. Præpos. Gener. dilationis & retentionis
causa intercesserint: & cum hac limitatione, nisi ante in-
gressum aut vi voti tanquam causa, vel tituli, possidente
alio ex titulo inualido dominium abdicassent. quam li-
mitationem, fortè putat habere locum in Titio.

Falsitas totius huius Corollarij patet ex paulo
ante dictis; solum hîc addo, *causas honestas*, de qui-
bus loquitur *Examen*, non requiri, ut dominium
retineri possit post vota, sed post ingressum in
Societatem: *iusta verò causa*, quarum est mentio
in Constitutionibus GREGORII XIII. non po-
stulantur tanquam Conditiones ad retinendum
dominium, ita ut sensus GREGORII sit, *Scholares*
post vota retinent dominium, si adsint iustæ causa. GRE-
GORIVS enim enuntiatiuè asserit, *Scholares So-*
cietatis post vota retinere dominium bonorum
suorum, cum alias iustas ob causas, tum ut Societas ma-
iolem habeat libertatem dimittendi ineptos cum minore
offensione. In Ordinatione autem Præpositi Gene-
ralis ut supra monui, non habetur vox *iustissima.*
sed *iusta*: & licet haberetur; nihil inde probari
posset. quia Generalis concedit omnibus dilatio-
nem abdicationis, & retentionem dominij vs-
que ad quadriennium. Porro illa limitatio non
est ad rem nostram, quia Titius per testamen-
tum factum ante ingressum non abdicauit à se
vlllo

ullo modo sua bona; & emissio votorum simplicium, vt supra ostendi n. 125. & seqq. non est titulus sufficiens, vt Caius existens in possessione ex alio titulo inualido, possit sibi mutare titulum, & incipere possidere animo & nomine domini.

264 Quintum est. dimisso post vota dominio actiuo in particulari, retinere Scholares dominium in communi, & passiuum in particulari. illud in communi, donec ad vota Coadiutorum vel Professorum admittantur, hoc passiuum donec è Societate dimittantur.

Non possum mirari satis, quòd dicat, Scholares post vota retinere dominium in communi, & hoc ex dictis haberi. cum tum alibi sæpè in EPOPSI, tum, vt supra notauì, argumento quinto principali, ex professio probet ex Mandisso, Rodriquez & Haio & Gabrielio, Scholares non retinere dominium in communi.

Miror etiam, quod dicit de dominio passiuo in particulari. quia nihil frequentius habetur tota EPOPSI, quàm Titium transmississe dominium bonorum suorum in Caium irrecuperabiliter. & si respondeat, hoc intelligi esse verum, dum manet in Societate: quæro ab illo, quomodo probet, Scholares Societatis post vota substantialia Religionis retinere dominium passiuum? cum in ipsius sententiâ per vota moriantur ciuilitè & confirment testamentum, & sint, vno verbo, tanquam Professi aliorum Ordinum? dicet fortasse, hoc esse peculiare in Societate, vt Scholares post vota retineant hoc dominium passiuum suorum bonorum, sed contra primò, quia in Aduersarij
opi.

opinione de essentia voti paupertatis religiosa,
est reddere incapacem perpetuò omnis domi-
nij, sicut reddit votum solemne. Deinde interro-
go, ex quibus textibus Constitutionum Societa-
tis aut ROMANORVM PONTIFICVM prober,
Scholares post vota retinere *dominium passiuum*
bonorum suorum? Respondebit, ex illis ipsis tex-
tibus, quibus ego probò retinere *dominium acti-
uum*. Sed primùm iam ostendi, in Consultatione
à num. 10. vsque ad 27. illos textus nullo modo
posse explicari de *dominio passiuo*.

Deinde per Aduersarium, Statuta Societatis &
Constitutiones Pontificiæ, vbicunq; loquan-
tur de retentione dominij, requirunt ad illud re-
tinendum *causas honestas, iustas, iustissimas, maximas,*
imò & *urgentem necessitatem*, ac proindè non quibus-
cunque & semper: sed *paucissimis*, & *rard* dominij reten-
tionem concedunt post vota: quomodo ergò proba-
uit, has causas intercessisse in casu Titij, si saltem
vult illum retinere *dominium passiuum*? Dicet for-
tasse, ad huius dominij retentionem vel non re-
quiri vllas causas, vel non adeò graues. Sed cum
hæc responsio sit penitus imaginaria; refutatione
non indiget.

II. Confutatio Argumenti ex Iure Pontificio à num. 1.
44. vsque ad 51. refellitur.

Explicauit hætenus EPOPTA Cōstitutiones Socie-
tatis, ni fallor, non parū infelicitè: & quod ego
in genere de quibuscunque Scholaribus proba-
ui,

ui, eos semper habere iustas causas retinendi dominium post vota, *temere, textu & ratione* destitutus frustra nisus est ostendere, id intelligendum esse solum de nonnullis, ex causis iustissimis, quales requiruntur ad dispensandum in obligatione Voti, quæ est de Iure diuino. Felicius fortasse confutabit Argumentum meum secundum petitum ex Iure Pontificio, hoc est, ex Confirmatione Constitutionum tot PONTIFICVM ROMANORVM, & ex declaratione ita perspicuâ GREGORII XIII. Sic ergo confutationem aggreditur.

165 Confirmationis ea est natura, vt confirmato tantum robur addat, & firmitatem, non verò extendat ad non expressa in confirmato. Bald. in l. aduersus. n. 3. Cod. si aduers. rem iudic. Alex. Cons. 122. n. 21. vol. 6. neque enim in causato plus esse debet, quàm in ipsâ causâ c. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. Sed vbi causa non est efficax, neque causatum efficax erit. Bart. in l. cum quis. decedens. ff. de legat. 3. Atqui Constitutiones non concedunt dominium particulare actiuum, nisi ex iustissimis causis, paucis & raro; ergo Confirmationes Pontificie solum illas confirmant in eodem sensu.

166 Respondeo: & accipio quod assumitur ab Aduersario in Maiore & datur in Conclusionem: sed nego minorem. vt enim demonstratum est, Constitutiones loquuntur vniuersaliter & de quibuscunque Scholaribus, & propter iustas causas generales, & maxime propter maiorem libertatem dimittendi inptos cum minori offensione, concedunt omnibus & semper dominij particularis actiui post vota retentionem; ergo in eodem sensu ab APOSTOLICA SEDE

SEDE confirmatæ sunt. Atque hæc est prima veritatio Aduersarij in hac secunda suâ Confutatione. Examinemus iam, quàm solidè refellat Argumenta mea ex *Bullis Gregorianis* petita.

Primò sic argumentabar: GREGORIUS dicit, ¹⁶⁷ retineri dominium illorum bonorum, quæ Scholares debent pauperibus erogare iuxta promissionem factam initio Tyrocinij: promissio autem illa est de erogandis bonis proprijs relictis in sæculo: ergò agit de *dominio actiuo particulari* per *l. in re mandata C. Mandati*. Ergò non de *dominio in communi*. per *d. l. in re mandata*.

Refellit hoc Argumentum hac instantiâ. Religiosi *dominio particulari priuati* sæpenumerò erogant bona in pios vsus. ergò *falsa est assumptio*. Deinde addit, Scholares exui *dominio in communi*, quod habent antequam fiant Professi per *Vota solemnia*, vel *Coadiutores per vota publica* ex *Rodriquez, Haio & Gabrielio*. ergò. consequentiam non infert.

Pudet me ad talia argumenta respondere. aio, ¹⁶⁸ Scholares retinere dominium illorum bonorū, ad quæ distribuenda in pauperes, se obligauerūt per promissionem factam initio Nouitiatus: non se obligarunt, nec poterant obligare ad distribuenda bona Collegiorum, quorum respectu est *dominium in communi*, nec ad alia bona, nullo modo sua: quid ergò mihi obijcis Religiosos *dominio particulari priuatos* sæpè erogare bona in pios vsus? deinde dato & non concesso, Scholares *dominio in communi* exui ante vota solemnia vel publica (licet hoc tu negaueris paulò ante) quid
R hinc

hinc infero per illud *ergo* esto sint priuati *dominio in communi* bonorum Collegiorum, adhuc tenentur ex suâ promissione distribuere in pios vsus bona relictâ in sæculo. *ergo* illorum respectu retinent *dominium particulare actiuum*.

169 Secundum meum argumentum erat. quia GREGORIUS agit de illo *dominio*, quod retinetur ad tempus Generalis arbitrio describendum, & abdicari solet ferè post quatuor annos ab ingressu; non abdicatur autem *dominium in communi* nec *particulare passiuum*. *ergo* est *dominium particulare actiuum*.

170 Respondet ex præallegatis Authoribus, hanc esse falsissimam confirmationem & falsissimam suppositionem. hoc est, non abdicari *dominium in communi* post vota quando Superior dominij abdicacionem iniungit. Atqui verissima. quia Scholares statim post vota simplicia, vt volunt citati Doctores ab Aduersario, licet fiant membra Collegij, nullum habent ius & *dominium in communi*: vel, iuxta veritatem, semper illud habent, vsque dum fiant Professi vel Coadiutores formati. *ergo* quando Generalis iussu se abdicant *dominio*, in sententia illorum Doctorum non se abdicant *dominio in communi*: quia illud nunquam habuerunt: neque eodem se abdicant in sententiâ verâ, quia illud retinent vsque ad professionem vel vota publica: & abdicatio fit multis annis ante hæc. *ergo* se abdicant *dominio actiuo particulari*.

171 Tertium meum Argumentum erat, in Bullâ Gregorianâ esse sermonem de *dominio bonorum*, quæ

quæ Scholares in casu dimissionis recuperant. Vnde inferebam, non posse esse *dominium particulare passuum*. quia Aduersarius putat, in illis bonis esse iam ius acquisitum tertio.

Ad Argumentum nihil responder; sed solùm quærit, *quid si aliquis dimitteretur à Societate, postquã sua bona renunciauit in pauperes? recuperabitne illa: an non dimitteretur cum magnâ offensione? Si dominium actiuum particulare bonorum retinendum est à Scholaribus, vt Societas habeat maiorem libertatẽ illos dimittendi cum minori offensione; sequitur vt hoc dominium nunquam sit abijciendum ante professionem vel vota publica: quod & naturæ votorum, & Constitutionibus Societatis oppidò aduersatur.*

Respondeo falsò inferri, dominium illud nunquam esse abijciendum. & rationem reddidi in *Auctario num. 30.* quia ad iniungendam dominij abdicationem, Societati sufficit moralis certitudo de constantia suorum in Vocatione, & , quòd aliquando contingat, quempiam dimitti post renuntiationem omnium suorum bonorum; hoc non attendi. ad ea enim, quæ frequenter accidunt, iura se adaptant, & non ad ea quæ rarò. *l. nam ad ea. ff. de legibus.* Per se autem Societas spectauit hunc finem in retentione Dominij, vt suos probare posset non vno vel altero anno, sed pluribus arbitrio Generalis, qui non faceret contra Constitutiones, etiã si in aliquo casu non iniungeret abdicationem dominij alicui vsque ad professionem. Quod verò Aduersarius ait, *Dominium aduersari naturæ Votorum;* de solemnibus est verum;

R 2

quã

quatenus sunt solemnia; de simplicibus Scholarium, quæ sunt essentialiter vota religiosa, est erroneum & contrarium definitioni GREGORII XIII.

- 173 Quartò urgebam Aduersarium asserentem, Scholares retinere *dominium passiuum*. quia contra eiusdem aliam Assertionem, vota religiosa non forent æqualia in omnibus Religionibus, & posset vnum esse laxius alio.

Respondet, *ex parte vouentis, ex cuius intentione æstimari debent vota esse æqualia. quia nec Scholares Societatis, quantum est ex se, nec alij Religiosi possunt recuperare bona relictæ in seculo. essent ergò solum inæqualia attentâ Superioris facultate, quia in Societate Generali potest Scholares dimittere liberè & reponere in statu, in quo iterum sint capaces dominij: quod in alijs Religiosis non potest fieri.*

- 174 Sed. vnde ille probat, hanc æqualitatem votorum esse spectandam solum ex parte & intentione vouentis? ego contendo, spectandam esse absolute & ex naturâ ipsius Voti paupertatis admissi ab Ecclesiâ cum retentione capacitatis dominij, cum qua non admittit vota aliorum Religiosorum.

- 175 Postremò argumentabar ponderando illa verba *Constitutionis Gregorianæ*, quibus loquendo de emittentibus vota simplicia post biennium, dicit *dominium valeant retinere*; retinere enim est tenere id quod habebatur §. *retinenda Inst. de interd.* sicut etiam ponderabam alia verba. *bonorum suorum.*

Respon-

Respondet, *frigido colore me vti, perpendendo hac verba, quia frequentissimum est Legumlatoribus, verbis abuti: & dominium etiam in communi rectè dicitur dominium bonorum suorum.*

Non nego, Legumlatores aliquando abuti vo-¹⁷⁶cabulis, qui tamen non est abusus attentâ subiectâ materiâ, ex cuius natura facilè intelligi potest, in quo sensu illud vocabulum accipiendum sit: quod declaro duobus exemplis ab Aduersario adductis. quando enim dicitur contractus ipso iure nullus rescindi. ex eo quod contractus ipso iure est nullus; necessariò sequitur non annullari, & rescindi à Iudice: sed declarari esse nullum. Item quando CHRISTVS alloquens DEIPARAM vocat illam *mulierem*, ex necessitate intelligimus non esse corruptam, sed Virginem; atqui in nostro casu, quæ necessitas cogit dicere GREGORIUM abusum fuisse vocabulo *retinendi*: nisi obstinatio Aduersarij, qui non potest dediscere haustum semel errorem, post vota biennij non retineri bona propria & paterna? maximè cum GREGORIUS in illa ipsa Constitutione sub grauiissimis pœnis prohibuerit, ne quis ibi definita, audeat. nisi quantum verba ipsa sonant, interpretari. nam quod addit de *dominio etiam in communi* rectè dici dominium bonorum suorum; sapit ipsius ingenium desultorium, quo modò ait, modò negat, Scholares retinere *dominium in communi*, vide quæ dixi in Consultatione num. 26.

III. Confutatio Argumenti ex Obseruantia subsecutâ
num. 51. vsque ad 56. multiplicis erroris
arguitur.

ARgumentum validissimum, quod ego in Consultatione num. 27. adduxi ab Obseruantia subsecutâ, ferè centenaria, & praxi recepta in tota Societate vbique terrarum dispersa, vt Scholares post vota retineant dominium particulare actiuum; Aduersarius profitetur, se enodaturum vnâ responsione breuiter. Audiamus quid præstiturus sit tanto hic Promissor hiatu.

177 Primò distinguit de Consuetudine. Si dicta, inquit, Consuetudo, & obseruantia, est, vt iustis solum de causis dominium particulare retineatur; est secundum Constitutiones, nec rectè dicitur earum Interpres, quæ hac in parte clara & perspicua sunt: si verò est Obseruantia, vt reseruetur dominium particulare, & ad testamenti factionem expeditum indistinctè, hoc est, quibuscunque & semper; est contra dictas Constitutiones: id est, contra Essentialia & Substantialia vota Religionis: ideoq; dubia, & fortè non sine animæ periculo, vtpotè quæ laxat vota Deo facta, & reddit inutiles & frustratorios plurimos Constitutionum textus, qui requirunt iustas causas: quare praxis huiusmodi non est per Superiorem toleranda: & addit, esse abusum fortè tantum excusandum ex eo capite, quia introductus sit ob errorem, & ideo esse cassandū & nihili faciendum.

Deinde vehementer miratur, quod cum ego in meâ Consultatione num. 29. testatus sim mori esse hodierni,
vt

ut post tres, vel quatuor annos dominium abdicetur; ipse hanc abdicationem distulerim vsque ad sextum, & rursus obmissas solemnitates ratificauerim, post alios annos quinque: & obiter monet, in Exam. c. 4. §. 2. statui, ut huiusmodi abdicatio ultra anni spatium non prorogetur.

Quod Aduersarius hoc loco vsurpans quoddam¹⁷⁸ testimonium Iacobi Kellersi in Cauea turturis. c. 41. ait, quot penè scatet verbis, tot habere Argumenta contra praxin & Observantiam retinendi dominium in Societate, hoc ego multo veriùs dicam de his Assertionibus EPOPTÆ paucis mutatis. Pluribus scatent erroribus, quàm verbis. vna excepta sententiâ, qua dicit Consuetudinem retinendi dominium particulare esse secundum Constitutiones. quanquam ego erravi. Nā hoc ille affirmat solùm sub conditione, si iustis de causis dominium retineatur. imò non ego erravi, sed ille qui asserit, esse secundum Constitutiones retinere dominium si adsint iusta causa: quasi verò non semper adsint. nam verum est absolutè retineri dominium & quidem iustis de causis, ut affirmat GREGORIUS in suis Constitutionibus: quæ causæ nūquam defunt. Cum, ut dixi, sint vniuersales, & in hoc sensu verissimum est, Constitutiones esse claras & perspicuas; sed numeremus paucis errores indignos venia.

Primus est, dum dicit, si reseruetur dominium in¹⁷⁹ distinctè, id est semper & quibuscunque aut expeditum ad testamenti factionem, esse contra Constitutiones. at nos demonstrauius esse Constitutionibus conforme.

- 180 Secundus est. dum ait *domini retentionem esse contra essentialia & substantialia vota Religionis*. At hic error expressè damnatus est à GREGORIO XIII. in suis Bullis.
- 181 Tertius error est. Quòd putet, *iustis de causis retineri posse dominium post vota: & nihilominus in ipsius sententiâ dominium est contra Essentiam & Substantiam voti Paupertatis*.
- 182 Quartus error est. Quòd censeat, *Scholares retinere dominium bonorum ex dispensatione in voto Paupertatis*. quod primum est falsissimum. quia hoc votum in Societate ex intentione Vouentium, & Ecclesiæ, non excludit dominium; Deinde repugnat opinioni ipsius Aduersarij, qui non negat, Scholares retinentes dominium, esse veros Religiosos, quod implicat, si Essentia paupertatis Religiosæ excludit dominium; & omnia tria vota requiruntur ad substantiam status Religiosi.
- 183 Quintus error est. quòd affirmet, *si Scholares non abdicent quamprimum & in continenti dominium, vel sine iustis causis retineant; inutiles esse & frustratorios plurimos Constitutionum textus*. hoc pater ex supra dictis esse falsissimum.
- 184 Sextus error est. quòd *Scholares retinentes dominium, si cum illis non sit dispensatum ex causis iustis, peccent mortaliter*. Nam falsum est, illos egere dispensatione: & licet egerent dispensatione; non esset dispensandum in Iure diuino, sed ad summum in Constitutionibus, (licet hoc sit falsum) quæ non obligant ad peccatum.
- 185 Septimus error est. quod putet, *si non statim se abdicens*

abdicent dominio, non impleri vota quantocyus, & Deo minus dari, quàm debetur. Nam vota Scholarum, ut supra probatum est, non obligant illos ad abdicandum dominium statim, sed quando Superior iubeat.

Octauus error est, dum affirmat praxin & obser-¹⁸⁶uantiam in vniuersâ Societate receptam, non esse tolerandam, & esse abusum.

Nam licet esset contra Constitutiones, quod est falsum, iam post integrum sæculum esset consuetudo legitimè præscripta c. cum dilectus 8. de consuet. & ibi DD.

Nonus error est, dum ad confirmandam sen-¹⁸⁷tentiam suam de retentione domini concedenda solum raro & nonnullis, & de abusu, & damnabili nec toleranda consuetudine contrariâ, adducit verba Kellersi loc. cit. quæ hic describam: ut illis ipsis tam multiplex error EPOPTÆ coarguatur. Societas, inquit Kellerus, viget & floret, statq; in primâ regulâ fundatoris IGNATII: nihil de pristino rigore leniuit, nihil noua laxitatis admisit, Constitutionesq; accuratè seruantur; omnes in usu sunt; contra nullam impune delinquitur, Paupertas etiam reddita est astrictior. Si EPOPTA tam multis nominibus, & de me, & de Societate vniuersa non esset ita meritis malè; cogerer illi diligentissimè gratias agere pro hoc tam luculento Kellersi testimonio, quo omnis abusus in materia paupertatis abesse à Societate comprobatur.

Decimus, qui sequitur error, seorsim enume-¹⁸⁸randus est; quia sanè decumanus est, & singulari cum animositate (ne quid grauius dicam) con-

R s

iunctus.

iunctus. Homo priuatus, rerum nostrarum notitia leuissimè aspersus, obseruantiam vniuersæ Societatis, integro sæculo vbique terrarum receptā, praxin à septem Generalibus Congregationibus approbatam, quam sex Præpositi Generales, omnes Superiores, omnes Theologi totius Ordinis, denique vniuersa hæc Religio (in qua tot viri sunt literis præstantes, prudentia singulari & moribus laudabiles, imò nonnulli aris & publico cultu ab APOSTOLICA SEDE donati) confirmauit. & SACRA ROMANA ROTA toto orbe venerabilis, vocauit *inconcussum vsum Societatis*, de cuius viribus dubitari non possit, & quæ non solum non repugnet *Constitutionibus Apostolicis*: verum etiam illis *maximè conformis*. quin & Iuridica ALMÆ VNIVERSITATIS INGOLSTADIENSIS FACULTAS, suo in Responso tanquam *quotidianam & notissimam* est contestata, audet dicere, *esse nihili faciendam, cassandam, non tolerandam*, & (ne omninò immitis videatur) *solum excusandam ob errorem*, & si Deo placet, *ob ignorantiam* Iuris Societatis, & Constitutionum Apostolicarum: quibus magnus ipse Papinianus nuper de cælo delapsus, sua EPOPSI admirabili nouam attulit lucem, quam vniuersa Societas si non venerabunda, admirabunda saltem, suspicere, eiusque beneficio tam inueteratū errorem, & abusum agnoscere, & agnitum corrigere debeat, & sæculo iam fere à sui fundatione verrente, incipiat inducere in mores, vt omnes Nouitij ante, vel post vota, absoluto tyrocinio, statim, quantocyus, in continenti, intra vnum diem, antequam
 ad ex-

ad externos diuertantur actus, omnia bona sua distribuunt in pauperes: vel, si ipsis placeat, donent cōsanguineis (quando in eius erroneâ sententiâ, *hæc erogatio in pios vsus, non est necessitatis sed consilij*) nec pariat, quemquam post vota retinere dominiū; nisi forrè in aliquo casu raro, cum nonnullis, ob causas honestas, iustas, iustissimas, graues, magnas, maximas, urgentes, necessarias, quæ vix possunt accidere, contra ius diuinū dispensetur, per potestatem, quæ nō deest Societati, vt retinere possint suorum bonorū dominium actiuum particulare. Mirum sit; si Aduersarius sibi non persuaferit, fore, vt Societas vniuersa in primo Conuentu generali sit Deo gratias actura, quod meus EPOPTA ipsam tam turpi errore liberauerit, de quæ tam intolerando abusu admonuerit: ac fortè tam insigni Benefactori egregium aliquod monumentum, grati animi ergò, decretura: tum verò abolitura, vel saltem interpretatura ad EPOPTÆ mentem omnes Constitutionum textus, & Decreta hætenus facta de bonorum propriorum retentione: & porrò seuerissimè iussura, vt in posterum, non aliter obseruentur, quàm quo modo EPOPTA diuinitus oblatâ sibi luce illustratus, pro sua charitate & zelo erga Societatem, præscripsit.

Quod autem admirabatur, me contra morem 189 hodiernum distulisse abdicationem bonorum ultra quadriennium; postulat, vt reddam illi mei facti rationem. quid si non placeat? quid si nolim? quo iure hoc à me postulat? &, si tamen velim respondere, dicam me nondum eo tempore

re

re annum vigesimum expleſſe: dicam, id non permiſſiſſe patrias leges: dicam habuiſſe me illas *iuſtas & iuſtiſſimas cauſas*, ob quas debuerit mecum diſpenſari. & ſi vrgeat, quæ fuerint; comminiſcar non vnas, ſed volo illi ſincerè aperire id, quod res eſt. Mea abdicatio non fuit facta heri vel nudiuſtertius: ſed ante annos vnum ſupra quadraginta: quo tempore Ordinatio Præpoſiti Generalis de non differendâ abdicatione vltra quadriennium, in mores Societatis nondum erat inducta. Pauci enim primis temporibus abdicabant ſe ſuis bonis, ante tempora proxima emissioni vororum ſolemnum vel publicorum. vt, vel hinc intelligat Aduerſarius, primorum illorum temporum Superiores Societatis, quorum plerique SANCTO FVNDATORI conuixerant, eiſque ſenſa probè norant, non exiſtimariſſe, renunciationes bonorū eſſe faciendas ante vel poſt vota *ſtatim, quantocius, in continenti*, vt EPOPTA contendit.

190 Quod denique obiter monebat, in Exam. c. 4. §. 2. ſtatui, vt dominij abdicatio vltra anni ſpatium non prorogetur; inter alios errores numerari debet. nam promiſſio, de quâ ibi eſt mentio, hoc eſt, de abdicando dominio, non fit de abdicando illo intra primum annum: imò intra primū annum non obligat: ſed de abdicando poſt vnum ab ingreſſu annum, non ſtatim vt malè Aduerſarius interpretatur, ſed *quandocunque per Superiorem inunctum fuerit in reliquo tempore probationis, quo completo* (inquit textus) *ante profeſſionem profeſſi & ante tria vota publica Coadiutores re ipſa relinquere ac pauperibus*

ribus dispensare debent. hic ergo, id est, incertum illud tempus, quo Superior iusserit, est terminus, ultra quem abdicatio domini prorogari non potest: & non, ut EPORPA somniat, ultimus dies anni ab ingressu in Nouitiatum.

IV. *Confutatio Argumenti ex Iure Communi* num. 56. usque ad 61. & à num. 69 usque ad 77. *improbatur.*

ARgumentum, quod ego in Consultatione, 191 dico ex Ratione petitur, ille dicit ex Iure communi. perinde est. hoc ergo argumentum, antequam confutare aggrediatur, dupliciter me carpit.

Primum est. quod remotissima sint ab hac nostra disceptatione: quæ ego non semel in Consultatione inculcaui. posse Ecclesiam & summum Pontificem ex potestate sibi à Christo collatâ admittere vota simplicia Paupertatis, Castitatis & Obedientia, tanquam vota substantialia Religionis cum retentione domini actiui particularis. & addit, sibi de potestate summi Pontificis disputare mentem non esse: neque hoc pati religionem. Itaque videtur hoc Pontificiæ Authoritati non denegare.

Secundum, quod nimis confidenter dixerim, esse probatum, testamentum in seculo factum à Titio confirmatum non fuisse, nec dominium in Caium transmissum, & subdit, hætenus nullam rationem huius rei, nisi fortè à Dominio, sed insufficienter petitur à se in totâ meâ Consultatione inuentam esse.

Ain-

192 Ain verò esse remotissima à nostra disceptatione, quæ afferuntur de potestate Ecclesiæ & SUMMI PONTIFICIS? Ego sic argumentabar: SUMMVS PONTIFEX potest admittere vota simplicia, tanquam vota substantialia Religionis, ita vt votum Paupertatis non excludat ad tempus dominium rerum temporalium; atqui hoc fecit summus Pontifex GREGORIUS XIII. in votis, quæ emittuntur in Societate post biennium probationis. ergò in Societate post vota simplicia retineri potest dominium ad tempus: & consequenter votum paupertatis Scholarium non confirmat testamentum antea factum; nec est titulus validus ad transmittendum dominium. hæc Conclusio, in quâ, etiam per Te, consistit status nostræ Controuersiæ, deducitur immediatè ex illis duabus præmissis. Quo modo ergò audes affirmare, quæ afferuntur de potestate SUMMI PONTIFICIS esse remotissima à disceptatione nostra?

Quod ad secundum pertinet, magnoperè vereor, vt seriò affirmes, te in mea Consultatione nullam inuenisse rationem, quâ probetur, Titium per vota non confirmasse Testamentum, nec transmisisse dominium in Caium. nam mihi videor aliquot adduxisse: ipse quæ non parum laborasti (sed frustra,) in illis soluendis. Non hoc, inquis, dico. Inueni aliquam rationem, sed insufficienter petitam à dominio. Adeone tibi videretur insufficientis ratio à Dominio petita? si enim ostendi ex Iure Societatis, ex Pontificijs Constitutionibus, ex Obseruantia subsecuta, ex Ratione, & Refutatione

ratione omnium tuorum Argumentorum, Scholares postvota retinere *dominiū*, & omne *Ius* suorum bonorum *actiuum*, & *particulare*; quā fronte, nisi fortē, quam perfricūisti, pronuncias, esse *insufficientem* hanc rationem à *dominiū* retentione petitam, vt proberur, Titium non confirmasse testamentum, nec transmississe dominium in Caium? si concedis, à me probatum fuisse, Titium post vota retinere dominium; quomodo affirmare audes *insufficienter* probatum esse, Titium non confirmasse testamentum, nec bonorum suorum dominium in Caium transmississe? num existimas Titium retinere dominium, etiam post confirmationem testamenti, & postquam illud in Caium transtulit? Tu videlicet collimasti: & *sufficienter* probas contrarium, qui totus es in eo, vt probes. Titium non posse testari, & non posse reuocare testamentum factum in saeculo, quā, vt iam discere potuisti, licet à me concederentur; tamen inde non sequeretur, eum amisisse dominium, aut in quemquam illud transmississe, vt supra toties probatum est.

Hæc præfatus Aduersarius aggreditur, meas ¹⁹³ argumentationes, quibus probare satago de essentiā & substantiā voti non esse priuare illico vouentem dominium bonorum temporalium, quæ habebat. Prima erat huiusmodi. votum est quædam lex priuata, quam vouens sibi ipse indicit. atqui nemo potest ita legem sibi indicere, quin eam reuocare possit ex l. si quis ff de legat. 3. ergo nemo potest sua priuata voluntate per votum à se auferre capacitatem Iuris & dominij.

Secun-

194 Secunda argumentario erat. status Religionis perfectus, à Christo institutus, & qui semper perseveravit in Ecclesia, non excludit capacitatem dominij, ut patet in antiquis Religiosis, qui dominium aliquarum rerum retinebant, condebant testamenta, in quorum testamentorum fauorem etiam leges Imperiales *l. generali C. de SS. Eccles. & l. si quis Presbyter. C. de Ep. & Cler.* aliqua statuerunt, ergo possunt esse verè & propriè Religiosi, retinentes capacitatem dominij.

195 Tertia ratio erat. quia nō est cōuūm voto paupertatis Religiosæ, ut auferat capacitatem dominij: tum quia, ut dictū est, antiqui Religiosi illa nō caruerunt: tū quia potest esse aliqua Religio cū solis votis simplicibus, ac proinde carētibus illa solēnitare, & effectu inducendi incapacitatem dominij.

196 Quarta ratio erat. quia, ut votum Paupertatis faciat vouentem dominij incapacem, non habet, nisi ex Institutione Ecclesiæ à tempore GREGORII MAGNI, qui in *cap. quia ingredientibus.* approbavit. *Authen. Iustiniani. Ingressi. C. de Sacros. Eccles.* Ergo, sicut Ecclesia potuit voto Paupertatis adiungere hanc vim efficiendi vouentes incapaces dominij; ita potuit non adiungere: & de facto nō adiunxit votis simplicibus Scholarum in Societate. Aduersarius *num. 57. 58.* conatur respondere ad primam ex his, rationem: ad reliquas tres non responder ex professo sed *num. 69. & seqq. & num. 74.* proponit duo Principia, siue duas Assertiones, ex quibus, nisi fallor, opinatur, illa argumenta refelli. Examinabimus prius Confutationem meam

pri-

primæ Rationis, postea illius Assertiones, vt appareat, num ex illis confutentur reliqua tria argumenta, & in fine expendemus alia quædã ipsius argumenta hinc inde sparsa.

De Confutatione primæ Rationis.

NEgat illud assumptum, quo dicebam, ne-197
minem posse ita sibi legem indicere, quin eam reuocare possit. primò quia *contractus ex conuentione legem habent.* Ergò si mea assumptio est vera; sequitur impunè contemni, & non obseruari posse.

Secundò. Sequeretur arctiori nexu constringere obligationem comparatam hominibus, quàm Deo per votum. quoniam obligatio comparata hominibus non aufertur, nisi parte consentiente: per me autem vouens potest reuocare hanc legem, quam sibi indixit pro sua voluntate. ergò, &c.

Tertiò dato etiam, quod vouens possit voluntatem, per quam voto Paupertatis se obligauit, reuocare, hoc est verum solum in casu, quo alius non sit in detentione & possessione rerum temporalium vouentis per ipsum votum abdicatarum, sed earundem possessio sit apud vouentem; at si earum rerum possessio sit apud alium, vt re ipsa est in casu Titij apud Caium; illud est falsum. Vt planè intelligatur, quam vim habeat mea ratio de capacitate & incapacitate domini, & quod robur sit in Confutatione Aduersarij.

Primò notandum est, tria requiri, vt aliquis 198
per actum suum acquirat rei alicuius temporalis

S

domini

dominium. Primum est, *capacitas remota*: quæ in hoc consistit, vt quis sit creatura rationalis, & habeat expeditum vsum rationis, nec vlla lege positiua redditus sit inhabilis ad dominium acquirendum; Alterum est, vt velit dominium acquirere. parum enim prodesset, vt quis posset, si non vellet. & hæc potest appellari *potentia seu capacitas proxima*. Tertium est, vt quis per aliquem actum voluntarium re ipsa dominium comparet, v.g. acceptando donationem, emendo aliquam mercem, & similes contractus celebrando. vid. *Menoch. l. Presumpt. q. 80. n. 11. & 4. Presump. 19 §. n. 1.*

Ad amittendum autem dominium alicuius rei per propriam voluntatem, requiruntur etiam tria. Primum est, vt quis possit dominium amittere, ad quod pariter requiruntur vt habeat vsum rationis, & nulla lege positiua reddatur inhabilis ad alienandum. Secundò requiritur, vt velit alienare. Terriò, vt re ipsa alienet. per *l. alienationis 28. & ibi Rebuff. ff. de verb. signif.*

199 Secundò notandum est, incapacitatem ad retinendum vel acquirendum dominium esse duplicem: Vnam *remotam*, & *aliam proximam*. *Remotam* nemo potest contrahere sua propria voluntate: sed vel prouenit à natura, vel à lege positiua, v.g. stultus & rationis expers à natura habet, vt non possit per actum suum acquirere dominium. & solemniter professus habet à lege, vt non possit illud retinere neque acquirere. *incapacitas* verò *proxima* tam retinendi, quam acquirendi dominium, pendet à propria voluntate. Etenim dum

dum aliquis manet in tali dispositione voluntatis, ut velit omnino abdicare se dominio rerum suarum, vel non velit amplius illas retinere; habet *proximam incapacitatem* ad illas retinendas, & nil aliud deest ad hoc, ut re ipsa illas non retineat, quam actus aliquis sufficiens ad illarum dominium abdicandum, qualis esset v.g. donatio, vel etiam actus volendi illas habere pro derelictis. Similiter *incapacitas proxima* ad rei alicuius dominium acquirendum eo ipso esse intelligitur, dum quis manet in actuali dispositione voluntatis non volendi quicquam acquirere.

Ex dictis infertur, non posse esse materiam 200 voti *capacitatem* vel *incapacitatem remotam* retinendi & acquirendi dominium. quia, ut dixi, hæc pēdet vel à naturâ & lege positivâ. potentia autem & *capacitas proxima*, licet & *incapacitas* acquirendi & retinendi dominium, potest esse materia voti. quia, ut dictum est, hæc consistit in libero actu nostræ voluntatis: & ideo votum Paupertatis potest obligare vouentem ad non volendum retinere, nec acquirere dominium: & si vouens absolute hoc intendit; peccat contra votum, volendo retinere, vel acquirere: & consequenter etiam retinendo & acquirendo; non tamen propterea absolute factus est incapax ad retinendum vel acquirendum, quia non habet *incapacitatem remotam*, quæ proveniat à natura vel lege: sed solum habet *incapacitatem proximam*, quæ consistit in ipsius volentis actu libero non volendi retinere, vel acquirere dominium: qui actus, dum

perseuerat, reddit vouentem non remotè, sed solum proximè incapacem. quocirca si mutet voluntatem, & velit retinere vel acquirere dominium; iam erit absolutè capax, vel non incapax retinendi & acquirendi.

201 Tertio notandum est, votum paupertatis, quod emittitur in Societate post biennium probationis, ex intentione vouentium & Religionis acceptantis, non habere pro materiâ actum non volendi retinere dominium rerum suarum absolutè: sed cum hoc addito, non volendi retinere & de facto relinquere, *quandocunque Superior insserit*, sicut nec est materia huius voti actus non volendi acquirere dominium absolutè, sed cum addito, id est, *sine consensu Superiorum*. ex quibus fit, Scholares Societatis post vota, si Superior non iubeat abdicare dominium, non peccare, volendo illud retinere, & retinendo. Atque ex his omnibus facilè est respondere ad argumenta contraria.

202 Ad primum enim, dico, non esse parem rationem voti & contractus humani. quia ad contractum humanum concurrunt vtriusque contrahentis voluntas. *l. Labeo. 19. ff. de verb. sig.* obligatio autem con surgens ex voluntate duorum non potest auferri per voluntatem vnius tantum, in ordine ad id, ad quod se obligauit. *per l. nihil tam naturale est. 35. ff. de Reg. iur.* Huc accedit, quod contractus, & conuentiones humanæ mutuae habent robur & firmitatem à lege naturali vel positua, quibus stantibus, etiam si quis velit, non potest contem-
nere

nere & non obseruare contractum, & conuen-
tionem initam per *l. nemo potest. 7 §. ff. de Reg. Iur.* At
in voto, quo quis se obligat ad actum non vo-
lendi retinere dominium vel acquirere, non con-
currit vlla lex naturalis vel positua, quæ faciat
vouentem incapacem ad volendum retinere &
acquirere dominium: & Ius naturale de obser-
uando voto, solum facit, vt quis volendo retinere
acquirere dominium peccet: & idcirco, sicut
vouens vouendo indixit sibi illam legem, vt non
vellet retinere vel acquirere dominium; ita liberè
potest retractare & velle retinere aut acquirere,
& sic habere *capacitatem proximam* siue *non incapa-*
ciatem ad retinendum vel acquirendum, quod e-
rat antecedens mei argumenti.

Dicet. Ergo Scholaris Societatis saltem pecca-
bit contra votum, volendo dominium bonorum
suorum retinere.

Respondeo. Negando assumptum. quia, vt
modò dixi, votum Scholaris non est absolutè de
non retinendo & non volendo retinere, sed quā-
do Superior iusserit abdicari. Peccaret, si vellet
retinere etiā postquā Superior abdicari iussisset.

Ad secundum negatur sequela. hoc est, minus²⁰³
fortiter obligaturum votum, per quod Deo ac-
quiritur obligatio, quā humanas cōuentiones, per
quas acquiritur homini. nā in ordine ad peccatū
fortius obligat votum, quā conuentio vlla hu-
mana, sed, quod pertinet ad nullitatem actus, vo-
tum ex natura suā, licet frangatur, non irritat a-
ctum contrarium, vt patet in contrahente matri-
monium,

monium, post votum simplex Castitatis, & in accipiente aliquid temporale post votum simplex Paupertatis. At in multis conuentionibus humanis, si vna pars tantum tentet contra facere; nihil efficit. v. g. qui donauit sua, non potest retrocedere. & ratio diuersitatis est, quia si altera pars non consentiat; lex naturalis & positua saepissime irritat actus contrarios. Si autem per votum aliquid promittatur Deo, spectata sola natura voti, nulla lex est, quae annullet contrarium actum.

304 Ad tertium patet ex alibi dictis. Vide num. 123. & seqq. quia in casu Titij licet Caius esset in detentione aut possessione rerum ipsius Titij vouentis; tamen votum Titij, ut ostendi, non est titulus habilis ad transferendum dominium, ita ut Caius potuerit mutato titulo, incipere possidere nomine & animo domini.

Ex his postremo infertur, recte fuisse à me dictum; vouentem & se obligantem ad volendum retinere vel acquirere dominium mutata voluntate, posse recuperare illam capacitatem, quam per votum abstulerat. quia haec est *capacitas proxima*, de qua loquor, non *remota*. & ideo sicut reuera per votum fuit amissa; ita mutata voluntate proprie dicitur recuperari.

De Principijs seu Assertionibus Aduersarij, quas ponit ad refellenda alia irra mea argumenta.

205 **P**rima Assertio habetur num. 69. Est autem, inquit, *haec de re nostra haec sententia: per praestationem*

votorum substantialium statim vouentem in potestatem Ecclesie vna cum proprietate & dominio rerum temporalium perpetuò transire sine vllâ hoc specialiter sanciente Ecclesie constitutione, ex naturâ quasi & votorum qualitate. habemus huius sententiae Assertorem Bartol. in Authent. ingressi. n. 2. C. de S. S. Eccles.

Secunda Assertio est num. 74. est ergò, inquit, ea nostra sententia. non iure Ecclesiastico priuari dominio religiosum: non etiam priuari demum per emissionem votorum: nec, nisi ineptè, votorum solemnitate: Sed priuari iure Ciuili canonizato in cap quia ingredientibus.

Examinemus tantisper hæc Aduersarij principia, vt videamus, num illi deseruiant ad soluendas meas rationes.

Primò. Noto vtrobique dici ab Aduersario suam esse sententiam. Itaque si ostendero, hæc principia inter se pugnare; non poterit negare, se in hac re pugnantiâ lentire.

Secundò. Quaero ab illo. quid sibi velit cum dicit. num. 69. vouentem transire statim in potestatem Abbatis ex naturâ quasi & votorum qualitate? cur apponitur illud Quasi? an vt significet, istum transitum non esse de essentia votorum, sed quasi essentia? An vt significet, non esse essentiam, sed solùm proprietatem quarto modo votorum, quæ conueniat omni soli, & semper si hoc vult; perinde est in nostro proposito, ac si esset de essentia. An, vt indicet, esse solùm qualitatem accidentalem votorum, & aliquid extrinsecum superadditum, quod possit adesse, & abesse absque corruptione votorum substantialium Religiosorum? si hoc

S 4

vult;

vult; non dissentio. Ego quoque idem assero. Sed tunc illi difficile erit explicare, quid sit istud extrinsecè superadditum, per quod vota religiosa *faciant transire vouentem in potestatem Abbatis* cum amissione omnis dominij, nisi fortè dicat esse Constitutionem humanam, vt videtur velle, ab Ecclesia canonizatam. quod si fateatur; non facile respondebit ad mea argumenta.

209 Tertiò interrogo, quo modo non pugnent inter se hæc duo? *per præstationem votorum statim vouens transit in potestatem Ecclesie cum proprietate & dominio. & vouens non priuatur dominio per emissionem votorum.* An fortè sunt quid diuersum votorum præstatio & emissio? Item illa: *vouens transit in potestatem Ecclesie cum proprietate & dominio ex naturâ votorum sine vllâ hoc specialiter sanciente Ecclesia Constitutione. & vouens priuatur dominio, Iure Ciuili canonizato in cap. quia ingredientibus.* Qui textus Auctoritatem habet à S. GREGORIO MAGNO, & consequenter ex Constitutione Ecclesie.

210 Quarrò scire aueo, An putet, Imperatores & Laicas potestates potuisse legem condere habentem vim obligandi religiosos, & efficiendi illos incapaces dominij sine Auctoritate Ecclesie? si affirmet; toto cælo errat. si neget: qua ratione asserit, *vouentem transire in potestatem Ecclesie cum proprietate & dominio ex Iure Ciuili canonizato in cap. quia ingredientibus* quod est eiusdem Ecclesie? si enim hanc canonizationem auferas; nullam vim ad hoc habebit lex Imperialis.

211 Quintò, Cupio mihi explicari; cur non nisi ineptè dicatur

dicatur num. 74. religiosos priuari dominio, votorum solemnitatem? Equidem nullum haecenus Doctorem inueni præter te, qui non dicat, Religiosos priuari dominio, per vota solemnia. certè, si votum solemne hanc vim habet, non habet quàm votum, sed quàm solemne est, ergo forma vel ratio formalis, per quam hanc vim habet, est solemnitas.

Sextò. In supradictis Assertionibus Aduersarij²¹² habeo aliquas difficultates. Prima est. quàm fieri possit, *ut vouens transeat in potestatem Ecclesie cum proprietate & dominio per prestationem votorum substantialium, ex naturâ ipsorum votorum, cum antiqui Religiosi essent substantialiter Religiosi: & tamè retinerent dominium?* & in Societate ex definitione Sedis Apostolicæ aliqua vota religiosa substantialia non habeant vim priuandi dominio? ad hoc argumentum erat respondendum: & non vagandum per auia & deuia. Secunda difficultas est, *Quàm fieri possit, ut sine sanciente Ecclesie Constitutione habeant vim vota priuandi dominio:* cum communis Doctorum sententia sit, hanc vim priuandi habere solùm vota solemnia? Et solemnitas hæc sit ex solâ Ecclesie Constitutione inuenta, ut fusè probaui in II. Parte? Tertia difficultas est, quomodo *non priuetur dominio Religiosus iure Ecclesiastico:* cum omnes Doctores dicant, priuari ex vi *textus in cap. quia Ingredientibus.* quod est Ius Canonicum & Ecclesiasticum? Sed hæc satis sint de duabus hisce Assertionibus, & Principijs Aduersarij, ex quibus apparet, non posse solui tria illa mea argumenta posita num. 193. 194. 195. quoniã

reuera essentia status Religiosi à CHRISTO instituti non includit dominij incapacitatē: neque hæc est cœua Religiosæ Paupertati: sed habetur solùm ex Ecclesiæ Constitutione. Persequamur reliqua, quæ subnectit. & videamus, vtrum expiscari possimus aliquid quod eruditorum gustui, ac palato sapiat.

Expenduntur quadam Aduersarij Argumenta & Responsiones à num. 69. vsque ad 77.

214 Primò num. 69. ex doctrinâ Bartoli assertit, per ingressum in Monasterium, sine nouâ apprehensione Monasterium omnium bonorum possessionem & dominium acquirere.

Respondeo hoc esse verum per ingressum cum effectu, hoc est, per emissionem professionis & votorum solemnum. verba. n. cum effectu sunt accipienda. l. si per alium §. docere. ff. ne quis eum qui in Ius vocat. est, vi exim. l. 1. §. hac verba ff. ne vis fiat. &c. Scholares Societatis non emittunt professionem, sed vota simplicia.

215 Secundò, multis Doctorum testimoniis relatis probat, ingressos monasteria, capite minui, & mori ciuilliter.

Respondeo hæc esse vera de ingressis cum effectu, & professis solemniter, & stando in Iure communi. quo in hac parte Societas respectu Scholarium non regitur.

216 Tertiò. impugnat meam sententiam, vbi dico, Ecclesiam adiunxisse voto illam vim priuandi omni

omni Iure & dominio. quia Baldus. *Rimin. Iun. Menoc. & D. Mart.* docent *ingredientes Monasteria priuari dominio per primum ingressum.* non tantum per eum, qui fit per Professionem. Respondeo, hanc doctrinam non admitti à multis alijs, præsertim post *Concil. Trid. Sess. 25. de Regul. c. 16.* & licet hoc esset verum; primus Ingressus non posset habere illam vim, nisi ab Ecclesiæ Auctoritate.

Ad confirmationem, qua dicit, hanc ipsam sententiam Baldi &c. necessario amplecti debere illos, qui autumant. Si Pater Filio sub cōditione si sine liberis decesserit, fratrem substituerit, institutus vero post ingressum in Monasterium intra annum probationis adhuc Novitius decesserit. bona acquiri monasterio excluso substituto. Vel venientibus ab intestato. Respondeo, hanc doctrinā de exclusionē substituti, &c. in isto casu non admitti communiter à Doctoribus. Vide Sanchez in *Decal. lib. 7. c. 3. num. 92.* Vbi pluribus etiam docet, dominium rerum Novitij non transire in Monasterium vllō modo, nec irrevocabiliter, nec reuocabiliter, nisi cum certis limitationibus, quæ in casu nostro non militant.

Quartò. Ad impugnationem cuiusdam mei²¹⁷ argumenti desumpti ex voto Castitatis, cum quo stat Ius in corpus coniugis post consummatum Matrimonium, Aduersarius dicit esse ineptam objectionem. Sed cur quæso inepta dicitur? contendebā, non esse de essentia Religiosæ Paupertatis auferre Ius & dominium radicale respectu bonorum temporalium: sed solum vsum. demonstraui hoc à pari in religiosa Castitate, quæ stat cum Iure in corpus

corpus coniugis, quam paritatem approbat *Ema. Rodriquez, Vasquez, Suarez, Sanchez*, alijque plures. quid solidi opponi potest? Respondet, non esse mirum, quod ius in corpus coniugis maneat cum voto castitatis, quia matrimoniū consummatum est indissolubile. Sed hoc est nugari: si essentia religiosæ Castitatis non excludit ius in corpus coniugis, cur votum Paupertatis excludit ius & dominium bonorum.

218 Quintò, num. 75. infert. *quantum ad priuationem dominij attinet, frustra me distinguere inter vota solēnia & simplicia substantialia Religionis, propriè dicta, frustra etiam me sapissimè monere, Religiosos primorum seculorum fuisse verè & propriè Religiosos, & nihilominus capaces dominij: & falsò præterea à me asseri, vota Scholarium se habere instar merè simplicium. quoniam in Consultatione num. 57. habere effectum votorum solemnum dixi. Sed sanè hæc omnia sua spontè cadunt, vt patet ex dictis. Quod dicit num. 57. me concessisse, vota simplicia habere effectum votorum solemnum; respectu abdicationis dominij; falsò dicit. quia illud affirmo non de votis simplicibus Scholarium, sed Coadiutorum formatorum.*

219 Sextò num. 75. extremo ait, *me petere principium, quando assero, Scholares per vota non priuari dominio: & reddo rationem: quia hunc effectum priuandi dominio habent vota solū ex constitutione Ecclesiæ, cui non placuit eandem vim annectere votis Scholasticorum. Pro me cupio responderi à Dialecticis, qui probè norunt, tunc esse petitionem principij, quando redditur pro*
Re-

Ratione id, quod dicitur in Conclusionē. Conclusio mea est: *Scholastici Societatis per votorum emissionem non priuantur dominio*. Peterem opinor principium, si responderem. *Non priuantur dominio, quia per votorum emissionem non priuantur dominio*. Sed cum respondeam, *Non priuantur dominio, quia vota non habent hanc vim ex naturâ suâ: sed solum ex Constitutione Ecclesiæ; cui non placuit hanc vim annectere votis Scholasticorum*; ecquis alius dicere queat, me petere principium, nisi tu, cuius *EPOPSIS* non solum est acephala, sed etiam apus?

Postremò obijcit, *votum simplex Castitatis Scholasticum inualidare contractum matrimonij, & habere vim voti solemnij, ergò etiam votum Paupertatis reddit Scholasticum incapacem dominij*. Et quia ego respondi, afferendo disparitatem ex eo, quod Ecclesia non adiunxit illi voto simplici Paupertatis istam vim priuandi dominio (quæ certè est vnica ratio & à priori in hac materia.) Rursus dicit, *me petere principium*. Itaque non est opus aliâ solutione, quàm allatâ de petitione principij. Et licet mihi per *EPOPTAM* illam hîc non repetere, vt faltem hæc confutatio, quæ ex *EPOPTÆ* sententiâ tam crebro petit principium, tandem aliquando inueniar etiam finem.

V. *Confutationem Argumenti ex Refutatione omnium Obiectionum nullam esse demonstratur.*

221 **Q** Vintum argumentum, quo in Consultatione ostendebam, Titium per vota simplicia non confirmasse testamentum factum ante ingressum, nec suorum bonorum dominium transmississe in Caium, ducebatur ex Refutatione omnium Obiectionum, quæ allatæ fuerant in illo Scripto, quod reiiciebam. Cum autem per occasionem respondendi ad Argumenta Aduersarij in EPOPSI repetita & ad Confutationes Rationum mearum, ostenderim, quàm inanes fuerint Aduersarij conatus in meis refellendis; in præsentia non est mihi consilium eadem repetere: hoc tantum ago, vt demonstrem, multa esse à me adducta argumenta in Consultatione, ad quæ Author EPOPSEOS ne verbo quidem respondere voluit. ex quo non vana coniectura est, minimè potuisse. Illa igitur hîc enumerabo sub hoc titulo *Quinta Confutationis*. qui titulus propterea rectius dicendus fuerat, *Quinta Non Confutatio*. Sed quâdo rem tenemus; de titulo solliciti ne simus.

222 Primò. Ostendi, textus varios Confutationum Societatis & duarum Bullarum GREGORII XIII. de retentione dominij post vota nullo modo explicari posse de *dominio in communi*. Aduersarius tantum abest, vt hoc argumentum refellat; vt potius accuratissimè in EPOPSI principali suo argumento quinto ex sententia *Mandosij*, *Eman.*

Rodrig.

Rodriguez & Romani Hæc contendat, Scholares non retinere dominium in communi, sed omne Ius bonorū Collegiorum Societatis esse penes Præpositum Generalem.

Secundò. Eisdem textus probavi, non posse²²³ intelligi de *dominio particulari passivo*. Aduersarius omnes meas rationes dissimulat.

Tertiò. Dixi, acceptionem illam vocis *domini*,²²⁴ vt significet *capacitatem & potentiam passiuam* ad recipienda bona relictā in sæculo, esse omnino nouam, & omnibus Doctoribus incognitam, qui nomine *domini* semper intellexerunt *ius & facultatem actiuam* disponendi de re aliqua per *l. in rem actio. ff. de rei vindic. l. si quis vñ. §. differentia vbi. Bart. & DD. ff. de acquir. poss. ff. ille pro suā potestate, existimauit fortasse, sibi licere abuti vocabulis, meæque obiectioni silentio satisfecit.*

Quartò: Adduxi complura Decreta septem²²⁵ Congregationum generalium, in quibus grauissimi Patres à totā Societate electi, supposuerunt, post vota simplicia retineri dominium actiuum particulare. Hoc ille argumentum tacitus omnino præterijt, ratus ni fallor abundè se respondisse, quòd alicubi dixerit, in Societate esse *abusum intolerandum retentionem domini indistinctè omnibus concessam*.

Quintò. Respondi, omnes Doctores, quos ci-²²⁶ tat, affirmantes, per ingressum Religionis, per vota substantialia, mori ciuilitè, transire vouentem cum proprietate & dominio in potestatem Ecclesiæ, confirmari testamenta, bona hæreditaria trans-

transmitti in hæredes &c. esse intelligendos *de ingressu Religionis cum effectu*, id est per professionem, & de Votis solemnibus, & stando in iure communi; Scholares autem nondum esse ingressos cū effectu: eorundem vota esse simplicia: eos denique non regulari, hac in re, iure communi: sed statutis peculiaribus ab APOSTOLICA SEDE approbatis & declaratis, etiam cum derogatione iuris communis. Ille ad hæc omnia obfirmatè taceret.

227 Sextò Docui, Monachos primorum sæculorū fuisse verè ac propriè Religiosos: & tamen non caruisse dominio *actiuo particulari* illiusq; capaces fuisse, sicut & testandi, & vt hæredes instituerentur: ac proinde statum Religiosum à CHRISTO institutum non includere essentialiter incapacitatem dominij. Ille hæc omnia soluisse se putat dicendo, *frustra hoc à me moueri.*

228 Septimò. Adduxi verba Concilij Lugdunensis primi celebrati anno 570. quibus decernuntur aliqua in fauorem vltimarum voluntatum Religiosorum: sicut etiam duos textus Legum Imperialium in eandem sententiam. Ille Concilij Lugdunensis ne meminit quidem: Leges autem Imperiales vt suprà diximus, in longè alienum à meâ mente sensum detorquet.

229 Octauò. Probauit, hanc solemniratem, & effectum, vel potius vim, voti Paupertatis religiosæ, vt inducat incapacitatem dominij, esse ex solâ Ecclesiæ constitutione inuentam: & consequenter posse Ecclesiam hanc vim alicui voto Paupertatis

tatis non adiunxisse. Ille positis duobus illis admirabilibus principijs seu Assertionibus supra explicatis, meam hanc rationem pedibus trahit.

Nonò. Docui ex sententia *Caletani 2.2.q.38.art.230* 7. posse Ecclesiam admittere statum aliquem mancipantem hominem ad diuinum cultum & religiosa opera cum voto simplici: vt si Ecclesia institueret, quod in sacro Ordine & Religione aliquâ simplex votum fieret, & hoc ipsum confirmaui authoritate *SIXTI QVINTI*, qui declarauit substantiam Religionis regulariter consistere in votis solemnibus. At posse summum Pontificem aliter statuere. Ille, ac si hæc testimonia sumpta essent de triuio, ne verbo quidem dignatur.

Decimò. Respondi, falsum esse, statum Religio 231
sum consistere in identitate & inuariabili substantiâ votorum solemnium, nec vllum esse posse Religiosum, qui per vota non destituatur dominio & illius capacitate. & probaui. quia *PIVS QVINTVS* in quadam sua Constitutione declarauit Societatem, etiam quoad Scholasticos, esse Religionem mendicantem: & *GREGORIUS XIII.* definiuit posse stare cum substantiali voto Paupertatis, rerum dominium. Ille solita dissimulatione, & taciturnitate hæc omnia soluit.

Vndecimò. Docui pariter, priuationem vsus 232
bonorum propriorum cum radicali dominio eorundem, non inferre statum diuitiarum directè contrarium Paupertati, si talis priuatio vsus sit perpetua, & maximè, si illo vsu priuati, teneantur se exuere etiam dominio, omni momento ad nu-

T

tum

tum Superioris, quales sunt omnes Scholares Societatis: & non illi, qui existunt sub curâ Tutori & ratio erat, quia diuitiæ non tam expetenda sunt propter dominium, quàm propter vsum. Ille hanc distinctionem & rationem penitus diffimulat.

233 Duodecimò. Ostendi, nullarum virium esse argumentum, quo afferebat Aduersarius, *non opponi paupertati Religiosæ vsum bonorum temporalium, sed dominium. ideoq; licet Scholares careant usu, non possint dici pauperes, quia retineant dominium.* Retorquebam enim argumentum & dicebam, posse vitium proprietatis in Religioso stare cum carentiâ dominij. Vnde inferebam, dominij carentiam vel positionem non facere ad vitium proprietatis. Ille de hoc argumento nimis subtili non laborauit.

234 Decimotertiò. Dixeram, non licere argumentari à voto solenni Paupertatis in alijs Religionibus, ad votum Scholarium, quod Aduersarius vocabat *solemne ex parte ipsorum, licet non ex parte Religionis, quæ illos potest dimittere & à voto liberare;* esse enim hoc aiebam argumentari à simpliciter ad secundum quid. Ille hos terminos tanquam ignotos, censuit esse non violandos; ideoque abstinuit omni responsione.

235 Decimoquartò. Adiunxi luculentissimum testimonium SACRÆ ROTÆ ROMANÆ in DECISIONE factâ in sacro illo tribunali 18. Aprilis. 1616. quo testimonio vix vllum grauius produci potest. Ille digito ad os oppresso sic totus Harpo-

crater.

ates, egoque mihi etiam silentium indictum puto.

SECTIO TERTIA.

*De Excommunicatione à GREGORIO XIII. latâ
contra Impugnatores.*

COgit me tamen **ÉPOPTÆ** mei importuni- 236
tas adhuc pauca proloqui. In Consultatione
num. 71. ac ferè extremo, hortatus breuissimè fue-
ram Patronos Caij, & maximè Auctorem illius
scripti, quod confutaveram (quod existimarem
illo violatum esse **GREGORII XIII.** præceptum
in Bullâ. *Ascendente Domino.*) vt conscientia suâ
consulerent, seque expediri curarent quamprimû
vinculis illis, in quæ se nullâ officij necessitate co-
acti sua sponte induerant. nec verbum aliud ad-
dideram. solum particulam illius Constitutionis
transcripsisse ibidem contentus. **ÉPOPTÆ**, qui tã
obstinatum silentium seruauit in confutandis
quatuordecim meis rationibus, ad hæc paucula
verba ex *Harpocrate* sit *Lyncæus*, & introspicit meæ
mentis penetralia, & quasi reperisset in iisdem
verbis validissimum argumentum, totis viribus,
summo conatu hanc meam (vt ille appellat ani-
maduersionem, ego Christianam admonitio-
nem) *sub incudem vocat*, & confutare aggreditur his
argumentis.

Primò. De mente & genuino sensu Constitutionis etiã 237
acerrimè disputare licet: modo sit disputatio, quâ nec im-
pugnatur, nec contradicitur ipsa Sacra Religio. ergò de
mente,

mente, & sensu genuino Constitutionis Gregorianæ acerrimè disputare Doctoribus quibuscunque licuit, & licet.

238 Confirmatur: quia licet Concilij Trid. interpretatio ad Pontificem Maximum spectet, & ad Illustrissimos Cardinales illius vicem gerentes; tamen circumferuntur plusquam centum & viginti dubia decisa à diuersis Scriptoribus in cap. i. sess. 24. per Cauall. pract. q. 604. n. 18.

239 Secundò probat, quia licet de potestate Summi Pontificis disputandum non sit; attamen de voluntate queri, & dubitari potest; quod est valdè diuersum per l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excus. tut. ergò si qui Doctores contenderunt, GREGORIUM XIII. non habuisse voluntatem, & intentionem definiendi, Scholares Societati retinere dominium bonorum suorum particulare actiuum, non violarunt illam Constitutionem: & consequenter non subiacent censuris & pœnis.

240 Tertiò probat, quia vbi intercedit disputandi causa iustissima & necessaria, non fit contra præceptum Constitutionis. Sed Curator Caij in hac Controuersia, habuit causam iustissimam, & necessariam disputandi. ergò saltem Curator non incurrit censuras & pœnas in illa Constitutione propositas. Probat minorem, & primo, habuisse Curatorem causam iustissimam. quia illi ad stipulantur viri grauissimi Horatius Mandosius, Hieronymus Gabriellus, Romanus Hayus, Eman. Rodriquez, eamque tuentur diuersa responsa Doctorum: non duorum tantum, quos sufficere, vt quis iustam litigandi causam habere dicatur, existimat Baldus in l. iuris ignorantia. C. qui admitti, ad bo. pos. Probat deinde, Curatorem eundem habuisse causam necessariam. quia Curatoris est vilia agere, & inutilia prætermittere, & pendente
appel-

appellatione causam prosequi; nisi periurus esse, aut rei familiaris diminutionem actionem tutela experiri maue-
 bit. l. II. C. de Adm. Tut.

Postremò quærit à me, cur in illâ causâ decisâ in 248
 SACRA ROTA ROMANA D. ille Abbas priuilegio-
 rum Societatis acerrimus disputator, vt ex eâdem Deci-
 sione videre est, ad tribunal excommunicationis non fue-
 rit vocatus?

Pro solutione sunt hoc loco breuiter propo- 242
 nenda duo Capita Constitutionis GREGORII
 XIII. quæ incipit *Ascendente Domino*. Is ergò, cum
 non solum confirmasset Societatis Institutum, &
 ipsius Constitutiones & Decreta qualiacumque
 (quod & plures alij Summi Pontifices fecerunt)
 declarauit etiam peculiare quosdam articulos,
 qui in eadem Constitutione recensentur, illisq;ue
 Apostolicæ Auctoritatis robur adiunxit. Inter
 quos articulos, vnus est, eos, qui post biennium proba-
 tionis emittunt vota simplicia, fuisse, esse, & fore verè ac
 propriè Religiosos. Alter est, eosdem bonorum suorum ius
 atque dominium ad tempus Generalis Præpositi iudicio,
 præscribendum, posse retinere: vt in pauperes tandem, seu
 alios pios vsus pro ipsorum deuotione, distribuant, iuxta
 Euangelicum consiliū, ac promissionem, quam initio
 Nouitiatu faciunt: Tertius est, hos Religiosos licet reti-
 neant, vt dictum est, votorum suorum dominium, tamen
 quantum ad illorum vsum, religiosam paupertatem ser-
 uare. His stabilitis idem GREGORIUS duo facit
 ad contradicentium audaciam coercendam. Primum.
 omnes Assertiones in illâ Constitutione expressas, & quas
 quis alias illis similes contra Societatis Institutum, vel quod-

modolibet in illius præiudicium pronunciatas aut scriptas, decernit falsas omnino & temerarias esse & censeri debere. Deinde in virtute sanctæ obedientiæ ac sub excommunicationis latæ sententiæ alijsque grauissimis pœnis prohibet nonnullas actiones, de quibus antequam dicamus; operæ pretium est texere breuem catalogum quarundam Assertionum, quæ sparsæ sunt in EPOPSI. vt quiuis intelligere possit, quid de ijs iuxta Apostolicam censuram iudicandum sit.

ASSERTIONES

Directè vel indirectè contraria Societatis Instituto.

- 841 **P**rima est num. 3. Scholares Societatis, postquam per viam testamenti de suis bonis disposuerunt, dispositionis istiusmodi reuocatione cassationemque post Ingressum, Constitutiones seuerè prohibent.
2. n. 9. Scholares per emissionem substantialiū Votorum, habent Dominium tanquam non habentes, nec habent testamenti factionem.
3. n. 11. in fine. Ad statum Perfectionis non sufficit illa Paupertas, per quam actu relinquimus omnia bona temporalia. sed oportet, vt cadat sub obligationem numquam illa quærendi. Per hoc autem intelligit debere induci incapacitatem Domini.
4. num. 17. Scholares non retinent dominium particulare ad testamenti factionem prorsus necessarium.

§. Ibidem

8. *Ibidem in fine.* Si Scholares sine iustissimâ causa dominium in particulari retinent & testamenta condunt maximè reuocatoria antecedentium, nemo existimare potest eos esse verè Religiosos.

6. n. 23. Titius (eadem est ratio de omnibus Scholaribus) non potest post vota substantialia religionis Societatis, etsi simplicia, testamentum componere.

7. n. 26. Non est in Iure Societatis vllum verbū, quo Scholares excipi possint à communi Iure prohibente Religiosos testamenta condere.

8. n. 30. Votum Substantiale & Essentiale status verè religiosi, etiam simplex, si emittatur absque protestatione retinendi dominium, si bonorum, emittentis vota, possessio sit apud alium, & illorū traditio vera vel ficta antecesserit vel subsequuta fuerit, votum instar causæ aut tituli mediante dicta traditione transfert dominium.

9. n. 24. Quando Scholares Societatis post vota simplicia retinent dominium, cum illis dispensatur in Iure diuino.

10. n. 42. Per testamentum factum, siue ante, siue post ingressum in Nouitiatum Societatis, res temporales irrecuperabiliter in alios erogantur, hoc est in hæredes.

11. n. 43. Non omnes & singuli, nec semper, sed aliqui tantum, & solū si adsint iustæ causæ post vota simplicia, retinent dominium.

12. *ibidem.* Scholares post Vota dominium acti-uum in particulari dimittunt, & retinent dominium in communi, & passiuum in particulari.

13. n. 44. Constitutiones Pontificiæ non confirmant Constitutiones Societatis, quatenus concedunt dominij retentionem omnibus & singulis, & semper: sed solum pro nonnullis, qui habent iustas peculiare causas.
14. n. 45. Quando Præpositus Generalis Scholares liberè dimittit iuxta Constitutiones, reponit eos in statu, in quo iterum dominij capaces fiant.
15. n. 46. Falsissima assertio est, dicere dominium, quo se Scholares exuunt quando Generalis iniungit, esse dominium in particulari & non in communi.
16. n. 52. & 53. Si in Societate est consuetudo, ut *dominium particulare actiuum*, & ad testamenti factionem expeditum indistinctè omnibus reseruetur; est contra Constitutiones & contra Essentialia & substantialia vota religionis, & dubia, & non sine animi periculo, nec per Superiorem toleranda, sed cassanda.
17. n. 67. Scholares emittentes Vota simplicia possunt renuntiare Constitutionibus concedentibus retentionem dominij etiam indistinctè omnibus, cum principaliter ipsorum fauorem respiciant, non etiam Superiorum.
18. n. 69. Per præstationem Votorum substantialium statim vouens in potestatem Ecclesiæ cū proprietate & dominio rerum temporalium perpetuè transit, sine vlla, hoc specialiter sanciente, Ecclesiæ Constitutione, ex natura quasi & votorum qualitate.

19. n. 75. Quantum attinet ad priuationem dominiij, frustra distinguitur inter vota solemnia & simplicia, substantialia tamen, & Essentialia Religionis propriè dicta. Hæ Assertiones ijsdem verbis leguntur in Epopsio translata ferè omnes ex illo Scripto manu exarato, quod in Consultatione refutauī. in quo sunt nonnullæ aliæ similes, quæ ad iustum conficiendum numerum, non sunt prætermittendæ, cum haud dubiè eiusdem Authoris sint.

20. ergò in Ordine est hæc: Vota substantialia, quibus aliquis fit verè ac propriè Religiosus, priuant vouentem *dominio in particulari* bonorum suorum.

21. Vnitas status Religiosi consistit in identitate & inuariabili substantia Votorum solemnium eiusdem, per quæ Religiosi destituuntur dominio, & illius capacitate & Iure testandi.

22. Priuatio vsus bonorum priorum cum radicali dominio eorundem stat cum statu diuiciarum: & ideò verus Religiosus, si retineat dominium, licet sit priuatus vsu; non est pauper.

23. Licet Scholares Societatis careant vsu & administratione bonorum suorum; tamen si retinent dominium, non sunt verè pauperes. cum priuatio vsus, vel positio non faciat ad paupertatem religiosam.

24. Qui in Religione approbata substantialia vota emisit, est mortuus ciuilitè, & amittit dominium; & heres institutus, post hanc mortem, adit hæreditatem Ingressi.

25. Si Scholaris Societatis retinet suorum bonorum dominium; necessariò vtitur rebus suis tanquam proprijs, etiam de licentiâ Superiorum; vnde infertur ipsum esse proprietarium, & non seruare religiosam paupertatem.

26. Scholares Societatis ex parte sua emittunt votum solemne; & consequenter, sicut omnes professi, sunt incapaces dominij.

Vltima. Ijdem Scholares per votum Obedientiæ amittunt liberam, & independentem voluntatem, ergò neque de Superiorum licentia possunt testari.

244 Non est dubium, has omnes Assertiones quasdam directè, quasdam indirectè aduersari tribus illis Articulis à GREGORIO XIII. definitis, & cedere in euidentis præiudicium Instituti Societatis. Et Aduersarius tum in illo Scripto; tum in EPOPSI omnes ingenij neruos contendit in illis stabilendis: vt probaret Scholares Societatis post Vota simplicia non retinere *dominium actiuum particulare* priorum bonorum. Iudicet iam equus, & eruditus Lector, an non iuxta censuram Gregorianam, hoc est, Apostolicæ Sedis, meritò appellari possint huiusmodi Assertiones *falsæ omnino, & temerariæ*. Certè quatuor illi Theologi, qui vt habetur in vltimâ EPOPSIOS pagellâ, Scriptum illud suo calculo comprobarunt, probè iam intelligere possunt, quale prudens quisque de ipsorum Iudicijs iudicium ferre debeat. Resolutiones in eo Scripto contentas, & à nobis paulò ante recensitas, primus inter illos Theologos approbat

sanquam consentaneas tam externorum, quàm domesticorum Societatis Iesu doctrina: Secundus se illas Doctorum communi sententia conformes reperisse affirmat: Tertius appellat easdem vti Doctas, ita & veras: Quartus denique iudicat esse veras, ideoque sine humano respectu, vti veritati ac iustitia conformes sequendas. GREGORIUS autem XIII. Motu proprio, ex certâ scientiâ, deque Apostolicâ potestatis plenitudine definit, easdem Resolutiones siue pronunciatas siue scriptas, falsas omnino, & temerarias esse, & censeri debere. Nos ergò cum bona tantorum Theologorum veniâ sine vllò humano respectu ipsorum suffragijs, vtpote Pontificiâ declarationi penitus contrarijs, nihil omnino deferendum esse contendimus: quando præsertim tantum abest, vt illius Scripti & EPOPS EOS Resolutiones sint aut Scriptorum Societatis, aut externorum doctrina, aut communi Doctorum sententia, aut Veritati, aut Iustitia conformes & consentaneæ: vt nihil esse possit difforme aut dissentaneum magis.

Sed veniamus ad alterum, quod GREGORIUS XIII. in memorata Constitutione facit.

De Præcepto Gregoriana Constitutionis.

Pagina 241. præcipit in Virtute sanctæ obedientie²⁴⁸ sub pœnis excommunicationis &c. ne quis cuiuscunque status &c. Societatis Institutum, Constitutiones, vel etiam illam ipsam suam, aut quemvis earum articulum, vel aliud quid supra dicta concernens, quouis disputandi, vel etiam Veritatis indaganda quæsto colore directè vel indi-

indirectè impugnare, vel eis contradicere audeat : & prohibet districtius, ne qui siue extra, siue intra Societatem nisi de Præpositorum licentiâ notationes &c. facere, vel ea nisi quantum verba ipsa sonant interpretari, vel de eis disceptare &c. præsumat. Quod præceptum Pontificium, & prohibitio, vt refert Eman. Rodriquez qq. regul. tom. 1. q. 1. art. 5. (vbi ex professo hanc questionem examinat) aliquibus nimis dura visa sunt. Nam Viris doctis, Theologis, aut in Iure Canonico peritis, præsertim laureâ Licentiatus aut Doctoratus insignitis, explicare dubium sensum Bullæ, aut priuilegij Apostolici, semper licitum fuit : quod est vnum ex Argumentis nostri EPOPTÆ.

246 Verum, vt idem Emanuel Rodriquez eodem loco subdit: isti mentem Pontificis minimè penetrant: quæ fuit, inquit ille, vt multis iurgijs parum ad adificationem pertinentibus, imò scandalosis obuiaret, sicut etiâ in primordijs Ordinum Prædicatorum & Minorum ordinauit ALEXANDER IV. Pontifex Maximus contra quendam VVilhelmum de Sancto Amore & alios Vniuersitatis Parisiensis. & infra simile etiâ, inquit, legimus fecisse his temporibus Pium V. in Bullâ quæ incipit. Super specula. in qua statuit, & ordinauit, ne quisquam de immaculatâ Virginis Conceptione disputare præsumeret: vt postea etiâ fecerunt PAVLVS V. & GREGORIVS XV. & sic, inquit Rodriquez, non est mirum quòd GREGORIVS XIII. viam præcludat disputationi de his, quæ pertinent ad statum religiosum Societatis Iesu: vt verborum pugnas, ac quæstiones reprimat, ex quibus oriuntur inuidiæ & contentiones, ceteraq; vitiorum mor-

monstra. Nec obstat, quod aliqui dicant, sicut non vetatur disputatio de Sanctissimâ Trinitate, sincerâ intentione ventilatâ; ita non debere vetari disputationem de statutis Societatis. Nam disputatio, inquit ille, de Sanctissimâ Trinitate & mysterijs fidei, est necessaria Ecclesiæ, & utilissima ad conuincendos & redarguendos hæreticos & infideles. At disputatio de concernentibus Societatem, supposito, quod sint à Sede Apostolicâ approbatâ, etiamsi fiat sincerâ mente; non est necessaria nec utilis, imò parit discordias, inuidias incitat, inimicitias gignit in animis eorum, qui ut homines, possunt præsumere talem disputationem non sincerâ, sed sinistrâ intentione ab aliquibus proponi.

Haëtenus Rodriguez. quid dixisset, si sciuisset, aliquem velis remisque, ut aiunt, contendere, Scholares Societatis non retinere dominium bonorum suorum ad tempus arbitrio Generalis præscribendum, nec quantum ad vsum eorum religiosam seruare paupertatē: quæ est contradictoria Articuli seu Assertionis à GREGORIO XIII. definitæ?

Cæterum numeremus distinctius ^{alter} rationes, 247 quæ sunt materia huius Præcepti, prohibitæ sub grauissimis illis pœnis, ex sententiâ Martini Bonacina 3. tom. de excomm. in part. disp. 2. q. 3. punct. 35. vbi ex professo agit de excommunicatione huius Constitutionis Ascendente domino.

Prima, inquit, Actio est directè vel indirectè impugnare Institutum Societatis IESU, vel eius Constitutiones, vel istam GREGORII dispositionem vel aliquem istius dispositionis aut prædictarum Constitutionum Articulum, etsi hoc fiat prætextu disputandi aut inquirendi veritatē.

Sanè

Sanè constat vnum ex Articulis in Constitutionibus prædictis contentum, esse, quem Aduersarius acerrimè impugnat de dominij retentione post vota simplicia; neque valet respondere, hunc articulum non esse clarum in dictis Constitutionibus. quia GREGORIUS prohibet etiam, ne quis in prædictis Constitutionibus contenta interpretetur nisi quantum ipsa verba sonant. verbum dominij, præsertim additis illis vocibus *bonorum suorum, & retinere*, & quidem ad finem, vt distribuant eadem bona in pauperes iuxta consilium Euangelicum, & promissionem factam initio Nouitiatus, quæ promissio fit de distribuendis bonis proprijs & paternis, quæ sunt in sæculo: hæc, inquam, verba apud omnes homines sanæ mentis nil aliud sonant, nisi Ius & facultatem æctiuam perfectè disponendi de rebus suis. qui ergò illa interpretantur de *dominio in communi* vel *passiuo*, & negant, dominium retineri sed amitti; viderint an hoc sit interpretari *solum quātum verba sonant*: & hæc est *Altera Actio* prohibita in Bulla & materia excommunicationis latæ sententiæ, & aliarum pœnarum.

Tertia actio est facere notationes, declarationes, Glossas vel Scholia super Constitutionibus vel præfatâ Bullâ.

Quarta. disceptare vel scrupulum cuiquam inijcere circa prædictos articulos.

Quinta. In dubium reuocare vel controuersiam.

Sexta. Legere Glossas seu interpretationes ad hoc pertinentes, siue scriptæ sint, siue impressæ.

Septima. Illas docere, alijsque tradere.

Octaua.

Octava. Easdem vendere.

Ultima. Apud se retinere.

Concludit autem *Bonacina*, prædictas omnes actiones sub excommunicationem cadere. quia recensentur in eodem §. & Clausula in principio posita refertur ad omnia subsequenda posita in eadem propositione. Et soluit objectionem, quæ posset fieri; istas actiones præter primam, non prohiberi in virtute Sanctæ Obedientiæ. Respondet enim, omnes prohiberi per illud verbum *Inhibentes*, quod est participium, & pendet à verbo *precipimus in Virtute Sanctæ Obedientiæ*. Hactenus *Bonacina* & *Rodriquez*, qui cum non fuerint homines Societatis; non poterunt ab Aduersario, ut solet, allegari suspecti.

Sed posset non nemo obijcere, solemne esse in²⁴⁸ Constitutionibus Pontificijs addere illam clausulam, per quam cuilibet aufertur facultas aliter iudicandi & interpretandi: & tamen hac non obstante, permultæ quotidie prodeunt impune Interpretationes, & declarationes Pontificiarum Constitutionum.

Respondeo, in hac *Constitutione Gregorianâ* du²⁴⁹ plicem esse clausulam, quâ prohibetur declaratio & interpretatio. Altera est modo relata, quæ solemnis est, & solum prohibet interpretationes, ut ita dicam, authoritatiuas, & factas publica potestate: non autem priuatas, aut quæ nullam habent vim, nisi tanquam responsa Prudentium: & hoc clarè colligitur ex ipso modo loquendi. nam præcipit, sic (prout est in Bulla) *in præmissis omnibus & singu-*

*singulis per quoscunque Iudices & Commissarios etiā
causarum Palatij Apostolici Auditores ac S.R.E. Cardi-
nales in quauis causā, & instantiā, sublatā eis, & eorum
cuiilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi fa-
cultate, & auctoritate iudicari, & definiri debere.*

250 Altera clausula est valdè specialis, & rara, quæ,
vt vidimus, interdicat omnibus cuiuscunque sta-
tus & conditionis, tam Ecclesiasticis & Religio-
sis, quàm sæcularibus (qui certè omnes non ha-
bent publicam auctoritatem interpretandi) ne
aliter interpretentur, *quàm quantum ipsa verba so-
nant*: & huiusmodi interpretatio est sub excom-
municatione prohibita: etiam si non sit publica,
& auctoritatiua propter rationes supra ex Eman.
Rodriquez allatas:

Respondetur ad Argumenta initio propositā.

251 **A**D primum respondeo primò, si Auctor
Constitutionis non prohibeat; non esse il-
licitum Doctoribus, quærere de ipsius genuino
sensu: Sin autem expressè interdicat, ne quis in
Constitutione contenta, interpretetur, *nisi quantum
ipsa verba sonant* (quod fecit GREGORIUS XIII. in
hac Bullâ *Ascendente Domino*, cuius vnus Articulus
est, emittentes vota simplicia in Societate post
biennium, retinere dominium bonorum suorum
ad tempus Præpositi Generalis arbitrio præsti-
bendum) nullo modo esse licitum adhibere inter-
pretationes alias, *quā quas ipsa verba sonant*: & si se-
cus fiat; transgressores subiacere pœnis à Legisla-
tore

tore propositis. Videamus iam *EPOPTÆ* interpretationes. *Constitutio Gregoriana* statuit vniuersaliter *de omnibus*, & quibuscunque emittentibus vota, post biennium retineri dominium. Ipse contendit, esse intelligendum *solum de nonnullis*, & nō de omnibus. Vox *Dominium* significat ius disponendi & consequenter facultatem actiuam. Ipse vult significare *capacitatem & potentiam passiuam*. Illæ dictiones *bonorum suorum*, quæ referuntur ad dominium, denotant ipsum dominium esse *ius particulare ad distribuenda bona propria*. & patet ex ipso textu Bullæ, qui expressè loquitur de bonis, quæ emittentes vota initio Nouitiatus promiserunt distribuere in pios vsus. Aduersarius vult, esse intelligendas de *Dominio in communi respectu bonorum Collegij*, cuius emittentes vota, membra sunt. Verbum *Retinere* significat illud, quod quis habebat, tenere: emittentes verò vota non habebant bona Collegiorum: Sed illorum fiunt domini per votorum emissionem. Ille hoc verbum *Retinere* ingenuè fatetur *num. 49.* non esse accipiendum in propriâ significatione, sed abusiua. In eadem Constitutione dicitur, *retineri ab emittentibus vota, dominium, tum ob alias iustas causas, tum vt Societas maiorem habeat libertatem illos si opus fuerit minore tum offensione dimittendi*: quæ propositio est absoluta & non conditionata, & assignat causas, quæ generaliter conueniunt omnibus & singulis emittentibus vota. *EPOPTA* pugnat, hanc *propositionem esse conditionatam*, & per eam concedi retentionē domini, *si iusta causa intercesserint*, & ipsas causas

V

vult,

vult, nō esse generales, sed peculiare & proprias vnicuiusque emittentis vota, in quo aberrat. nam alioquin *Senatus consulta Velleianū*. fæminis fideiussione, ac *Macedon*. filijs mutui dationem prohibentia, cum subiiciant causam, sequeretur esse conditionata & non absoluta, quod haud dubiè, etiam secundum *EPŌPTAM*, est absurdum in iure. Denique textus agens de tempore, pro quo bonorum dominium retineri potest, habet, esse illud, quod arbitrio *Præpositi Generalis* præscribitur. Aduersarius dicit esse spatium breuissimum ad summum vnius diei. si hoc est interpretari Constitutiones, prout ipsa verba sonant iuxta genuinum sensum; bonos interpretes nūquam desiderabimus.

251 Respondeo secundò. expressè in Constitutione Gregorianâ præcipi, ne quis etiam disputandi gratia aut veritatis indagandæ causâ articulum vllum in eâ comprehensum, impugnare audeat, vel de eo disceptare, aut in dubium vel controuersiam vocare. Collegium Colonienſe fundabat suam intentionem, in hac parte Constitutionis Gregorianæ, quâ confirmantur plures alij textus statutorum Societatis: in quibus conceditur Scholaribus retentio domini priorum bonorum post vota simplicia, contra Curatorem Caij reluctātem reddere rationem administratæ curæ de bonis Titij eidem collegio cessis. Ego verò in mea Consultatione ijsdem nitebar fundamentis ad confutandū illius Scripti Auctore. Curator semper impugnauit hunc articulum de retetione bonorum, adhibitā valde coacta interpretatione, & contra

contra verborū sonum, hoc est, *de dominio passivo*, & *in communi*, eundēque articulū oppugnauit varijs rationibus, quę exstāt in Processu huius causę, & Auctor illius Scripti, qui non se gerit in eo pro Curatore, ex professo pluribus argumentis impugnat hęc dominij retētionē, nō veritatis indagandę gratia, sed opprimendę, & cōtrarij erroris statuēdi causa, quod inde etiam manifestē constat, quia tantū abest, vt perlecta mea Consultatione resipiscere voluerit, vt etiā maiori conatu & pertinacia omnia mea argumenta reuincere, & respōsiones oppugnare aggressus sit. Si hoc est confirmare, vt ille videtur sentire, Institutū Societatis, quid erit impugnare ac destruere? Neque mihi dicat, vsurpans, vt facit, verba *Emin. Rodriguez*, disputare licere de sensu Constitutionis, modò sit disputatio, quā nec impugnatur, nec contradicitur ipsa sacra religio, sed confirmatur & roboratur, quasi ipse nō impugnauerit Societate, neque ei contradixerit, sed solū contra peculiarem articulum scripserit, & paucos quosdam Constitutionis textus. quia *GREGORIUS XIII.* fert sententiā excommunicationis, & aliarū grauissimarum pœnarū, nō solū contra impugnātes in genere Societatem, vel Institutum, vel Cōstitutiones, vel illas ipsas suas literas: sed etiā impugnātes quęuis earum Constitutionum, vel supradictorum omnium in illa Bulla articulum, vel aliud quid supradicta concernēs. Itaq; consequētia illius primi argumēti negāda omninò est, dicēdūq; eo modo, quo Auctor illius Scripti, & *EPORSEOS* fecit, non fuisse, nec esse, nec fore licitum, cuiquam quicumq; tandē ille sit,

disputare de retentione dominij post vota biennij in Societate: nisi velint contrahere grauissimas illas pœnas excommunicationis latæ sententiæ, & inhabilitatis ad quæuis officia & beneficia sæcularia, & regularia, eo ipso absque alia declaratione incurrendas.

253 Ad Confirmationem respondeo, non esse parrem rationem Decretorum Concil. Trid. & huius Gregorianæ Constitutionis. illorum enim nō prohibetur, sicut huius, interpretatio priuata *aliter atque ipsa verba sonant*; solūm potest esse par ratio in eo, quod si quis eiusdem Concilij decreta impugnanda sibi susciperet, sicut suscepit EPOPTA, & Auctor illius Scripti, Constitutiones Societatis, & hanc Pontificiam, non ferret impunè.

254 Ad secundum, EPOPTA verbo quidem videtur fateri, non esse licitum, disputare de potestate SUMMI PONTIFICIS: verūm cor arguitur, re ipsa, denegare ipsi potestatem approbandi pro verâ Religione aliquam Congregationem, in qua nonnulli emittant vota Essentialia & Substantialia Religionis, & retineant ad tempus bonorum suorum dominium, cum non semel dicat, esse contra essentiam & naturâ Paupertatis religiosæ retinere dominium. Sed quicquid sit de hoc; quod asserit, esse licitum de voluntate Summi Pontificis quæri & dubitari; primum respondeo, hunc etiam fuisse prætextum quorundam Theologorum, quorum *Audaciam* GREGORIUS XIII. *coercere* voluit illa Constitutione: *Ascendente Domino.* cum enim alia quadam Bulla,

Bulla, quæ incipit: *Quantò fructuosius*. declarasset multa spectantia ad Institutum Societatis; illi Theologi concedentes, ea non excedere Pontificiæ Potestatis limites, negabant eundem Pontificem talem habuisse intentionem & voluntatē. deinde respōdeo GREGORIUM XIII. hoc ipsum prohibuisse, dum præcepit, *ne quis quemlibet articulum* in illa Bulla contentum interpretaretur, nisi *quantum ipsa verba sonant*. cum ergò intentio & voluntas Legislatoris debeat colligi, ex verbis ipsius legis. *l. non aliter ff. de legat. 3. l. 1. §. is qui nauem. vers. si re dubia ff. de exercit. action.* & prout ea scripta, sint seruanda *l. prospexit ff. qui & à quibus*. In hoc casu est etiam illicitum quærere & dubitare de voluntate GREGORII XIII. relicto sensu priorum verborum, quem ipse eorundem verborum sonus postulat, conquirendo coactas & adulterinas, & abusiuas interpretationes inuitis ac repugnantibus ipsis verbis, tota quæ humana Societate reclamante, quæ ad placitum nomina rebus imposuit. Quocirca ad vitandas censuras & pœnas in Gregoriana Constitutione propositas malè tutū perfugium excogitauit EPOPTA.

Ad tertium (quod totum comparatum est ad²⁵⁵ excusationem Curatoris,) antequam respondeā, duo distinguere habeo in Curatore hoc, Personam & Munus. Personæ integritas, pietas, religio, & grauitas adeò vulgò perspecta est; vt ne suspicari quidem potuerim vnquam, eum in hac causa voluisse velleuissimo se peccato obstringere, itaque hic de Curatoris Persona non agitur. illud a-

go, EPOPTAM à munere Curatoris parū præfidii
quæsiuisse suæ argumentationi, quā conatus est
ostendere, eum immunē reddere à censuris, quia
Curator erat. hoc ut appareat. Respondeo primò.
Si imperator ex *Authen. habita C. ne fil. pro patre. stu-*
diosos eximeret sub pæna bñi imperialis à iuris-
dictione, possetne magistratus ciuilis ob suas cau-
sas, illud priuilegium impunè impugnare? Quid?
potestne magistratus ciuilis ob suas causas, quas
prætedit, impunè impugnare Clericorum immu-
nitatem, & eis imponere Gabellas, vel imperare
capitationem, quin incurrat excommunicationē
Bullæ cænæ domini? possuntne Episcopi ob suū
interesse exemptorum Religiosorum priuilegia
conuellerē?

256 Respondeo secundò. non esse satis, quempiam
habere necessarias, & iustas causas contēdendi in
Iudicio: nisi etiam in ipsā Actione vel defensione
iustè agat. nam, si tu mihi deneges pecuniā, boni
viri fide tibi mutuò datam; nemini dubium est,
quin ego habeā necessariā, & iustā causam te vo-
candi in ius, & hanc litem persequendi. licebitne
propterea testes corrūpere? falsa documenta pro-
ducere? minimè gentiū. contumeliosè mecū egi-
sti. ad meum honorē conseruandū, habeo iustā, &
necessariā causam, alapam tibi impingendi. Pos-
sumne etiam gladio pectus transuerberare? verū,
quid vror exemplis externis, cum abundē dome-
sticis? In Consultatione aduersus ignotū mihi Au-
ctorem nullo acerbiorē verbo vsus sum: solū re-
spondens ad ipsius rationes, dixi alicubi, *falsas esse,*
& in

& in extremo illo Opusculo, postquam eas refutasse, addidi, iam constare posse, quā curiosis argumentorum fulcris quidā sustentare conati fuerint causam Caij: Habuerit EPOPTA (quādo videtur illud scriptum agnoscere pro suo) aliquo modo necessariam, & iustam causam reponendi mihi aliquid. (tamen si, ut vidimus, nullā habuerit causam, nec fas illi fuerit Constitutionē GREGORII XIII. oppugnare) poterat esse contentus appellasse, ut fecit, mea Argumenta, & Responsiones falsissimas & imbelles. Appellauit absurdas, absurdissimas, frigidissimas, ineptas, plenas rursus, & inficetiarū: ac nihil sani habentes. Et quasi parū excessisset fines licite & inculpatæ tutelæ, cuius in frōte EPOPSEOS meminit: vocat me quodam loco Impostorem, & in Epistola Nuncupatoriā tubicinem, qui inflato classico cum dispendio vitæ, hoc est, fame, & bonorum, id est, sanguinis, aduersus Caiū pugnas & certamina meditatus fuerim: & ibidē tantū non me appellat Magum & Veneficū, aduersus cuius maleficia debeant huius Ciuitatis Patres Conscripti suæ Authoritatis & gratiæ amuletum eiusdem Caij minorennis collo gratiosè appendere. Sed redeo in viā. Aio, nō esse satis, Curatorem Caij habuisse causas necessarias, & iustas defensionis, nisi etiam iustè defenderit. Igitur

Respondeo tertio. Potuisse Aduersariū superse-
dere tot textibus & rationibus afferendis, quibus
ostēdit, Curatori Caij fuisse ^{necessarias} defensionis cau-
sas. Quis enim hoc negauerit? in eo laborasset, o-
portuit, diligentius, ut probaret, fuisse iustissimas.
nam quod ait, habuisse Adstipulatores viros gra-
uiss

uissimos *Horatium Mandosium, Hieron. Gabrielium, Emm. Rodericum, & Romanū Hayum*; profectò si errare non affectasset; videre potuisset, illos Doctores, ne verbum quidē habere de retēione domini priorum bonorū: sed agere tantū de dominio bonorum Collegij, cuius Scholares Societatis membra sunt. quinam verò sint plures illi Doctores, *non duo tantū*, quorum responsa, vt *EPOPTA* testatur, Curatoris & Caij causam tuentur: atque adeò suppeditant iustam litigandi causam; non est difficile diuinare. cæterū, cū illi Doctores, quicūque sint, asseruerint propositionem directò contrariam articulo definito à *Gregorio XIII.* & proinde iuxta eiusdem expressam censuram, *falsam omninò ac temerariam*; Curator istorum errorem sequi maluit; dicendus est voluisse laborare ignorantia affectata, quæ nullo modo excusat à dolo, neque ab excommunicatione, vt passim Doctores norant.

Sed faciamus, Curatorem aliquam habuisse causam iustam litigandi; quā dici potest iustè litigasse: cum neruos omnis defensionis suæ in eo collocauerit, vt expressè impugnaret articulum definitum ab Apostolica Sede? non solū interpretando verba Constitutionum relatarum, *nisi quantum ipsa verba sonant*: sed penitus contra verborum vim? *Defensoris*, inquit, *partes sustinebat Curator*. Quid tū? potuitne propterea iniustā & interdictam Anathematis poenā defensionē adornare? at enim ignarus erat Curator Iuriū Societatis: nihil minus. Recusabat ille rationes reddere admi-
nistrā-

nistratæ curæ, dicens, Testamentū Titij fuisse per vota cōfirmatū. Virgere Procurator Collegij Coloniensis, afferendo Constitutionem Gregorianā, quā Scolaribus etiam post vota dominiū permittitur: proferre SACRÆ ROTÆ ROMANÆ Decisionem luculentissimā; producere innumeros Aucthores id ipsum docentes; neminem vnū esse, qui contrarium scripserit: monere per communes Amicos, & fortè etiam per Magistratus, cauere ab Excōmunicatione latæ sententiæ. Ille obfirmatus in hausto semel errore & affectatā ignorantia, semper contrā tendere, ratus omnia sibi salua esse. quia *Mandosius, Gabrielius, Rodericus, & Hayus*, & quidam alij Auctores, quos non nominat, asserūt, Scholares retinere *dominium* tantū in cōmuni, vel passiuum contra vim vocis *Dominij* & apertū verborum sensum. Prudentissimi Iudices videant, an Curator præter necessarias, habuerit iustas causas ita peruertendi sensum Apostolicarum Constitutionum.

Respondeo quartò, Dato Curatorē Caij posse, ¹⁵⁸ ab excommunicatione excusari (non quidē ex eo capite, quod Curator est, vt malè ratiocinatur *EPOPTA*; sed ex eo, quia vt ante dixi, spectata conditione personæ, & antiquā ipsius probitate bonâ fide egisse videri potest) certè Authore *EPOPSEOS* & illius Scripti Consultatione refutati, excusari nullo modo posse. quā enim necessitate adductus Societatis Institutū tam acriter impugnauit? quas iustas causas prætexere potest? *falsò ac temerè* (vt ait *GREGORIUS XIII.*) asseruisset, Scholares Socie-

tatis non retinere dominium bonorū suorū post
vota simplicia: quam pœnā merebitur, cum hanc
ipsam Assertionem Scripto consignauerit, typis
mandatam publicauerit, sparserit in vulgus, at-
que omni conatu distortis & coactis interpreta-
tionibus articulum in Societatis Instituto & Cō-
stitutionibus Gregorianis tam clarè expressum
impugnare non desinat?

259 Ad id, quod extremo loco querebat: cur in Cau-
sa contra Neriū, illū Abbatem ad tribunal exco-
municationis non vocauerim; facilis est responsio.
D. ille Abbas, vt apparet ex ipsa Decisione SA-
CRÆ ROTÆ ROMANÆ, modestior fuit, quā E-
POPTA, à quo miror, eundem dici *pruilegiarū So-
cietatis acerrimum disputatorem*. ille enim solum cō-
tēdebat, nomine bonorum, quorū dominū post
vota retineri decernūt Societatis Cōstitutiones,
& Pontificiæ, nō intelligi beneficia Ecclesiastica,
aut saltē non intelligi Pensionē, de quā erat quæ-
stio; atque hoc erat vnicum fundamentū Abbatis,
nec sanē infirmū, vt per se patet. Cæterū Abbatis
Procuratores & Aduocati ne verbum quidē scri-
pserūt vnquā, quod quoquo modo Societatis In-
stitutū, aut Pontificiā Constitutionē vllā ex parte
impugnaret. Reor his paucis EPOPTÆ quæstioni
factum esse satis. Quocirca ego quoque hic, vt ille
facit, *Abrumpo*: Plagarū si quidē admēsum est satis,
superq; nec poterit lure cōqueri deinceps aduer-
sarius vnicā Theologorū quorundā Assertionē à
me fuisse prælatā tam prolixæ Iuris vtriusq; periti
EPOPSI, in qua quia præter ingenium nihil lau-
dare possum; hoc ipsum non vitupero.

QVINTA